

**Vaasan ammattikorkeakoulu,
University of Applied Sciences Publications
OTHER PUBLICATIONS C11**

**OSAAMISEN JÄLJILLÄ
Juonneopetuksen suunnittelusta käytännön toteutukseen**

Mira Pihlaja (toim.)

Vaasa 2011

LUKIJALLE

Vaasan ammattikorkeakoulussa, kuten muissakin Suomen korkeakouluissa, on lähdetty uudistamaan opetussuunnitelmia osaamislähtöisiksi. Tavoitteena on päästä pois perinteisestä opettajälähtöisestä opetuksen suunnittelusta ja toteuttamisesta kohti opiskelija- ja osaamislähtöistä toimintatapaa. Tällä pyritään vastaamaan työelämän osaamistarpeisiin, tavoitteena on taata valmistujille työelämässä vaadittavia tietoja, taitoja ja asennetta eli osaamista. Tämä edellyttää tiiviimpää yhteistyötä työelämän kanssa jo opetussuunnitelmia laadittaessa ja erityisesti koulutusta toteutettaessa.

Tämä julkaisu on jatkoa Juonne opetuksen edistämisen projektin alkutaipaleesta koostetulle kokoomajulkaisulle (Matkalla kohti Juonneopetusta - Vaasan ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmauudistuksen vaiheita), joka julkaistiin puolessa välissä hanketta toukokuussa 2010. Tässä Juonneopetuksen edistämisen projektin (JEP-hanke) päätösvaiheen julkaisussa valotetaan opetussuunnitelmauudistuksen taustatekijöitä luvussa yksi. Lukuihin kaksi ja kolme on koottu JEP-hankkeen taustojen ja vaiheiden kuvauksen, hankkeessa tuotettujen ohjeiden ja mallien sekä arvioinnin koosteiden lisäksi Vaasan ammattikorkeakoulun osaamis pohjaisten opetussuunnitelmien (JuonneOPS) uudistamisen myötä syntyneiden uusien toimintatapojen ja menetelmien toteutus esimerkkejä. Neljännessä luvussa on nostettu esiin yrittäjyys, yksi tärkeistä yleisten kompetenssien kautta nousevista osaamisteemoista. Viidennessä luvussa on keskitytty JEP-hankkeen toteutuksen ja sen tulosten sekä pysyvien vaikutusten arviointiin. Kuudennessa luvussa on katsaus VAMKIn opetussuunnitelmien kehityksen tulevaisuuteen sekä toimintaympäristön muutoksen näkökulmia.

Julkaisun tekstit on koottu noudatellen uusimpia hankekirjoittamisen ja yhteiskirjoittamisen periaatteit. Näin ollen tekstit eivät ole yksin projektipäällikön käsialaa, eikä niitä ole laadittu vasta nyt hankkeen loppuvaiheessa, vaan esimerkiksi lukujen 2 ja 4 tekstit ovat syntyneet muun muassa hankkeen aikaisten tiedotteiden, raporttien, nettiartikkeleiden ja uutisten synteessä. Yhteiskirjoittaminen toteutuu tässä julkaisussa siten, että rinnakkaisina kirjoittajina yhteisen rungon pohjalta ovat toimineet opetusjohtaja Raijaliisa Laakkonen, osastonjohtajat Lotta Saarikoski, Kenneth Norrgård ja Regina Nurmi sekä opettajista Pekka Ketola, Margit Niemelä, Ahti Nyman ja Anneli Rehn. Julkaisun toimittamisesta ja JEP-hankkeen näkökulmien kirjoittamisesta on vastannut Mira Pihlaja, graafisten elementtien työstämisestä puolestaan JEP-hankkeen ICT-suunnittelija Janne Saarela.

Mira Pihlaja
projektipäällikkö

JEP- Juonneopetuksen edistämisen projekti

Pedagoginen muutos -juonneopetuksen implementointi

SISÄLLYS

LUKIJALLE	
SISÄLLYS	5
KUVIOT	7
TAULUKOT	10
LIITTEET	11
1 JOHDANTO: OPETUSSUUNNITELMAUUDISTUKSEN TAUSTATEKIJÄT	13
1.1 Globalisaatio	14
1.2 Laadukas opetus	17
1.3 Opettajan ja opiskelijan roolit murroksessa	19
2 JUONNEOPETUKSEN EDISTÄMISEN PROJEKTIN (JEP) TAUSTATEKIJÄT JA TOTEUTUS	23
2.1 JEP-hankkeen lähtökohta, kohderyhmät ja päätavoite	24
2.2 JEP-hankkeen linkaari	26
2.3 Osaamis pohjaisen opetussuunnitelman ja OPS-tietojärjestelmän rinnakkainen uudistaminen	29
2.4 Toimijat, verkostoituminen ja viestintä JEP-hankkeessa	31
2.5 JEP-hankkeen koulutukset ja seminaarit	36
2.6 Mallit ja välineet	44
3 SUUNNITELMASTA TOTEUTUKSEEN: KÄYTÄNNÖN ESIMERKKEJÄ	50
3.1 Matkailun koulutusohjelma: Case Arviointilounaat	51
3.2 Konetekniikan projektijuonne	55
3.2.1 Juonneopetussuunnitelman käyttöönotto lukuvuoden 2010–2011 aikana	56
3.2.2 Tulokset ja arviointi	58
3.2.3 Yhteenveto ja jatkokehitys	65
3.3 Hoitotyön opetussuunnitelman kehittäminen	66
3.3.1 Hoitotyön opetussuunnitelman kehitysprosessin eteneminen	67
3.3.2 Uusi hoitotyönopetussuunnitelma	68
3.3.3 Yhteenveto ja jatkokehitys	71
3.4 Projektioppiminen osana tietojenkäsittelyn opetussuunnitelmaa: case panoraamakuvaus	73
3.5 Digitaaliset tarinat opetusmenetelmänä	77
3.5.1 Digitaalinen tarina	77
3.5.2 Opintojakson eteneminen	78
3.5.3 Opintojakson palaute	79
3.5.4 Jatkokehittelyä	80
4 YRITTÄJYYSVALMIUDET KESKIÖSSÄ	83

4.1 Yrittäjyysjuonne yrittäjyyden kasvualustana ja oppimisympäristönä	83
4.1.1 Yrittäjyysjuonteen oppimisympäristön laajentaminen yrittäisyhteistyön kautta	84
4.1.2 Tutkimus: Yrittäjyysosaamisen kasvu yrittäjyysjuonteessa	85
4.2 Yksin vai yhdessä –opiskelijoiden näkökulma tiimiyrittäjyyteen	88
4.3 Yrittäjä muuttuvassa mediamaailmassa	91
4.3.1 Sosiaalinen media on nykyajan puskaradio	91
4.3.2 Mitä sosiaalinen media on?	92
4.3.3 Sosiaalisen median haasteet ja verkkoläsnäolo	95
4.3.4 Sosiaalinen media muuttaa maailmaa	96
5 JEP-HANKKEEN SEURANTA JA ARVIOINTI	99
5.1 Hankkeen sisäinen arviointi	99
5.2 Palautteen kerääminen	103
5.3 Sisäisen audtoinnin tulosten kooste	105
5.4 VAMOKin KOPO-kyselyn tulosten kooste	109
5.5 Hankkeen loppuarviointi ja pysyvien tulosten arviointi	113
6 OPETUSSUUNNITELMIEN KEHITTÄMISEN TULEVAISUUS	115
6.1 JuonneOPS-mallin pedagogiikan jalkautus pedagogisen ohjelman kautta	116
6.2 Näkökulmia koulutuksen laadun arviointiin	119
7 LOPPUSANAT	123
LIITTEET	

KUVIOT

Kuvio 1. Globalisaation eteneminen	14
Kuvio 2. Bolognan prosessin toteutus	15
Kuvio 3. Laadukkaan opetuksen peruspilarit ovat opetus suunnitelmatyö ja opetuksen kehittäminen	18
Kuvio 4. Pedagogisen ohjelman rakentuminen	20
Kuvio 5. Oppimiskäsitysten, tavoitteena olevien oppimistulosten ja oppimisympäristöjen suhde	21
Kuvio 6. VAMKin JOPS-kehityksen aikajana	27
Kuvio 7. OPS-suunnitteluprosessin yksinkertaistettu kehä	28
Kuvio 8. OPS-uudistuksen kehitysspiraali	29
Kuvio 9. VAMKin OPS-tietojärjestelmä	30
Kuvio 10. Yhteisön KLUM-rakennemalli	31
Kuvio 11. JEP-hankkeen verkosto yhteisöllisen viestinnän näkökulmasta	32
Kuvio 12. LIN09 banner	38
Kuvio 13. Seconde Life, VAMK Edu Island	38
Kuvio 14. CLIL-seminaarin yleisöä	39
Kuvio 15. INNO WEEK 2010 banner	40
Kuvio 16. Opiskelijoiden diilikisan startti Rewell Centerissä	41
Kuvio 17. Voittajatiimi Skåter Girlsin esityksessä oli äksöniä	42
Kuvio 18. Yrittäjyysfoorumin finaali Tampereella	43
Kuvio 19. INNO WEEK 2010 tekijätiimi	44
Kuvio 20. OPS-taulukkonäkymä	45
Kuvio 21. Esimerkki vuositeeman kuvauksesta	46
Kuvio 22. Esimerkki kompetenssin sisältökuvauksesta, kompetenssi IT5	47

Kuvio 23. Esimerkki OJ-kuvauksesta (Modernin fysiikan perusteet -opintopakso)	48
Kuvio 24. Arviointilounastilaisuuden asiakastila 10.2.2011	51
Kuvio 25. Matkailun koulutusohjelman kokonaistavoite	52
Kuvio 26. Ravintolapalvelutoiminnan perusta -juonteen kuvaus	52
Kuvio 27. Arviointilounaan valmisteluja 10.2.2011	54
Kuvio 28. Mikä onnistui hyvin tiimin yhteistoiminnassa	58
Kuvio 29. Mikä olisi voinut mennä paremmin eli mikä meni huonosti	59
Kuvio 30. Mitä opin (kone)tekniikasta projektin aikana	60
Kuvio 31. Mitä opin tiimitoiminnasta projektin aikana	60
Kuvio 32. Mitä oppimaani vien jatkossa käytäntöön	61
Kuvio 33. Juonteiden kokonaisarviointi tiimeittäin ja koko ryhmän keskiarvona	62
Kuvio 34. Mikä oli parasta projekteissa	63
Kuvio 35. Mikä oli huonointa projekteissa	63
Kuvio 36. Miten 1.vuoden juonteita voidaan kehittää jatkossa	64
Kuvio 37. Kuinka paljon pystyin hyödyntämään yksittäistä kurssia projektissa	65
Kuvio 38. Osa 360 -näymästä Kokkolan asuntomessujen työmaasta	75
Kuvio 39. Opiskelijat työskentelevät Second Life -ympäristössä	78
Kuvio 40. Sosiaalinen median kanavia	92
Kuvio 41. Sosiaalinen media ennen ja nyt	93
Kuvio 42. Kooste JEP-hankkeen SWOT-analyysistä	99
Kuvio 43. Otteita sanallisista palautteista	102
Kuvio 44. VAMKin sisäisen auditoinnin kohteet keväällä 2011	105
Kuvio 45. KOPO-kyselyn vastaajien määrä aloittain	108

Kuvio 46. Vastaajien opiskeluvuosi	108
Kuvio 47. Käytettyjen opetusmenetelmien monipuolisuus	109
Kuvio 48. Opetusmenetelmien käyttö	110
Kuvio 49. Itsenäisen opiskelun menetelmät	110
Kuvio 50. Käytetyt työskentelymenetelmät	111
Kuvio 51. Käytetyt arviointimenetelmät	112
Kuvio 52. Peda-innopäivässä työstetty pedagogisen ohjelman runko	117

TAULUKOT

Taulukko 1. Tilaisuuksien lukumäärä vuosina 2008–2010	36
Taulukko 2. Kooste koulutuksiin ja tiedotustilaisuuksiin osallistuneista vuosina 2008–2010	37
Taulukko 3. Ensimmäisen vuositeeman sisältö hoitotyön koulutusohjelmassa	69
Taulukko 4. Toisen vuositeeman sisältö hoitotyön koulutusohjelmassa	70
Taulukko 5. Kolmannen vuositeeman sisältö hoitotyön koulutusohjelmassa	71
Taulukko 6. Neljännen vuositeeman sisältö hoitotyön koulutusohjelmassa	71
Taulukko 7. Ero perinteisten www-sivustojen ja sosiaalisen median palveluiden välillä	94
Taulukko 8. Aloittaneet 2008–2010	100

LIITTEET

LIITE 1. JEP-hankkeen EUNIS-konferenssin posterin näköisversio

LIITE 2. CLIL-malli

LIITE 3. Projektien integraatiomalli

LIITE 4. Opiskelijoiden työmääräarvion mallipohja

LIITE 5. Opiskelijoiden työmääräarvion mallipohjan ohje

LIITE 6. Osastonjohtajien OPS-kehityksen muistilista

LIITE 7. Juonnetiimin muistilista

LIITE 8. Matkailun koulutusohjelman kompetenssien kuvaukset

LIITE 9. Anneli Rehnin artikkeliin (luku 4.1.3) liittyvät taulukot 1-4

LIITE 10. JEP-hankkeen tavoitteiden toteuma 2010

LIITE 11. JEP-hankkeen numeeristen koulutuspalautteiden kooste 2009

LIITE 12. KOPO-kysely, kaikki vastaukset kuvioden 50-52 osalta

1 JOHDANTO: OPETUSSUUNNITELMAUUDISTUKSEN

TAUSTATEKIJÄT

Raijaliisa Laakkonen
Vaasan ammattikorkeakoulu

EU:n aktivoituminen korkeakoulupolitiikassa sekä globalisaatiokehityksen myötä kansainvälistyvät ja kaupallistuvat koulutusmarkkinat muokkaavat korkeakoulujen kansainvälistä toimintaympäristöä tavalla, joka edellyttää kansainvälisyyden integroitumista korkeakoulujen koko strategisen suunnittelun ja toiminnan ytimeen. Myös muutokset kansallisessa toimintaympäristössä edellyttävät korkeakoulujen toiminnan määrätietoista kansainvälistämistä. Tarve suomalaisten korkeakoulujen kansainvälisen näkyvyyden ja kilpailukyvyn lisäämiseen nousee osittain jo ilmentyneestä ja lähivuosina pahenevasta työvoimapulasta elinkeinoelämän joillakin sektoreilla. Uutta työvoimaa tarvitaan erityisesti korkean osaamisen aloilla ja palvelualalla. Ulkomaisen opiskelijoiden saaminen maahan on yksi merkittävä keino lisätä työvoiman saavuutta, sillä opiskelu maassa tutustuttaa ja sitouttaa opiskelijan muita maahanmuuttajia helpommin suomalaiseen kulttuuriin, yhteiskuntaan ja työelämään.

Myös Suomen väestörakenteessa lähivuosien ja -vuosikymmenten aikana tapahtuvat merkittävät muutokset korostavat kansainvälisen yhteistyön ja kanssakäymisen lisäämisen tärkeyttä. Vanhusväestön määrä kasvaa, nuorisoiäluokat pienentyvät ja syntyvyys vähenee - väestön kokonaismäärän kasvu taittuu 2010-luvun puolivälissä. Suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle 2005 -2015, työvoimaa poistuu selkeästi enemmän kuin tilalle on tulossa ja väestön huoltosuhde heikkenee merkittävästi. Ongelmat ovat samankaltaiset ympäri Eurooppaa. Integroituva yhteisö pyrkii parantamaan asemaansa globalisoituvassa maailmassa osaajista käytävässä kansainvälisessä kilpailussa. Eurooppalaisen korkeakoulutusalueen osana Suomella katsotaan olevan paremmat mahdollisuudet ottaa tarvitsemansa kansainvälisillä opiskelija- ja asiantuntijamarkkinoilla liikkuvasta osaamis pääomasta. (Liljander 2004: 33-35)

1.1 Globalisaatio

Globalisaation vaikutukset tulee huomioida myös korkeakouluopetusta kehitettäessä. Kuviossa 1 on kuvattu globalisaation etenemisen keskeisimpiä elementtejä.

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU

European unioni
Euroopan sosiaalirahasto

TOP Globalisaation eteneminen

1. Kilpailu kiristyy: yritysten ja valtioiden on haettava kilpailuetuja (leikattava kustannuksia, kasvatettava markkinoitaan, päästävä käsiksi parhaaseen mahdolliseen teknologiaan, jne...)
2. Keskittyminen
3. Kasautuminen: omistus ja valta kasautuvat (elintasokuilut syvenevät valtioiden välillä, alueiden välillä, yksilöiden ja ryhmien välillä)
4. **VERKOSTOITUMINEN:** Riippuvuudet lisääntyvät työnjaon myötä: verkostoitumisen edetessä kukaan tai mikään ei enää tule toimeen yksin. On liittouduttava. Rajapinnat hämärtyvät. Tapahtuu sulautumista.
4. Työnajo merkitsee kiinäilmiötä = työ teetetään siellä missä se on edullisinta. Mitä tapahtuu tulevaisuudessa? Venäjäilmiö? Kiinan keskiluokkaistuu ⇒ siirrytäänkö Kambodža-ilmioon?
5. Maapalloistuminen merkitsee myös kaikenlaista kansainvälistymistä (liiketoiminnan lisäksi kieli, kulttuuri, kanssakäyminen, tavat...)
6. Globalisaation mahdollistaja ja ylläpitäjä on ICT - Informaatio ja kommunikaatioteknologian nopea kehitys (mikä jatkuu)
7. Globalisaation eräs ilmenemismuoto ja seuraus on ylikansallinen institutionalisoituminen

Maailmanlaajuinen työnjako
Riippuvuuksien lisääntyminen
Verkostoituminen

Teknologian kehitys
ICT

Kulttuurinen muutos
Kansainvaellukset
Monikulttuuristuminen
Turvallisuus

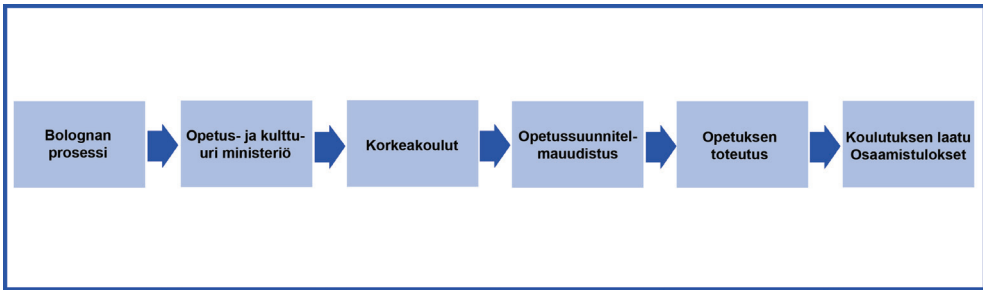
© Jukka Vepsäläinen, Hämeen ELY-keskus ja Anne Laakso, HAMK ©

31.1.2011

Vipuvoimaa 6
EU:lta

Kuvio 1. Globalisaation eteneminen (Vepsäläinen & Laakso 2010: 6)

Opetussuunnitelmaudistuksen lähtökohtana ovat olleet Bolognan prosessin vaateet korkeakoulutukselle Euroopassa. Bolognan prosessin tavoitteena on ollut muodostaa Eurooppaan yhtenäinen ja kilpailukykyinen korkeakoulutusalue vuoteen 2010 mennessä. Bolognan prosessiin liittyy tutkintojen viitekehyksen rakentaminen, aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen kehittäminen sekä korkeakoulutuksen laadunvarmistuksen parantaminen. Korkeakoulutuksen pitää olla tasalaa-tuista Euroopan maissa ja antaa opiskelijoille valmiudet työskennellä kansainvälisissä toimintaympäristöissä. Bolognan prosessin tavoitteisiin on Suomessa edetty vaiheittain. Ymmärrettävien tutkintorakenteiden ja yhtenäisen opintojen mitoitussjärjestelmän käyttöönoton työkaluna on ollut ECTS (European Credit Transfer System). Korkeakoulutuksen laadunarvioinnissa käytetään yhteisiä eurooppalaisia koulutuksen tasomäärittelyjä kuten esimerkiksi ENQA (European Network of Quality Assurance in Higher Education) tai EQF (The European Qualification Framework). Eurooppalainen tutkintojen ja osaamisen viitekehys (EQF) koostuu kahdeksasta tasosta, jotka kattavat kaikkien kouluasteiden tutkinnot. EQF-tasojen määrittely perustuu oppimis- ja osaamistulosten kuvailuun.

Kuvio 2. Bolognan prosessin toteutus

Tämä tarkoittaa sitä, että aikaisemmin henkilöstön määrittelemistä opetustavoitteista siirrytään opiskelijan ja työelämän näkökulmasta lähteviin osaamistavoitteisiin ja kompetensseihin. Työelämässä tietyllä asiantuntijuusalueella tarvittava osaaminen perustuu alan teoriaperustan hallintaan ja käytännön toiminnan osaamiseen, jotka yhdessä muodostavat ammattitaidon. Yleiset osaamisvaateet perustuvat nykyaikaisessa ja tulevaisuuden työelämässä kaikilla aloilla tarvittavaan yleiseen osaamiseen (yleiset kompetenssit) kuten kieli - ja viestintäosaaminen, yhteistyötaidot jne. Nykyään työelämä toimii tiimeissä ja tiimien jäsenillä on erilaista osaamista, mikä edistää työtehtävien suorittamista eli silloin on kyse tiimin osaamisesta. Työelämässä työtä tehdään vaihtelevissa kokoonpanoissa erilaisten osaajien yhteistyönä, siksi on tärkeää kyky hakea, hyödyntää ja jakaa tietoa.

Työelämässä vaadittava osaaminen ja ammattitaito muovautuvat ja kehittyvät yhteiskunnan muuttuessa, siksi tarvitaan elinikäisen oppimisen valmiuksia osaamisen päivittämiseksi. Kasvu reflektioivaksi asiantuntijaksi kehittyä tietotaidon lisääntyessä. Yleisten työelämän kompetenssien lisäksi ammattikorkeakoulun tavoitteena on taata kaikille valmistuneille alalla tarvittava ammatillinen ydinosaaminen. Täydentävää ja spesifiä ammatillista osaamista voi kehittää ja hankkia omien taipumusten sekä työelämässä tarvittavan osaamisen perusteella, työkaluna tälle toimii henkilökohtainen opintosuunnitelma (HOPS).

Juonneopetussuunnitelman periaatteena on osaamiskokonaisuuksista rakentuva opetussuunnitelma, jossa lähtökohtana on nyt ja tulevaisuudessa työelämässä tarvittava osaaminen ja eri oppiaineet on valmiiksi integroitu. Opetuksessa keskitytään työelämän kannalta tärkeiden eri aineita yhdistävien aihekokonaisuuksien opetukseen, rakenteellisesti nämä kokonaisuudet muodostavat juonteet. Opetussuunnitelma on osaamislähtöinen, ja siinä on määritelty koulutusohjelman tuottama osaaminen, kunkin lukuvuoden tuottama osaaminen, juonteiden eli opintokokonaisuuden tuottama osaaminen ja opintojakson tuottama osaaminen. Osaamis pohjainen opetussuunnitelma mahdollistaa laajojen osaamisalueiden hallinnan sekä prosessinomaisuuden ja valmentaa työelämään.

European Centre for the Development of Vocational Training on tutkinut oppimistulosten saavuttamista ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelman avulla. Tutkimus tehtiin yhdeksässä Euroopan maassa ja siihen osallistuivat Saksa, Irlanti, Espanja, Ranska, Alankomaat, Puola, Romania, Slovenia ja Skotlanti. Opetussuunnitelma ohjaa

opetus- ja oppimisprosessia ja laatumekanismeja. Osaamistuloksia voidaan saavuttaa kehittämällä opetussuunnitelmaa, määrittelemällä mitä oppijan tulee tietää, ymmärtää ja tehdä oppimisprosessissa sekä kuinka, milloin ja missä oppiminen tapahtuu. Tämä on nähty useissa Euroopan maissa tehokkaaksi keinoksi välttää epäonnistumisia ja saada aikaan aktiivista oppimista ja tehokasta opetusta. Osaamistulosorientoitunut opetussuunnitelma voi tarjota arvokkaan perustan silloittamaan kasvatuksen maailmaa, koulutusta ja työtä esittämällä yhteisen kielen kompetenssiperustaiselle oppimiselle ja työelämän työntekijäodotuksille. (Cedefop 2010: 1)

Opettajille opetussuunnitelma, joka rakentuu tiedosta, taidosta ja osaamisesta, jotka opiskelija voi saavuttaa vuorovaikutuksen kautta, on enemmän mahdollisuuksia antava kuin traditionaalinen. Se on myös joustavampi, koska lähtökohtana ovat opiskelijan tarpeet sekä innovatiivinen pedagoginen ja arvioiva prosessi. Oppijoille osaamislähtöinen opetussuunnitelma on potentiaalisesti käyttäjäystävällinen sallien tarkoituksellisen oppimisen ja antaen heille enemmän mahdollisuuksia aktiiviseen oppimiseen, koulutuksen prosessointiin ja integraation työmarkkinoiden kanssa. Tutkimukset osoittavat, kuinka osaamislähtöinen opetussuunnitelma ja opiskelijakeskeisyys ovat yhteydessä keskenään riippuen siitä, kuinka opetussuunnitelma on jalkautettu oppimisympäristöön. (Cedefop 2010: 2)

Viiden viime vuoden aikana on paljon keskusteltu Euroopassa opetussuunnitelmien uudistamisesta. Tutkimus osoitti, että eri maissa oli eroja osaamislähtöisen opetussuunnitelman ymmärtämisessä ja käytössä. Tulosten perusteella voidaan kuitenkin todeta, että osaamislähtöinen opetussuunnitelma ja koulutus tuovat koulutuksen lähemmäksi oppijoiden ja työelämän tarpeita monessa Euroopan maassa. (Cedefop 2010: 171). Voidaan siis todeta, että osaamisperustainen opetussuunnitelma lähentää koulutusta työelämään ja antaa paremmat työelämävalmiudet.

Opetussuunnitelmauudistus käynnistyi Suomessa opetusministeriön (nytemmin opetus- ja kulttuuriministeriö, OKM) ja korkeakoulujen yhteistyönä. Valtakunnallisissa työryhmissä mietittiin eri ammatteihin liittyviä osaamisvaateita sekä yleisiä ja ammatillisia kompetensseja. Yleiset korkeakoulutuksen kompetenssit ovat koko Euroopan alueella samat. Uudistus liittyi paitsi osaamistavoitteisiin, myös siirtymiseen opintoviikoista opiskelijan työmäärää mittaaviin opintopisteisiin, opetussuunnitelman rakenteeseen sekä tutkintojen kolmiportaisuuteen.

Uusimmat suuntaviivat on määritelty opetusministeriön julkaisemassa koulutuksen ja tutkimuksen kehityssuunnitelmassa, joka on laadittu vuosille 2007–2012. (Opetusministeriö 2007) Ammattikorkeakoulun perustutkinnon tulee täyttää EQF:n tason 6 osaamiskriteerit ja ylempään amk-tutkinnon EQF:n tason 7 osaamiskriteerit. Hyvällä ja joustavalla opetussuunnitelman rakenteella ja ajantasaisella sisällöllä voidaan vaikuttaa vetovoiman parantamiseen, keskeyttämisten vähentämiseen, läpivirtauksen parantamiseen ja valmistuvien työllistymiseen.

1.2 Laadukas opetus

Laadukkaan opetuksen perusta on hyvin laadittu opetussuunnitelma, joka etenee systemaattisesti ja muodostaa tavoitteellisen kokonaisuuden. Opetussuunnitelmaa tarkistetaan vuosittain opiskelijoilta, työelämästä ja opettajilta saadun palautteen perusteella, ja päivitetään tarvittaessa. Opetussuunnitelman tulee olla ajan tasalla samoin kuin käytettävän oppimateriaalin sekä opettajien tietojen ja taitojen. Opetussuunnitelman ajallinen eteneminen eri osaamisten osalta sekä hyvät vuosisuunnitelmat (VAMKissa nimellä tuntisuunnitelma) ja opintojaksojen toteutussuunnitelmat helpottavat sekä opettajan että opiskelijan työtä. Vanha totuus ”hyvin suunniteltu on puoleksi tehty” pätee tässäkin asiassa. Koulutuksen suunnittelussa noudatetaan VAMKissa opetussuunnittelun vuosikelloa (OPS-vuosikello), joka on sidoksissa koulutusten hakuaikeihin.

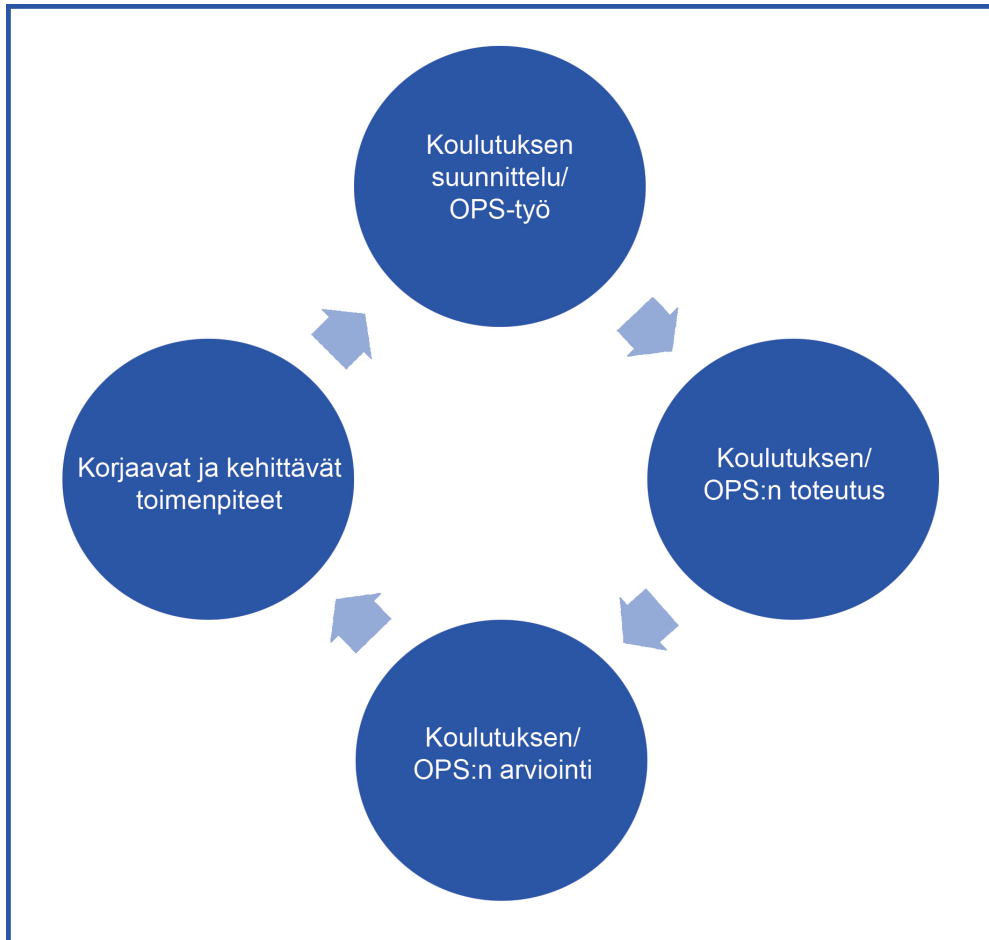
Markkinoinnin näkökulmasta tiedon näkyvyys ja saatavuus on merkittävä tekijä hakijoille hakupäätöksen tekemisen pohjaksi. Koulutuksen kokonaissuunnittelu parantaa opiskelijoiden mahdollisuuksia suunnitella omia opintojaan ja hyväksilukea aiemmin hankittua osaamistaan. Laadukkaassa koulutuksessa opintojen kuormittavuus on etukäteen suunniteltu ja oikein mitoitettu opiskelijan työmäärään nähden. Ajantasainen ja ennakoiva opetus tuottaa hyviä asiantuntijoita työelämälle ja valmistuvien on helpompi työllistyä.

Laadukas opetus edellyttää opettajien pedagogisten taitojen ajantasaisuutta huomioiden erilaiset oppijat. Nuorten diginatiivien koulutus vaatii usein erilaisen pedagogisen näkökulman kuin aikuiskoulutus. Opetusmenetelmät valitaan siten, että ne tukevat opiskelijan oppimisprosessia. Opetuksessa käytetään menetelmiä, joilla päästään oppimista lisäävään, tehokkaampaan ja syvällisempään oppimiseen. Opiskelijakeskeisillä opetusmenetelmillä tavoitellaan ymmärrykseen perustuvaa, syvällistä oppimista ja laadukasta osaamista. Opiskelijoiden oppimisen laatu ja oppimistulokset ovat opetuksen onnistumisen mitta. Osaamisen arviointiperusteet on oltava opiskelijoille selkeästi ja näkyvästi esillä. Ohjaajan antaman henkilökohtaisen palautteen avulla tuetaan opiskelijoiden syvällistä oppimista, oppimaan oppimista ja opintojen etenemistä.

Opetusmenetelmät ovat ajan saatossa muuttuneet opettajakeskeisistä opiskelijakeskeisiksi. Lisäksi tieto- ja viestintäteknologiaa (ICT) käytetään opetuksessa enenevässä määrin. Se mahdollistaa tiedon nopean välittymisen, tiedon tallentumisen sekä paikasta ja ajasta riippumattoman opiskelun. Sen avulla voidaan havainnollistaa ja demonstroida monipuolisesti. Erityisesti aikuisopiskelijat tarvitsevat joustavia opiskelumahdollisuuksia, koska he yleensä opiskelevat työn ohessa tai asuvat kauempana. Aikuisopintoja tuetaan verkko-opinnoilla, jolloin materiaalit, nauhoitetut luennot, ryhmäkeskustelut, opintosuoritukset ja palautteet löytyvät verkosta. ICT-taidot ovat myös osa yleisiä työelämässä tarvittavia taitoja, tästä syystä ICT-välineiden käyttö ei ole vain pedagogiikan tukemista, vaan valmentaa samalla työelämän monipuolisissa virtualisoituvissa toimintaympäristöissä toimimiseen.

Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen (AHOT) prosessien uudistaminen kuuluu yhtenä osana työelämälähtöisen koulutuksen toteutukseen ja osaamis pohjaiset opetussuunnitelmat ovatkin edellytys tälle kehitystyölle.

Juonneopetuksen edistämisen projektin (JEP) toimijat ovat olleet mukana VAMKin AHOT-prosessien uudistuksessa, näin pyritään varmistamaan, että Juonneopetus-suunnitelmamalli, opetus- ja arviointimenetelmien uudistus sekä AHOT-prosessit ovat keskenään linjassa.

Kuvio 3. Laadukkaan opetuksen peruspilarit ovat opetussuunnitelmatyö ja opetuksen kehittäminen

Koulutus elää jatkuvalla muutoksen kehällä (kuvio 3). Opetussuunnitelmat eivät ole ikuisia, niitä ajantasaistetaan vuosittain uudistustarpeen ja saadun palautteen perusteella. Työelämän jatkuvat muutokset, teknologian kehitys ja uudistuneet tehtäväkuvat haastavat ammattikorkeakouluopetuksen vastaamaan nykyisen ja tulevan työelämän tarpeisiin. Maailman ja työelämän muuttuessa opetussuunnitelmaa ja oppisisältöjä on ajantasaistettava. Kun mukaan otetaan uusia opintokokonaisuuksia, on tarpeettomista luovuttava, jotta tutkinnon mitoitus säilyy samana.

1.3 Opettajan ja opiskelijan roolit murroksessa

Bolognan prosessi ja osaamislähtöinen juonneopetussuunnitelma aiheuttavat muutoksia opettajan työhön. Opettajat toimivat juonnetiimeissä, jolloin osaamiskokonaisuus hahmottuu, eri oppiaineet integroituvat ja päällekkäisyyksiltä vältytään. Tiimiopettajuudella on selkeä vaikutus opiskelijan työmäärään myös integroidun arvioinnin kautta. Opettajien tulee tehdä tiivistä yhteistyötä työelämän kanssa, jotta koulutus vastaa työelämän muuttuviin tarpeisiin.

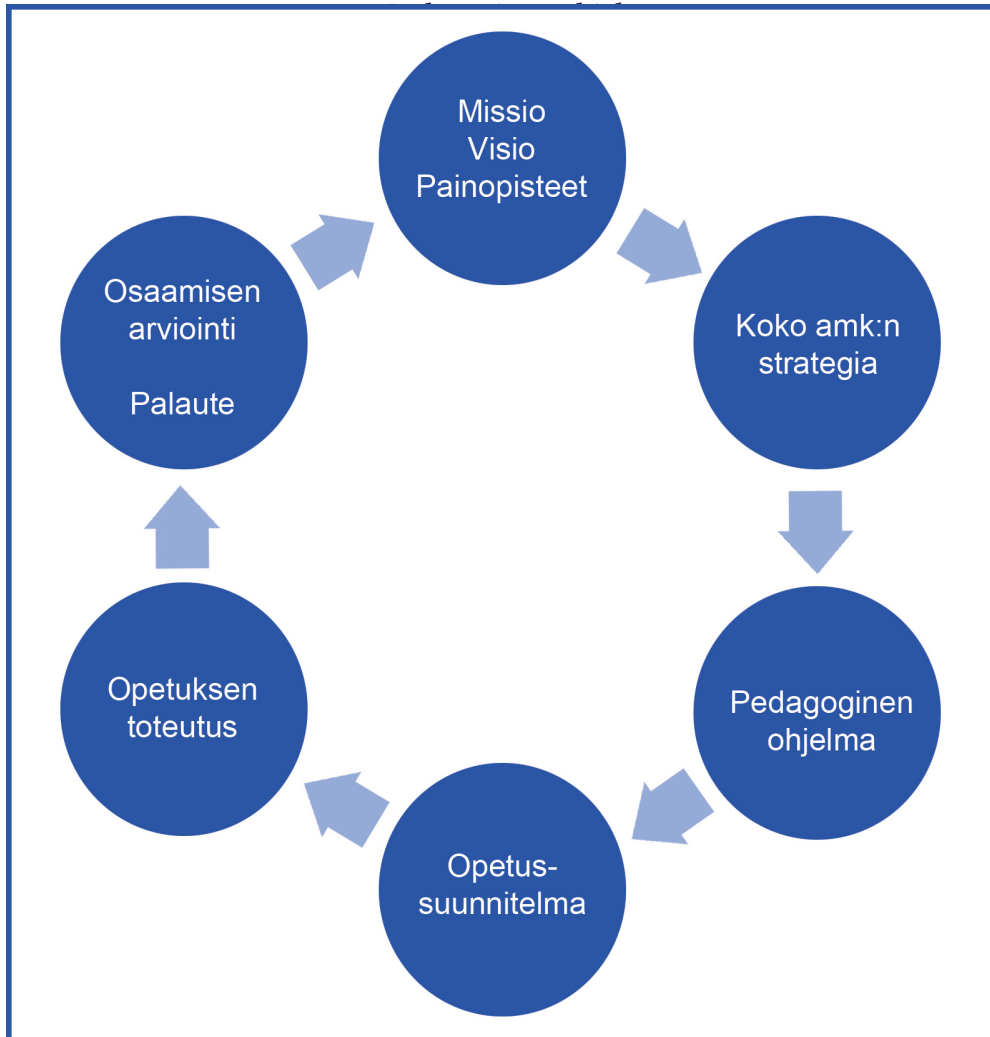
Opetusmenetelmissä pyritään opiskelijakeskeisyyteen ja monimuotoisiin menetelmiin. Informaatio- ja viestintätekniikkaa hyödynnetään enenevässä määrin opetuksessa tarjoamalla opetusta verkon kautta ja VAMKissa tavoitteena on, että kaikkien oppimateriaalien tulisi löytyä verkosta (Moodle-ympäristöstä). Verkkotyövälineet auttavat myös opiskelijan ohjauksessa ja oppimisen tukemisessa, opiskelijaa ei jätetä yksin. Juonneopetussuunnitelma mahdollistaa opiskelun entistä paremmin myös projekteissa ja kehittämishankkeissa sekä työelämässä.

Opettajien osaamisen kehittämiseen on panostettu VAMKissa tarjoamalla pedagogista koulutusta ja tukea erityisesti ICT-osaamisen kehittämiseen niin hankkeissa kuin yleisemmin opetuksen kehittämissyksikön toimintojen kautta. Lukuvuoden 2010 - 2011 alussa VAMK:n opetuksen kehittämissyksikköön palkattiin kokopäiväinen ICT-lehtori, jonka tehtävänä on opetushenkilöstön kouluttaminen ja tukeminen ICT:n käytössä opetuksessa, aiemmin tukipalveluihin on ollut vähemmän resursseja. Virtuaalisten opintojaksojen määrä onkin kasvanut huomattavasti ja enenevässä määrin opintojaksojen materiaali löytyy Moodlesta. Lisäksi on hankittu tietoteknisiä ja digitaalisia välineitä tukemaan ICT:n käyttöä sekä rakennettu erityisiä ICT-tuettuun opetukseen (sulautuva opetus) sopivia tiloja.

Osaamisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota osaamisen kehittymiseen ja vaikuttavuuteen. Tämä vaatii opettajilta myös arviointimenetelmien uudistamista. Osaamis-ympäristö on fyysinen, henkinen tai virtuaalinen tila, joka muodostaa ammatillisen kasvun ja osaamisen kehittymisen toimintaympäristön. Opetusta toteutettaessa opettajan rooli muodostuu oppimisprosessin käynnistämisestä, sen ohjauksesta ja osaamisen kehittymisen tukemisesta niin opetus- ja arviointimenetelmien kuin oppimis-ympäristövalintojen kautta.

Myös opiskelijat joutuvat miettimään roolinsa uudelleen, varsinkin jos aikaisemmassa koulutuksessa on saanut olla vain kuuntelijana ja vastaanottajana. Ammattikorkeakoulun tulee valmistaa opiskelijoita työelämään, missä työskennellään monikielissä, monialaisissa tiimeissä ja projekteissa, joissa joutuu kantamaan vastuun omasta osuudestaan. Sosiaalisten taitojen, yhteistyötaitojen sekä viestintätaitojen merkitys korostuu. Tästä syystä myös opetusmenetelmissä painottuvat näitä tavoitteita tukevat menetelmät, jotka vaativat jo opintojen aikana ryhmässä toimimisen taitoja ja niiden kehittymiseen panostamista. Opiskelijalla on vastuu omasta oppimisestaan, syvällistä oppimista ei tapahdu, jos opiskelija on passiivinen tiedon vastaanottaja.

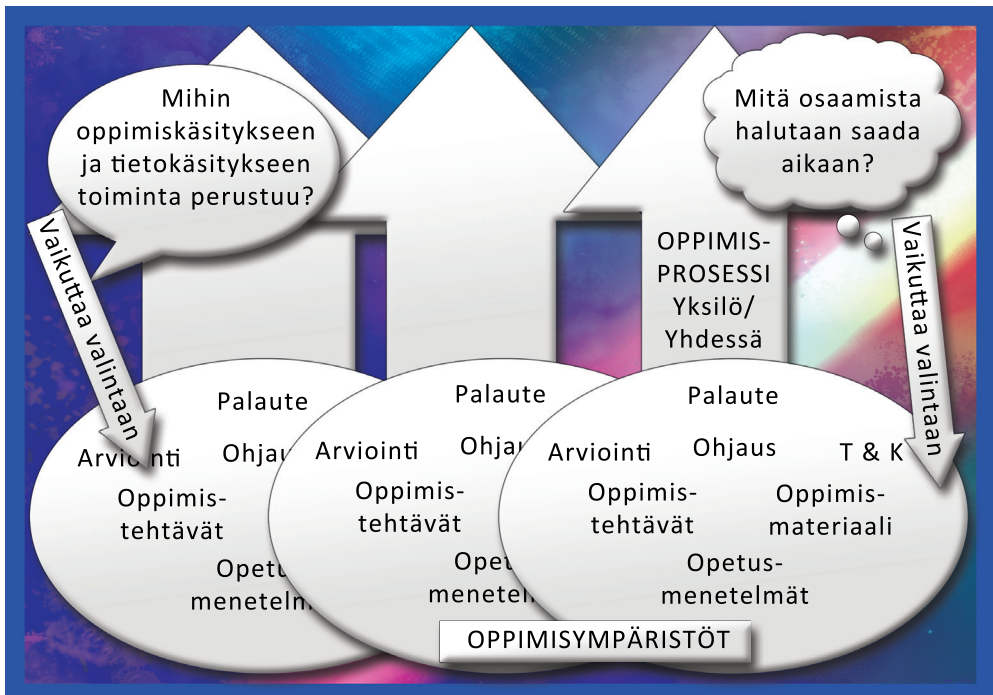
Nykyään joustavuudella ja ohjauksella on suurempi merkitys oppimistuloksien saavuttamisessa. Opiskelijoille pitää antaa mahdollisuus valinnaisuuteen omien erikoisosaamisalueidensa puitteissa, tämä tuo mukanaan myös vastuun omista valinnoista. Joustavilla opiskelumahdollisuuksia (esimerkiksi virtuaaliopinnot) tuetaan opintojen etenemistä ja vältetään keskeyttämiä. Ryhmäohjaaja tarkistaa puolivuositain ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemisen kehityskeskusteluissa, mikäli opiskelijalle ei synny opintosuorituksia opintorekisteriin, ottaa ryhmäohjaaja tai opinto-ohjaaja yhteyttä opiskelijaan ja antaa ohjausta. Erityisen tärkeää on opiskelijan tukeminen ensimmäisen opintovuoden aikana.

Kuvio 4. Pedagogisen ohjelman rakentuminen

Pedagogista ohjelmaa laadittaessa on pyritty vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin. Ohjelmaa rakennettaessa pohdittiin muun muassa seuraavia kysymyksiä:

- Mitä osaamista halutaan saada aikaan?
- Mihin oppimiskäsitykseen ja tietokäsitykseen toiminta perustuu?
- Millaisia näkökulmia vallalla oleva oppimiskäsitys tuo tulevaisuuden korkeakoulun tarkasteluun oppimisen ympäristönä?
- Miten oppimiskäsityksiä voidaan muuttaa?
- Miten oppimisen ympäristöt määrittyvät tilojen suunnittelun ja pedagogian näkökulmasta?

Kuvio 5. Oppimiskäsitysten, tavoitteena olevien oppimistulosten ja oppimisympäristöjen suhde (Meskanen & Teräväinen 2009)

Pedagogisen ohjelman tavoitteena on ohjata opetuksen kehittämistä yhteistyössä opiskelijoiden, opettajien, muun henkilöstön ja työelämän asiantuntijoiden kanssa. Ohjelman avulla pyritään tukemaan ammattikorkeakoulun toimintaa ja opiskelijoiden ammatillista kasvua sekä osaamisen kehittymistä. Pedagoginen ohjelma pyrkii siihen, että VAMKissa on yhtenäinen käsitys oppimisesta ja opetuksesta, jolloin voimavarat voidaan suunnata tarkoituksenmukaisesti. Pedagogisen ohjelman laatimisesta ja jalkautuksesta lisää myöhemmissä luvuissa.

LÄHTEET

Elektroniset julkaisut

Cedefop, European Centre for the Development of Vocational Training. 2010. Learning outcomes approaches in VET curricula. A comparative analysis of nine European countries. Research Paper no 6. Publication Office of the European Union. Luxembourg. Viitattu 2.5.2011. http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/5506_en.pdf

Liljander, J-P. 2004. Ammattikorkeakoulutuksen asema eurooppalaisella korkeakoulutusalueella. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:10. Viitattu 7.4.2011. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2004/liitteet/opm_194_tr10.pdf?lang=

Meskanen, S. & Teräväinen, H. (2009). Innoschool-raportti. FUTURE SCHOOL - Designing With Children. Arkkitehtuurin julkaisuja - Publications in Architecture 2009/100. Teknillinen Korkeakoulu, Arkkitehtuurin laitos. Viitattu 21.3.2011. <http://innoschool.tkk.fi/innoarch/dokumentit/tkk-future-school-web.pdf>

Opetusministeriö. Opetuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma 2007 – 2012. Viitattu 10.5.2011. Opetusministeriön verkkosivut. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm09.pdf?lang=fi>

Vepsäläinen, J. & Laakso, A. 2011. Miten maailma muuttuu? Tulevaisuuden muutosvoimat kiikarissa. Online seminaari 30.3.2011 klo 10-11. Aktiivi hankkeen verkkosivut. Viitattu 27.4.2011. <http://elgg.mcampus.fi/aktiivi/pg/pages/view/455/online-seminarit-avoimissa-oppimisymparistoss-aktiiviseksi-kansalaiseksi>

2 JUONNEOPETUKSEN EDISTÄMISEN PROJEKTIN (JEP)

TAUSTATEKIJÄT

Mira Pihlaja

Vaasan ammattikorkeakoulu

Juonneopetuksen edistämisen projektin (myöhemmin JEP-hanke) päätavoite nousi muutosten vakiinnuttamisen tarpeista. Vakiinnuttamisen keinoina on käytetty nimeämistä, virallistamista ja vahvistamista. Vaasan ammattikorkeakoulun (VAMK) edellinen mittavampi opetussuunnitelmiin tehty uudistus liittyi ECTS:n mukaiseen opintojen mitoitukseen, tällöin ammattikorkeakoulukentällä siirryttiin opintoviikoista opintopisteisiin. VAMKissa opintopisteisiin siirryttiin lukuvuonna 2005–2006. Tässä yhteydessä useimmilla koulutusaloilla tehtiin myös oppiaineiden ydinainesanalyysi (Must Know, Should Know & Nice to Know), johon liittyi opinnon alussa edellytettävän osaamistason (vaadittavien edeltävien opintojen) määrittely. Laajemman opetussuunnitelmien (OPS) rakenteellisen kehityksen suunnittelu aloitettiin lukuvuonna 2006-2007, jolloin lähdettiin pohtimaan OPS-mallin uudistamista vastaamaan toisaalta opetus- ja kulttuuriministeriön kautta tuleviin Bolognan prosessin toteutukseen liittyviin korkea-asteen koulutuksen rakenteellisen uudistuksen ja toisaalta työelämän osaamistarpeiden haasteisiin. Tavoitteena on ollut, että uudistetut opetussuunnitelmat mahdollistavat myös rakenteellisesti nykyaikaisen ja entistä työelämä- sekä opiskelijälähtöisemmän opetuksen toteuttamisen ammattikorkeakoulussamme.

Tutkimusten mukaan työelämässä tarvittavien taitojen kehittymistä voidaan tukea ja edistää muun muassa: 1) integroimalla yleis- ja ammattiaineet, 2) käyttämällä mahdollisimman autenttisia oppimisympäristöjä, 3) muuttamalla opettajan roolin (opettajasta ohjaajaksi), 4) tekemällä kiinteää työelämäyhteistyötä, 5) siirtymällä suoritusten arvioinnista osaamisen arviointiin, 6) tukemalla siirtovaikutusta laajojen kokonaisuuksien yhdistämisen kautta, 7) tukemalla jatkuvaa oppimista työelämän osaamistarpeiden ja opitun arvioinnin kautta sekä 8) tukemalla opiskelijoiden itsesäätelyvalmiuksien kehittymistä. (Ruohotie 2002: 123–126)

Edellä mainitut seikat on pyritty ottamaan huomioon VAMKin Juonneopetussuunnitelmamallissa (JOPS-malli) siten, että suosituksena on ollut integroida yleis- ja ammattiaineita juonteiden sisällä toisiaan tukeviksi laajemmiksi osaamiskokonaisuuksiksi, joissa sekä yleiset että ammattialaan liittyvät kompetenssit kehittyvät rinnakkain. Tämä on toteutettu joko integroimalla yleis- ja ammattiaineet suoraan toisiinsa jo OPS-tasolla tai integroimalla toisiaan tukevat ydinainekset opintojaksojen toteutustasolla. Esimerkiksi kielten ja ammattiaineiden integraatiossa on pääosin pitäydytty toteutustasolla, jotta AMK-asetuksen mukainen kielitaitotaso voidaan osoittaa myös tutkintotodistuksessa, ja kieliopintojen laajuudet näkyvät selkeästi liitteenä olevassa opintorekisteriotteessa. Vastaavia laajuuden ja tason osoittamisen tarpeita on myös esimerkiksi matemaattis-luonnontieteellisissä aineissa, kun pyritään takaamaan mahdollisimman joustava siirtyminen jatko-opintoihin.

Myös opintojaksojen laajuuksia pyrittiin kasvattamaan, siten että päästäisiin laajempiin osaamiskokonaisuuksiin myös opintojaksotasolla. VAMKin opetussuunnitelmauudistuksen ohjeistuksen mukaiset opintojaksojen laajuudet ovat minimissään 3 opintopistettä, suositeltava laajuus 5 opintopistettä. Toisaalta liian laajojen arvioitavien kokonaisuuksien syntyä pyrittiin välttämään, koska muun muassa Suomen ammattikorkeakouluopiskelijat ry on viestittänyt laajojen kokonaisuuksien aiheuttamista opintojen etenemisen seurantaan liittyvistä vaikeuksista opintotuen piiriin kuuluvilla opiskelijoilla.

2.1. JEP-hankkeen lähtökohta, kohderyhmät ja päätavoite

JEP-hankkeen lähtökohtana on ollut kehittää opetussuunnitelmia osaamis pohjaisiksi ja paremmin työelämäyhteyksiä sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa (TKI-toiminta) tukevaksi ja tätä kautta rakentaa koulutustamme entistä paremmin työelämää palvelevaa osaamista tuottavaksi. Tämä lähtökohta tukee sekä EU:n laajuista että valtakunnallista kehityssuuntausta, joten se on Vaasan ammattikorkeakoulun ja alueellisen kehityksen sekä valtakunnallisen yhteistyön kannalta ollut erittäin onnistunut lähtökohta. JEP-hankkeen hankesuunnitelman mukaisena päätavoitteena on ollut Juonne-OPS -mallin jalkautus kaikille toimialoille ja TKI-toiminnan entistä vahvempi integrointi opetukseen. JuonneOPSin perusideana ovat olleet laajat osaamisperustaiset kokonaisuudet eli juonteet, joiden toteutukset pyritään järjestämään sopivissa osissa, siten että opintojen edistyminen mahdollistuu. Ohjeistuksessa on painotettu sitä, että opintotukeen liittyvä opintojen seuranta ja sen asettamat rajat on huomioitava vuosisuunnittelussa. Lisäksi tavoitteena on ollut OPS- taulukoiden julkaisutavan ja opintojaksokuvausten sisällön kehittäminen siten, että kompetenssit, vuositeema ja osaamistavoitteet saadaan näkyviin. Voidaan siis puhua kompetenssi- tai osaamisperustaisesta kuvaustavasta. Varsinainen OPS-kehitystyö tehdään opetusaloiilla tiimeissä, projektin tavoitteena on koulutusten, mallien sekä muiden tukitoimenpiteiden kautta edistää juonne-OPSien jalkautusta, auttaa tiimejä suunnitteluprosessissa sekä edistää TKI-toiminnan integrointia opetukseen. Tavoitteena on myös levittää projektin tuloksia muihin Vaasan oppilaitoksiin sekä korkeakouluihin.

JEP-hankkeen tärkeimmät alatavoitteet

- ➔ **Aikuiskoulutukseen soveltuvien koulutusmuotojen kehittäminen**
Aikuiskoulutuksen opetusmenetelmien uudistaminen ja muun muassa verkko-opintojen lisääminen soveltuvilta osin.
- ➔ **Työelämäyhteistyön tiivistäminen erityisesti PK-sektorille**
Lähtötilanne oli sellainen, että monien opetusalojen yhteistyö painottui vahvasti alueen suurimpiin yrityksiin ja julkisorganisaatioihin, (esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan uudet PK-yritykset olisivat opiskelijoille erittäin hyödyllisiä harjoittelujaksoja ja projekteja ajatellen). Toimiva yritys-opettaja-opiskelija-yhteistyöverkosto VAMKin jokaiselle osastolle.

- **Opettajien tiimityötaitojen vahvistaminen.**
- **Projektioppiminen ja autenttiset oppimistilanteet mahdollisimman laajasti käyttöön.** Projektimuotoisten oppimistehtävien (toimeksiannot, caset) tuotteistaminen siten, että kullekin koulutusalan osastolle luodaan vähintään 3 uutta tuotekorttia yritysklinikatoiminnassa käytettäväksi; hankkeen tavoitteena 50 toimeksiantajayritystä. Tuotetaan projektiopiskelun manuaali opiskelijoille ja opettajille.
- **Tiedotus, koulutukset ja seminaarit**
Tavoitteena, että VAMKissa on juonneopetusta osaavia opettajia, jotka yhdessä suunnittelevat ja vetävät opetusta. Toisena viestinnän tavoitteena on, että kaikki Vaasan ammattikorkeakoulun työntekijät ovat tietoisia JEP-hankkeesta ja sen aktiviteeteista.

Ensisijaisena kohderyhmänä JEP-hankkeessa ovat olleet Vaasan ammattikorkeakoulun opettajat, välillisinä kohderyhminä muu henkilöstö sekä alueen muiden korkeakoulujen ja oppilaitosten henkilöstö. Lähtökohtaa ja tavoitteita ajatellen tämä kohderyhmärajaus on onnistunut. JEP-hankkeessa toteutettavat koulutukset ja tukitoimet on kohdistettu ensisijaisesti pääkohderyhmälle eli VAMKin opettajille, jotka tekevät tiimeissä oman opetusalan käytännön kehittämistyötä. Välillisten kohderyhmien edustajille on tarjottu mahdollisuutta osallistua koulutuksiin ja seminaareihin. Lähialueen korkeakoulut ovat ensisijaisena kohderyhmänä hyviä käytänteitä levitettäessä. Työelämäyhteistyön lisääminen on ollut yksi tärkeimmistä haasteista, siihen on pyritty entistä vahvemalla opintojen ja TKI-toiminnan integraatiolla, joka toteutustasolla näkyy muun muassa projektioppimisen lisääntymisenä. Arviointiin liittyvässä problematiikassa VAMKilla on vielä JEP-hankkeen jälkeenkkin töitä.

Hankkeen loppuvaiheessa on päästy tilanteeseen, jossa voidaan todeta, että VAMKin opetussuunnitelmat ovat osaamis pohjaisia. Tämä näkyy myös siinä, että taulukoissa on esitetty yleiset ja ammatilliset kompetenssit ja kaikille opintojaksoille on viimeistään lukuvuoden 2010–2011 loppuun mennessä kuvattu osaamistavoitteet. Kuvauksista löytyvät pääosin myös osaamistavoitteisiin pohjautuvat arviointikriteerit tasoilla 1, 2-3 ja 4-5. Arviointikriteereiden yhteinen määrittely (VAMKin arviointikohteiden sapluuna) tullaan toteuttamaan vasta lukuvuonna 2011–2012, jonka jälkeen opintojaksokohtaiset arviointikriteerit tarkentuvat. Sapluunan avulla pyritään edistämään opiskelijoiden oman osaamisen kehittymisen arviointia, helpottamaan aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista (AHOT) sekä varmistamaan arvioinnin yhteismitallisuus ja oikeudenmukaisuus lisääntyvän avoimuuden kautta.

JEP-hankkeen alussa tehtiin muun muassa opiskelijoiden työmääräarvion mallipohja, joka tukee opettajien työtä opintojaksototeutusten suunnittelussa, ja jonka avulla opiskelijat saavat opintojakson alussa selkeän kuvan osaamistavoitteiden saavuttamiseen tarvittavasta työpanoksesta ja arvioinnin kohteista. Nämä tiedot pyritään jatkossa saamaan esille jo opintojaksokuvausten yhteyteen. Vuosina 2008–2011 toimintaohjeena on ollut julkaista työmääräarvio lähitoteutuksen aluksi tai verkko-oppimisympäristössä opintojakson alkaessa.

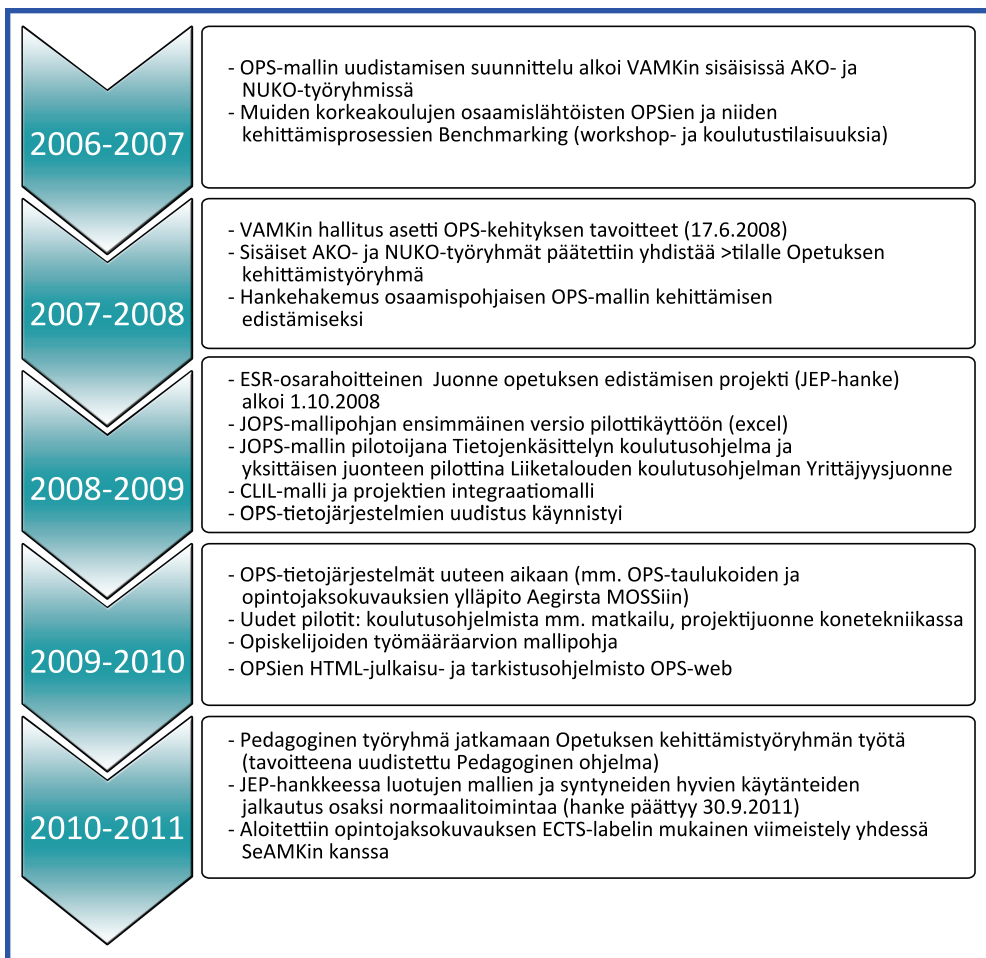
2.2 JEP-hankkeen elinkaari

Opetussuunnitelmien laajemman uudistamisen suunnittelu aloitettiin VAMKissa jo lukuvuosina 2006–2007 ja 2007–2008, silloin toiminnassa olivat Aikuiskoulutuksen ja nuorisokoulutuksen kehittämistyöryhmät. Juonneopetuksen edistämisen projekti (JEP-hanke) alkoi lokakuussa 2008. Syksyn 2008 aikana laadittiin hankkeen yksityiskohtaisempi toimintasuunnitelma ja tiedotettiin hankkeesta kattavasti koko henkilöstölle alkaen johtoryhmästä.

JuonneOPSien yleisohje vahvistettiin 8.9.2009 opetuksen kehittämissuunnitelman kokouksessa, ja se sisälsi JuonneOPS kehityksen suuntaviivat luvun 2 johdannossa mainituinpainotuksin. Samanaikanaan uuteen JuonneOPS-malliinsiirtymisen aikataulu vahvistettiin seuraavasti: kaikkien syksyllä 2010 alkaneiden koulutusohjelmien uudistetut JOPS-taulukot tuli olla valmiina 31.10.2009 mennessä, ja taulukoiden rakenteellinen viimeistely sekä koodituksen päivitys 15.12.2009 mennessä.

Aikataulun vahvistaminen tapahtui samassa yhteydessä, kun opetusjohtajan ylläpitämä koulutusprosessin mukainen OPS-vuosikello päivitettiin kokonaisuudessaan. Heti hankkeen alussa tehtiin myös kielten ja projektien integraatiomallit juonnetiimien työn avuksi, mallit esitellään luvussa 2.5. Vuoden 2009 aikana opetusaloilla on toteutettu JuonneOPSit nuorisosteelle, parilla alalla viimeistely oli vielä tuolloin kesken ja poikkeaa näin alun perin sovitusta aikataulusta hieman. Kevään 2009 aikana tehtiin JuonneOPS-rakenteiden ja osaamiskuvausten julkaisuun liittyvää määrittelyä, ja niiden HTML-julkaisuun liittyvää koodausta toteutti määräaikainen ICT-suunnittelija yhteistyössä projektipäällikön kanssa.

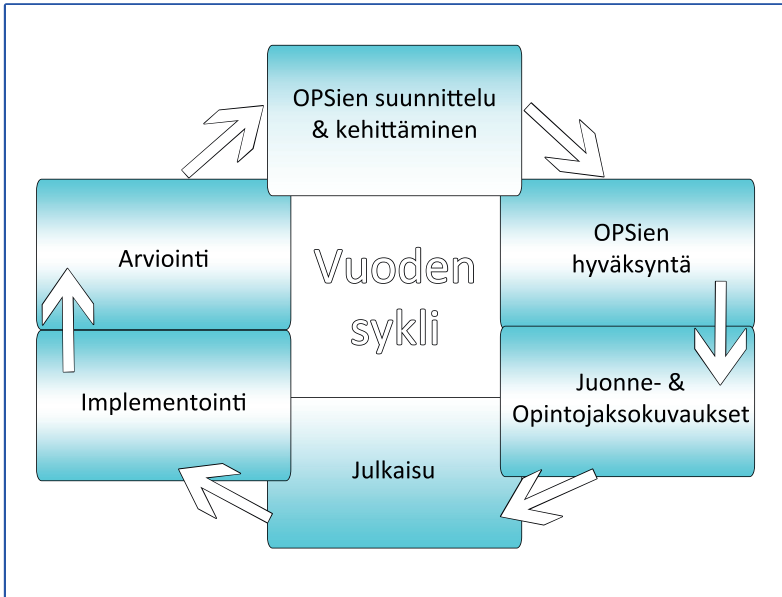
Yritysyhteistyön ja projektioppimisen uusien toimintamallien pilotointi alkoi joillakin koulutusaloilla (esimerkiksi tietojenkäsittely) vahvasti jo lukuvuonna 2008–2009. Vuoden 2010 (erityisesti kevään) pääpaino oli JEP-hankkeen kannalta JOPS-mallin, opintojaksokuvausten muodon ja HTML-julkaisutavan viimeistelyssä sekä opettajatiimien näkökulmasta sisältöjen tuottamisessa. Opettajille ja osastonjohtajille tarjottiin tukea MOSS-ympäristön käyttöön koulutusten ja vierihoidon kautta.

Kuvio 6. VAMKin JOPS-kehityksen aikajana

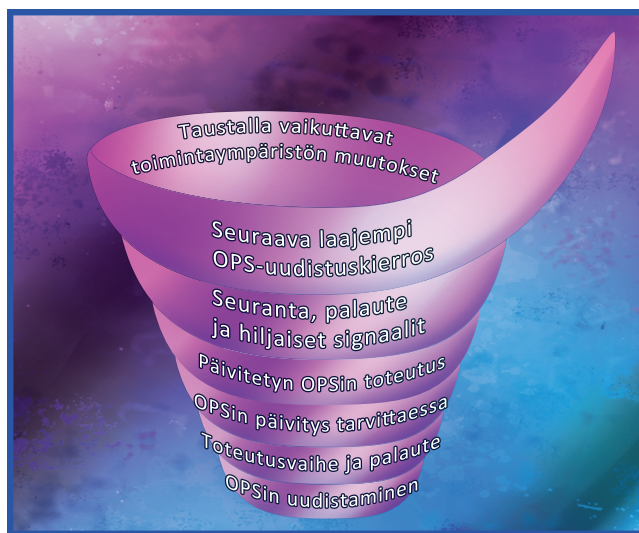
Kuviossa 6 on esitetty VAMKin osaamis pohjaisen OPS-uudistuksen aikajana lukuvuodesta 2006–2007 kuluvaan lukuvuoteen 2010–2011 saakka. JEP-hankkeen elinkaaren kannalta lukuvuosi 2010–2011 on viimeinen täysi toimintavuosi. Hankkeen viimeisen neljänneksen (6-9/2011) päätavoitteena on hankkeessa luotujen mallien ja syntyneiden hyvien käytänteiden jalkautus osaksi normaalitoimintaa. Tavoitteena on myös jalkauttaa kehitettyjen uusien toimintatapojen edelleen kehittäminen VAMKin toimijoille siten, että hankkeen tulokset jäävät elämään myös varsinaisen hankekauden jälkeen. Toimenpiteistä, toimintatavoista ja viestinnästä käsitellään luvuissa 2.3–2.5. Tämän uudistuskierroksen jälkeisistä suunnitelmista kerrotaan luvussa 5.

Opetussuunnitelmien laajemman rakenteellisen uudistamisen myötä VAMKissa päivitettiin myös vuotuinen OPS-prosessi, kuvassa 2 uudistettu prosessi yksinkertaistettuna kehänä. OPS-prosessi kuuluu VAMKissa toimialajohtajien vastuulle, joten varsinaisen prosessin päivittämisestä olivat vastuussa toimialajohtajat. OPS-prosessin uudistaminen on osa VAMKin laajempaa toimintajärjestelmän kehittämistä.

Kuvio 7. OPS-suunnitteluprosessin yksinkertaistettu kehä

Kuten opetusjohtaja Raijaliisa Laakkonen johdannossakin totesi, OPS-kehitys on jatkuvaa. Pidemmän tähtäyksen suunnittelua ajatellen OPS-kehitys kulkee enemmän spiraalina kuin sulkeutuvina kehinä (kuvio 8). Kun OPS-taulukko on julkaistu, alkaa toteutus- ja seurantavaihe. Mikäli koulutusohjelman sisäisessä arvioinnissa tai saadussa opiskelija- ja työelämäpalautteesta tulee signaaleja muutostarpeille, tarkistetaan ja päivitetään tarvittaessa OPS vastaamaan havaittuja uusia osaamistarpeita.

Kuvio 8. OPS-uudistuksen kehitysspiraali

Joissakin tapauksissa toteutustason muutokset riittävät, mutta laajemmat esimerkiksi ammatillisen osaamisen vaatimusten muutokseen liittyvät kehittämiskohteet vaativat OPSin rakenteen uudistamista. Pääsääntöisesti OPS-päivitykset koskevat seuraavaa aloittavaa vuosikurssia, mutta joissakin tapauksissa OPSia voidaan päivittää myös käynnissä olevien vuosikurssien osalta.

2.3 Osaamispohjaisen opetussuunnitelmamallin ja OPS-tietojärjestelmän rinnakkainen uudistaminen

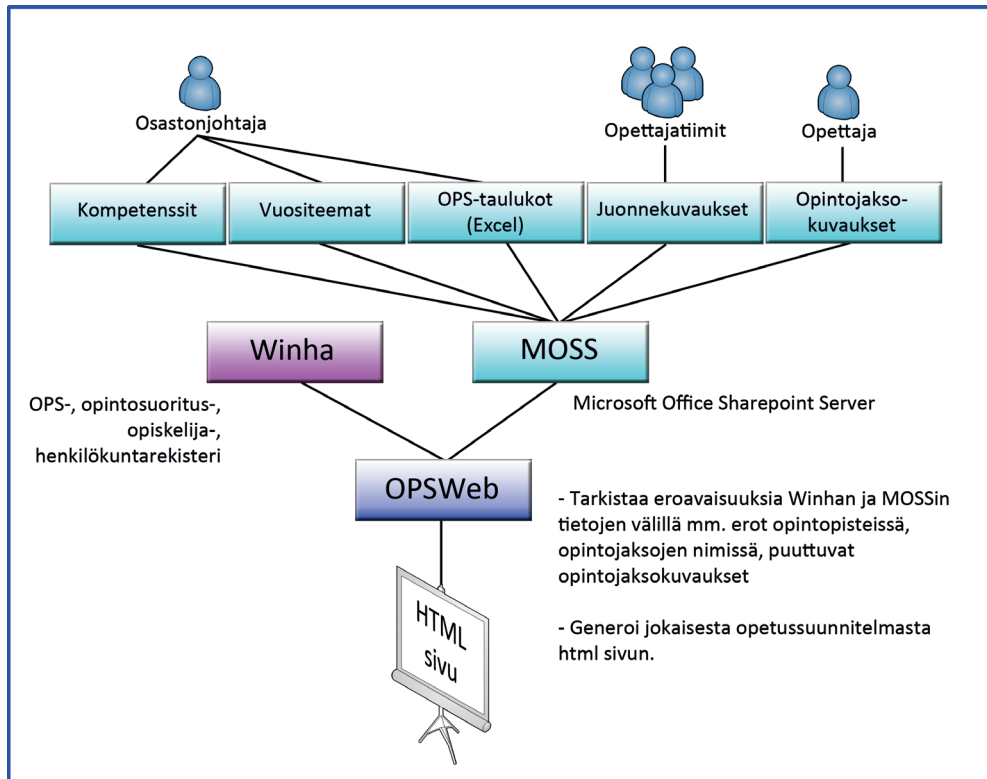
JOPS-mallin ja OPS-tietojärjestelmän kehittäminen on toteutettu rinnakkain. VAM-Kin OPS-tietojärjestelmä rakentuu pitkälle Microsoftin MOSS-palvelimen toimintojen kautta (MOSS=Microsoft Office SharePoint Server).

Kuten edellisen luvun aikajanasta (kuvio 6) käy ilmi, uuden OPS-mallin suunnittelu alkoi jo lukuvuonna 2006–2007. Keväällä 2008 asetettiin OPS-kehitystyön tavoitteet ja syksyllä 2008 lähdettiin kehittämään JOPS-mallia JEP-hankkeen johdolla opetuksen kehittämistyöryhmässä. Tässä vaiheessa esille nousi OPS-tietojärjestelmän päivitystarve, sillä vanha OPS-tietojärjestelmä ei tukenut osaamispohjaista julkaisutapaa. OPS-tietojärjestelmän uudistus aloitettiin opetuksen kehittämisyksikön, JEP-hankkeen ja ICT-palveluiden sekä opintoasian henkilöstöstä kootun ryhmän tiimityönä. Tässä vaiheessa selviteltiin myös mahdollisuuksia ostaa tarvittavia OPS-työkaluja, mutta VAMKissa päädyttiin räätälöimään omiin tarpeisiin sopiva ratkaisu jo käytössä olevien tai silloin suunnitteilla olleiden järjestelmien varaan.

Tietojärjestelmäpalveluiden toimijat loivat MOSS-palvelimelle OPS-taulukoiden ja opintojaksokuvausten työstämiseen ja tallentamiseen soveltuvan käyttöliittymän. OPSit tallennetaan excel-taulukoihin ja muut tiedot, kuten opintojaksokuvaukset, puolestaan tallennetaan MOSSin listoille. Näin opintojaksokuvauksiin saatiin osaamispohjaiseen kuvaustapaan tarvittavia tietoja, joita ei ollut mahdollista tallentaa aiempaan järjestelmään. Tietojärjestelmäpäällikkö oli myös aktiivisesti mukana luomassa JOPS-mallin taulukkopohjaa yhdessä pilottikoulutusohjelman osastonjohtajan kanssa.

Lisäksi lähdettiin rakentamaan OPSWeb-ohjelmistoa, jonka avulla hoidetaan OPS-taulukoiden ja muiden OPS-tietojen HTML-pohjainen julkaisu sekä OPSien virhetarkistus. Tämän jälkeen määrityksiä on tarkennettu yhdessä opetusalan toimijoiden ja tukipalveluiden kanssa. JEP-hankkeen puitteissa pääpaino on ollut mallintamisessa, koulutuksessa ja tukipalveluissa. Viimeisimpänä vaiheena syksyllä 2010 alkoi Seinäjoen ammattikorkeakoulun kanssa yhteistyönä toteutettava opintojaksokuvausten uudistaminen vastaamaan ECTS-labelin vaatimuksia.

OPS-tietojärjestelmän rakenne on esitetty kuviossa 9. Siitä käyvät ilmi VAMKin OPS-tietojärjestelmän pääelementit OPS-tietojen ylläpidosta julkaisuun ja opintorekisteriin saakka. Kuviossa on myös esitetty yksinkertaistettuna OPS-tietojen ylläpidon vastuutahot (osastonjohtaja, opettajatiimi ja opettaja).

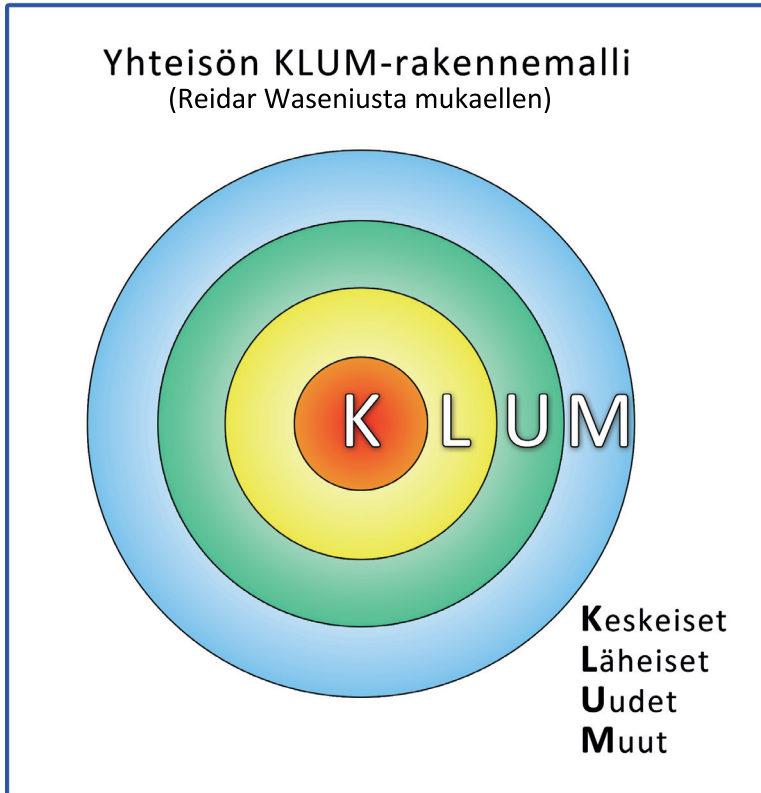

Kuvio 9. VAMKin OPS-tietojärjestelmä

OPSWeb-järjestelmä tarkistaa automaattisesti, että tiedot Winhassa ja MOSSissa ovat yhtenevät. Jos esimerkiksi opintojakson koodi on sama niin winhassa, OPS-taulukossa kuin opintojaksokuvauksessakin, mutta jossakin niistä laajuus poikkeaa, tulee raportille siitä virheilmoitus. OPSWeb-järjestelmä raportoi myös mahdollisista puutteista OPS-taulukossa, vuositeemoissa, koulutusohjelmakuvauksessa, kompetensseissa sekä opintojaksokuvauksissa.

2.4 Toimijat, verkostoituminen ja viestintä JEP-hankkeessa

JEP-hankkeen kokonaisviestinnässä on noudatettu yhteisöllisen viestinnän periaatteita. JEP-hankkeen verkostojen voidaan katsoa noudattavan Waseniuksen esittämää KLUM-mallia.

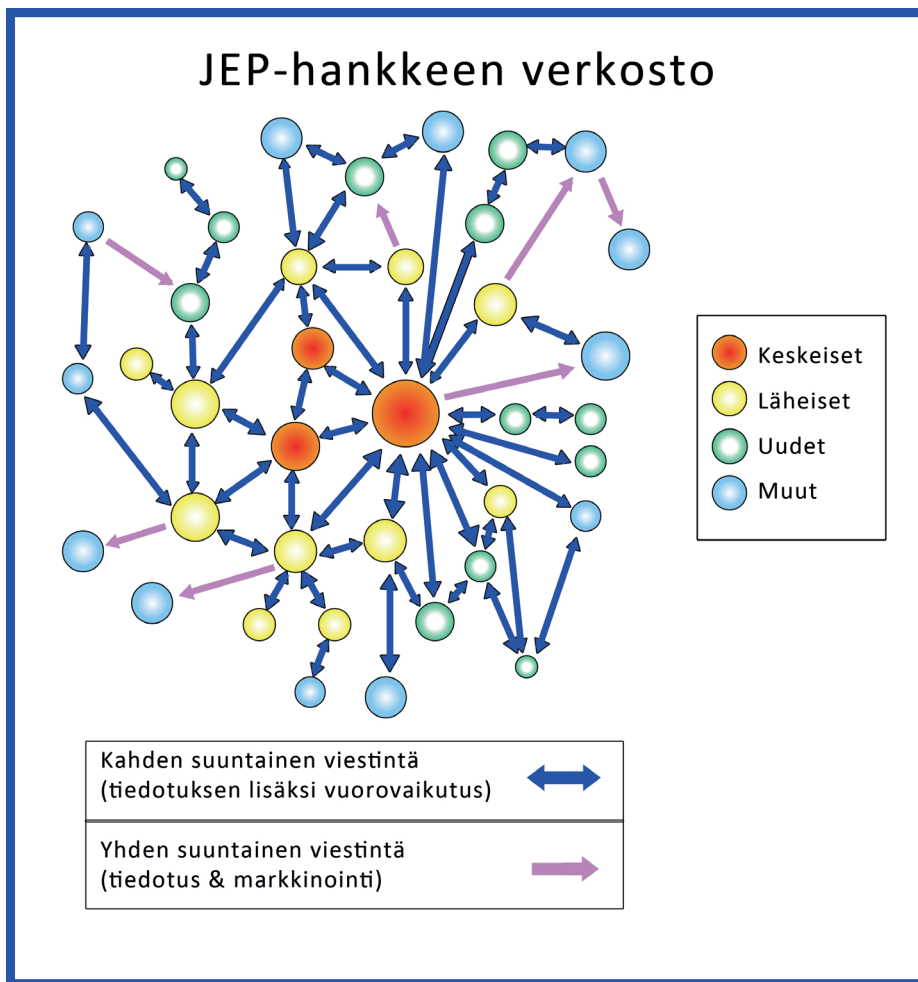

Kuvio 10. Yhteisön KLUM-rakennemalli (Wasenius 2010)

JEP-hankkeen keskeisiä toimijoita ovat olleet projektityöntekijät ja opetuksen kehittämissyksikkö, JEPin ohjausryhmä sekä VAMKin johtoryhmä. Läheisiä toimijoita puolestaan ovat olleet opetusalojen osastonjohtajat ja JEPin yhteistyöhankkeiden toimijat sekä aktiivisesti kehityksessä mukana olevat opettajatiimit. Hankkeen kannalta uusia toimijoita puolestaan ovat olleet uudet opettajat ja työelämäkumppanit.

Kategoria muut pitää sisällään toisten ammattikorkeakoulujen hankkeita, VAMKin muita tukipalveluyksiköitä, Vaasan korkeakoulukonsortion toimijoita sekä muun muassa tiedotusvälineitä ja muita verkostoja.

Yhteisöllisen viestinnän näkökulmasta tarkasteltuna JEP-hankkeen verkosto on kehittynyt kuvion 11 mukaiseksi. Pallojen määrä ei vastaa todellista kontaktien lukumäärää, mutta niiden koon ja määrän avulla olen pyrkinyt kuvaamaan verkoston eri toimijatyypin (keskeiset, läheiset, uudet ja muut) suhteellista määrää todellisuudessa.

Kuvio 11. VAMKin OPS-tietojärjestelmä

JEP-hankkeeseen on budjetoitu suunnitteluvaiheessa vuotuinen henkilöstötarve siten, että projektipäällikön osuus on 100 % ja lisäksi on projektiassistentin nimikkeellä varattu puolikas vuosityöaika. Hankkeen alussa projektityöntekijöitä oli kaksi: projektipäällikkö ja projektikoordinaattori. Sisäinen työnjako suunniteltiin siten, että projektipäällikkö vastasi toimenpiteiden suunnittelusta, toteutuksesta, toimenpiteiden seurannasta ja hankkeen viestinnästä.

Projektikoordinaattori puolestaan vastasi pääosin hallinnoinnista kuten ESR-raportoinnista, talouden seurannasta ja avusti muissa hankkeen toimenpiteissä muun muassa viestinnässä. Hankkeen edetessä nousi esiin tarve ICT-osaamisen vahvistamiselle hankkeen toiminnassa. Tämän vuoksi hankkeelle palkattiin ensin lyhytaikainen ICT-suunnittelija ja vuoden 2010 alusta pidempiaikainen 45 %n työkuormalla. Tämä oli mahdollista, kun projektikoordinaattorin osuutta supistettiin ja osa hallinnoinnista siirtyi projektipäällikölle.

JEP-hankkeen sisäinen työnjako vuosien 2010–2011 osalta on toiminut siten, että koordinaattori vastaa talouden seurannasta ja juoksevista hallinnollisista asioista. ESR-raportointi hoidetaan projektikoordinaattorin ja -päällikön yhteistyönä. Koukusten osalta ICT-suunnittelija on tarvittaessa tuurannut projektikoordinaattoria muun muassa JEPin ohjausryhmän kokousten sihteerinä. Hankkeen työntekijät, erityisesti ICT-suunnittelija ja projektipäällikkö ovat toimineet tiiminä, tiiviissä yhteistyössä. Vastuut ovat painottuneet siten, että ICT-suunnittelijalla on ollut päävastuu OPS-tietojärjestelmään liittyvistä koulutuksista ja tukitoimista. Hän on myös toiminut yhdyshenkilönä tietojärjestelmäpalveluihin päin. Projektipäällikkö puolestaan on vastannut muiden koulutusten ja tilaisuuksien järjestelyistä, mallien ja ohjeiden tuottamisesta sekä viestinnästä. ICT-suunnittelijalla on ollut myös tärkeä avustava rooli viestinnässä erityisesti graafisella puolella muun muassa markkinointimateriaalin tuottamisessa. Työnjako on ollut mielestäni toimiva ja erityisesti virallisen projekti-hallinnoinnin ja ICT-tuen vastuiden hajauttaminen on parantanut hankkeen aikais-ten tukitoimenpiteiden laatua.

JEP-hankkeen sisäinen ohjausryhmä on koostunut VAMKin sisäisistä eri toimialojen asiantuntijoista, puheenjohtajana on toiminut opetusjohtaja. Ulkoiseen ohjausryhmään on kuulunut sisäisen ohjausryhmän jäsenten lisäksi rahoittajan ja omistajan edustajat. Hankkeen alussa rahoittajan edustaja oli Länsi-Suomen lääninhallituksesta ja omistajatahon edustaja Vaasan apulaiskaupunginjohtaja.

Vuoden 2010 alusta lähtien rahoittajan edustaja on Pohjanmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta ja lisäksi tavoitteena on ollut kutsua viimeisiin kokouksiin työelämän edustaja korvaamaan organisatoristen muutosten vuoksi ohjausryhmästä pois jäänyttä Vaasan kaupungin edustajaa. Sisäisen ohjausryhmän rooli on ollut erittäin merkittävä hankkeen kannalta, se onkin toiminut enemmän kehittämistä tukevana projektiryhmänä kuin pelkkänä toimintaa ohjaavana ja arvioivana virallisena ohjausryhmänä. Ohjausryhmän roolin on myös laajemmin todettu olevan merkittävä projektihenkilöiden toiminnan arvioimisessa, koordinoinnissa ja kehittämisessä (Asikainen 2009: 34).

VAMKin toimijoiden sisäinen yhteistyö eri toimialojen, opetusalojen ja aineryhmien välillä on yhtenä edellytyksenä hankkeen päätavoitteiden toteutumiseksi ja sen osalta esimerkiksi kielten ja ammattiaineiden integraatiossa on pilotoitu uusia yhteistoimintamalleja muun muassa matkailun ja konetekniikan koulutusohjelmissa. Yrittäjyyden integrointi kaikkien alojen JOPSeihin on myös ollut tavoitteena, sillä yrittäjyyskasvatus ja liiketoimintaosaamisen edistäminen ovat yhtenä VAMKin profiilialueina. Tällä saralla on tehty JEP-hankkeen alusta lähtien yhteistyötä VAMKin eri hanke- ja TKI-toimijoiden kanssa (muun muassa Minä osaan -hanke, SaTaVa, Yritysklinikka

ja ICT-paja). JEP-hankkeen puitteissa aloitettiin entistä vahvempi yhteistyön tiivistäminen yrittäjyyteen ja yritystoimintaan liittyvien muiden hankkeiden ja toimijoiden kanssa syksyllä 2009.

Yhteistyötä on tehty muiden Vaasan alueen korkeakoulujen kanssa sekä muiden opetuksen kehittämiseen sekä työelämäyhteyksien parantamisen kenttään kuuluvien hankkeiden kanssa myös valtakunnallisella tasolla. Toteutuneita yhteistyön muotoja ovat muun muassa Tritonian oppimiskeskuksen ja JEP-hankkeen yhteinen Learning in Networks -seminaari 12.5.2009. Vuoden 2009 aikana alkoi myös yhteistyö muiden vastaavien aihepiirien hankkeiden kanssa sekä osaamis pohjaisten OPSien uudistuksessa aktiivisten ammattikorkeakoulujen benchmarking (muun muassa RAMK, Laurea, Haaga-Helia).

Valtakunnallisella tasolla projektityöntekijät ovat olleet mukana esimerkiksi virtuaalikorkeakouluyhteistyössä, Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen (AHOT) kehitystyössä ja Vaasan tasolla korkeakoulukonsortioyhteistyössä. Hankkeen alussa projektin työntekijät osallistuivat myös aktiivisesti rakennerahastokoulutuksiin ja -tilaisuuksiin, joissa jaettiin parhaita käytänteitä eri hanketoimijoiden näkökulmista. Yksi parhaista näissä tilaisuuksissa saaduista opeista on kiteytetty näin: "On opittava kestävä epävarmuutta ja keskeneräisyyttä" (Asikainen 2009: 15).

Erityisesti hankkeen alussa työelämäyhteistyön tiivistyminen tapahtui opetusaloilla, ei suoraan hankkeen toimintana. Kaikki toimialat ovatkin tehneet JOPS-uudistusta yhteistyössä työelämän kanssa siten, että koulutusaloilta neuvottelukunnat, joissa työelämän edustajat ovat mukana, ovat olleet mukana OPS-kehitystyön eri vaiheissa. Joillakin aloilla on myös tehty laajempaa alakohtaista yhteistyötä osaamistarpeiden tunnistamisessa, esimerkiksi Konetekniikan osastolla on kysytty valmistuneilta insinööreiltä sekä työnantajilta tyypillisimpiä koneinsinöörin työtehtäviä erityisesti Vaasan alueella ja tätä tietoa on hyödynnetty erityisesti syventävien ammatillisten opintojen uudistamisessa.

Vuonna 2010 JEP-hankkeen yritys yhteistyö on painottunut INNO WEEK -tapahtumaan sekä toimialoilla Yritysklinikan kautta tullessiin toimeksiantoihin, jotka liittyvä uusiin juonteiden myötä syntyneisiin tuotekortteihin. Yhteistyötä on tehty vuonna 2010 tiiviisti myös muiden hankkeiden (esimerkiksi valtakunnallinen AHOT korkeakouluissa -hanke, SaTaVa ja Minä Osaan sekä Leader-hanke) sekä Business Factoryn, Yritysklinikan ja Yri-tiimin toimijoiden kanssa. Projektipäällikkö ja ICT-suunnittelija aloittivat sisäisen auditoinnin valmistelut yhteistyössä VAMKin laatu tiimin kanssa jo loppuvuodesta 2010. Sisäinen auditointi toteutettiin vuoden 2011 helmikuussa, aiheena olivat JuonneOPSit. Sisäisen auditoinnin tulokset on esitelty luvussa 5.3.

Vuonna 2011 hankkeen ja VAMKin opetusalan toimijoiden välinen yhteistyö on painottunut tulosten jalkautuksen suunnitteluun ja sen toteuttamiseen. ICT-suunnittelijan päävastuulla on OPSien viimeistelyyn liittyvät tukipalvelut ja projektipäällikkö keskittyy uusien toimintatapojen periyttämiseen ja tulosten jalkautuksen varmistamiseen.

JEP-hankkeen tavoitteissa ei ollut suoria kansainväliseen yhteistyöhön liittyviä tavoitteita, mutta kansainvälistä yhteistyötä on tehty seminaarien ja kotikansainvälistymisen kautta. Kevään 2009 LIN-seminaarin (LIN09) ohjelma oli kolmikielinen siten, että osa esityksistä oli suomeksi, pöytäkirja ja yksi workshop englanniksi ja osa muista esityksistä myös ruotsiksi. CLIL-seminaari keväällä 2010 oli kansainvälinen ja se järjestettiin samaan aikaan vuotuisen International Days -tapahtuman kanssa. Lisäksi projektipäällikkö ja kohderyhmän edustajat ovat osallistuneet hankesuunnitelman mukaisesti soveltuviin kansainvälisiin seminaareihin. Projektipäällikkö osallistui myös Wienin projektivieraiden (Quality of Curricula -project) vierailuun syyskuussa 2010. FH Campus Wienistä vierailulla kävivät Ruth Zach (Project Coordinator), Daniela Janko (Head of Quality Management) sekä Susanna Boldrino (Strategy development, organizational structure and organization chart). Kesäkuussa 2011 projektipäällikkö ja ICT-suunnittelija esittelivät hankkeen tuloksia kansainvälisessä EUNIS- konferenssissa, liitteenä JEP-hankkeen posterin näköisversio (LIITE 1).

Tiedotus- ja markkinointisuunnitelma (TiMa-suunnitelma) on laadittu puoleksi vuodeksi kerrallaan sisältäen kohteet, kanavat, vastuut ja tavoitteena olevan viestin sekä toteumaseurannan. Suunnitelman laadinnassa oli pohjana rakennerahastot.fi -sivustolla oleva mallipohja, jota räätälöitiin JEP-hankkeen tarpeisiin VAMKIn tiedotus- ja markkinointipäällikön kanssa. Puolivuositaiten TiMa-suunnitelmien laadinnassa on noudateltu melko pitkälle hankekirjoittamisen suunnitelmamallin periaatteita (Lambert & Vanhanen-Nuutinen 2010: 33-34), vaikka kyseinen malli ei ollut käytössä vielä hankkeen alussa.

JEP-hankkeen TiMa-suunnitelmat ovat kulkeneet käsi kädessä saman ajanjakson toimintasuunnitelmien kanssa ja ne ovat sisältäneet niin sähköisiä tiedotteita, verkkouutisia, lehtiartikkeleita kuin perinteisiä painotuotteitakin. TiMa-suunnitelmissa on myös mietitty valmiiksi, ketkä osallistuvat tarvittavien tekstien kirjoittamiseen. Kirjallisen viestinnän (niin sähköiset kuin perinteisetkin) lisäksi niihin on koottu myös tiedotustilaisuudet ja muut viestinnän elementit.

Viestinnän toteutus on sujunut pääosin suunnitellulla tavalla ja lähes kaikki suunnitellut VAMKIn sisäiset tiedotus- ja markkinointitoimet ovat toteutuneet ajallaan ja suunnitellun mukaisesti. Ulkoisista TiMa-toimenpiteistä suunniteltuja lehtiartikkeleita ei toteutettu hankkeen alussa, sillä haluttiin odottaa, että koulutusohjelmissa otetaan juonneopetussuunnitelmat käyttöön, ennen kuin lähdetään tekemään lehdistötiedotteita ja artikkeleita. Koko VAMKIn markkinoinnissa JEP-hankkeen tuottama kehitys on otettu huomioon erinomaisesti ja projektipäällikön sekä VAMKIn TiMa-tiimin yhteistyö on sujunut erinomaisesti. Hankkeen eteneminen ja välitulokset on otettu huomioon myös opiskelijarekrytoinnissa ja rekrytoinnin vastuuhenkilöstöä on pidetty ajan tasalla koko hankkeen ajan.

Hankkeen päätösvaiheessa, viimeisten yhdeksän kuukauden aikana (1.1.2011 – 30.9.2011) tiedotuksellinen päätavoite on hankkeen tulosten levittäminen. VAMKIn sisällä tämä tarkoittaa hyvien käytänteiden, tuotettujen mallien ja ohjeiden leviämisen varmistamista. Ulkoisessa tiedotuksessa pääpaino on hankkeen tulosten levittämisessä lähialueen korkeakouluille ja muille ammattikorkeakouluille, keinona käytetään muun muassa tätä julkaisua. Lisäksi hankkeen toimijat osallistuvat valtakunnallisiin

seminaareihin ja tapahtumiin, muun muassa Yrittäjyysfoorumi 2010 –2011 finaaliin Tampereella. Näiden lisäksi hankkeen tulosten jalkautukseen kuuluu jo aiemmin mainittu kansainväliseen EUNIS konferenssiin osallistuminen kesäkuussa 2011. Hankkeen loppuseminaari syyskuussa 2011 tulee olemaan myös yksi merkittävä keino levittää tietoa hankkeen tuloksista.

2.5 JEP-hankkeen koulutukset ja seminaarit

Työelämän kompetenssien pohjalle opiskelijälähtöisesti rakennettu opetussuunnitelma vahvistaa opettajien työnkuvan laajentumista ja monipuolistumista perinteisen opetustyön ulkopuolelle entisestään. Ammattialan laajan sisällöllisen yleisosaamisen lisäksi erityisesti TKI-toiminnassa tarvitaan myös syvällistä erikoisosaamista. Opettajien odotetaan myös tuottavan uutta tietoa ja osaamista.

Pedagogisten ratkaisujen muuttuminen, nopea tietotekninen kehitys, työelämäyhteyksien vahvistamisen tarve sekä lisääntynyt projektityö ovat vaikuttaneet varsinkin opettajien menetelmällisen osaamisen kehittämistarpeisiin. Opettajalta vaaditaan entistä enemmän sisäistä yrittäjyyttä, kykyä oman työnsä arviointiin ja osaamisensa kehittämiseen sekä monipuolisia vuorovaikutustaitoja. (Auvinen 2004: 222-232) Näihin haasteisiin on pyritty JEP-hankkeessa tarjoamaan eväitä järjestämällä OPS-uudistukseen liittyvien tietojärjestelmien käyttökoulutusta ja lähitukea sekä monipuolisia pedagogisten menetelmien ja uusien osaamislähtöisten toimintaperiaatteiden koulutuksia.

Taulukko 1. VAMKin OPS-tietojärjestelmä

Tilaisuuksien lukumäärä	Koulutukset	Seminaarit
10-12/2008	0	0
1-6/2009	8	1
7-12/2009	4	
1-6/2010	4	2
7-12/2010	2	0
Yhteensä	18	3
Tavoite	12	3
Toteuma%	150	100

Lisäksi JEP-hankkeessa on tuotettu erilaisia ohjeita, mallipohjia ja tiedotusmateriaaleja VAMKin OPS-uudistusprosessin tueksi ja tiimeissä tapahtuvan kehitystyön työvälineiksi (näistä lisää luvussa 2.6). Hankkeen alussa, loka-joulukuussa 2008, toiminta keskittyi tarvittavien toimenpiteiden suunnitteluun ja JOPS-mallin kehittämiseen. Koulutukset alkoivat keväällä 2009. Taulukossa 1 on esitetty kooste vuosien 2008-2010 tilaisuuksien määrästä ja taulukosta 2 käyvät ilmi osallistuneiden lukumäärät.

Taulukko2. Kooste koulutuksiin ja tiedotustilaisuuksiin osallistuneista vuosina 2008–2010

Koulutuksiin ja seminaareihin osallistuneet	Hlöä
10-12/2008	0
1-6/2009	118
7-12/2009	51
1-6/2010	166
7-12/2010	228
Yhteensä	563

Tiedotustilaisuuksiin osallistuneet	Hlöä
10-12/2008	90
1-6/2009	287
7-12/2009	115
1-6/2010	137
7-12/2010	118
Yhteensä	747

JEP-hankkeessa toteutettiin kevään 2009 aikana MOSS-, Moodle- ja Connect Pro -ohjelmien koulutuksia sekä tiimityökoulutus. Learning in Networks 2009 (LIN09) -seminaari järjestettiin 12.5.2009 Tritonian oppimiskeskuksen ja JEP-hankkeen yhteistyönä. Teema oli verkkoyhteisöjen käyttäjät tulevaisuuden työntekijöinä. Seminaarin pääpuhujana Viktoria Waldin avasi kuulijoille näkökulmia diginatiivien maailmaan, ja workshoppeissa esiteltiin vaasalaisten korkeakouluopettajien sulautuvia ja virtuaalisia toteutusmerkkejä. Viimeinen luento-osuus toteutettiin verkkoluentona, esiintyjänä Leena Vainio HAMKista aiheenaan autenttinen oppiminen verkkoympäristöissä. LIN09-seminaari päättyi paneelikeskusteluun, johon osallistui myös työelämän edustajia.

Kuvio 12. LIN09 banner

Projektihallinnan ja projektioppimisen teemapäivä järjestettiin 21.8.2009 Technobothniassa. Teemapäivän aiheita olivat projektioppiminen VAMKissa, SCRUM-menetelmä pähkinänkuoressa, sekä ePeda, PLE ja LbD-mallien esittely. Toisen rinnakkaisworkshopin aiheena oli IT-pajatoiminnan esittely. Pidempi SCRUM-valmennuspäivä pidettiin tiistaina 15.9.2009, tilaisuuteen osallistui myös yritysyhteistyökumppanin edustaja.

OPS-tietojärjestelmiin liittyviä MOSS-opastuksia järjestettiin yhdessä tietojärjestelmäpäällikön kanssa osastonjohtajille syksyllä 2009 esimerkiksi lokakuun opetuksen kehittämistyöryhmän kokouksen yhteydessä, lisäksi ohjausta ja neuvontaa on annettu sähköpostitse ja puhelimitse pitkin syksyä. Marraskuussa 2009 järjestettiin myös Second Life opetuksessa -infotilaisuus, jossa esiteltiin VAMKin Second Life -ympäristöä ja sinne tehtyjä opetuspilotteja.

Kuvio 13. Seconde Life, VAMK Edu Island

Kielten ja ammattiaineiden integraatioon keskittynyt CLIL-seminaari (CLIL= Content and Language Integrated Learning) järjestettiin 17. – 18.3.2010 yhteistyössä konetekniikan osaston ja kielten opettajien kanssa. Samassa yhteydessä järjestettiin CLIL-seminaarin kanssa rinnakkainen SOME-workshop 18.3.2010 (SOME= Sosiaalinen media), jossa kouluttajana toimi Esko Lius.

Kuvio 14. CLIL-seminaarin yleisöä

Maaliskuun 2010 lopussa järjestettiin myös erittäin positiivista palautetta saanut Ideapakka opetusmenetelmäkoulutus, ja kevään aikana toteutettiin MOSS-käyttökoulutusta osastonjohtajille ja opettajille niin osasto- ja tiimikohtaisina ryhmäkoulutuksina kuin yksilöllisenä vierihoidtona. Alakohtaiset AHOT-workshopit pidettiin 19. – 20.5.2010 JEP-hankkeen ja valtakunnallisen AHOT korkeakouluissa -hankkeen yhteistyönä, lisäksi järjestettiin toukokuussa Moodle-työpajat (alkeet ja edistynyt käyttö). Kesäkuussa (4.6.2010) vuorossa oli Second Life- ja JEP-hankkeiden yhteinen webinaari, jossa yhdistettiin onnistuneesti kahden eri verkkotyövälineen käyttö siten, että webinaariin oli mahdollista osallistua sekä AdopeConnectPron (ACP) että Second Lifen (SL) kautta, ja myös kommunikatio toimi molempien väylien käyttäjille. Esimerkiksi SL:n kautta osallistuneiden avatarit näkyivät ACP:n osallistujalistalla niminä ja he pystyivät myös osallistumaan keskusteluun pikaviestimen (chat) kautta.

Syksy 2010 aloitettiin MOSS-käyttökoulutuksilla, jotka järjestettiin osastoittain elokuussa 2010 opettajien yleisen ICT-koulutuksen yhteydessä. Tästä puolenpäivän mittaisten koulutuspakettien sarjasta vastasi JEP-hankkeen puolesta Janne Saarela ja yleisten ICT-valmiuksien osalta ICT-lehtorimme Pekka Liedes. JEPin osalta syksyn 2010 päätapahtuma oli !NNO WEEK 2010, joka toteutettiin viikolla 38 useaman hankkeen yhteistyönä, tavoitteena oli rahoittajankin toiveiden mukaisesti hankkeiden välisen yhteistyön tiivistäminen. JEP-hankkeen projektipäällikkö toimi !NNO WEEKin suunnitteluryhmän koordinoijana ja vastasi lisäksi JEP-hankkeen tavoitteiden puitteissa järjestettävien osioiden suunnittelusta ja toteutuksesta. 23.9. järjestetty Lisa Sounion luento teemasta Yrittäjyys ja luovuus oli yksi JEPin kohderyhmille suunnatuista koulutuksista, ja samana päivänä käynnistyneen opiskelijoiden diilikisan tavoitteena oli puolestaan vastata opettaja-opiskelija-työelämäyhteistyön kehittämisen tavoitteisiin tuomalla tempauksen muodossa case-pohjaista oppimista tutuksi sekä opettajille, opiskelijoille että työelämäyhteistyökumppaneille. Tämä palvelee myös hankkeen tavoitteissa mainittuja Yritysklinikan uusien tuotekorttien kehittämisen tavoitteita, sillä tuotekortteja on JuonneOPSien uudistuksen myötä syntynyt ja case-pohjaisen oppimisen tutuksi tekeminen madaltaa kaikkien osapuolien kynnystä ottaa uusia kortteja käyttöön.

!NNO WEEK 2010 -tapahtuma järjestettiin nyt ensimmäistä kertaa, mutta tavoitteena on jatkaa samalla peruskonseptilla useampana vuonna peräkkäin. Vuoden 2010 teemaksi valikoitui Yrittäjyys ja liiketoimintaosaaminen, sillä siihen aiheeseen liittyviä hankkeita oli käynnissä useita. Ideointia koordinoineen JEP-hankkeen kannalta se on ollut yksi tavoitteita ohjaavista pääteemoista, sillä Yrittäjyys ja liiketoimintaosaaminen on yksi JuonneOPSien kaikkia aloja läpileikkaavista yleisistä työelämäkompetensseista, ja myös yksi VAMKin uudistettujen strategisten koulutuslinjausten painotuksista.

Kuvio 15. !NNO WEEK 2010 banner

INNO WEEK 2010 –pilotin sisältö lyhyesti

Ma 20.9. klo 9-12 Vaasa World Café. Pilottiworkshop VAMKin kansainvälisille vieraille. Kutsuvieras-tilaisuus. (Vastuuhenkilö: Jukka Rautio, Minä Osaan -hanke)

Ti 21.9. klo 10.15 – 12.00 Yrittäjämäinen toiminta ja onnistumisen mahdollisuus – yrittäjän näkökulmasta. Kohderyhmä: SoTe-alan opiskelijat. (Vastuuhenkilö: Kaisa Lehtimäki, SaTaVa-hanke)

Ke 22.9. klo 12.30-17.00 Jakten på innovationsfrön - Löydä jyvå innovaatioille – seminaari (Vastuuhenkilöt: Jukka Rautio/Minå osaan –hanke sekä Malin Wålitalo Leader -hanke)

To 23.9. klo 12-14 Lisa Sounion luento, teemoina muun muassa Luovuus: Onko sitä meillä jokaisella?; Luova ajattelu kasvun lähteenä ja Yrittåjyys: pienikin on suurta - rohkeus ja näkemyksellisyys, (Vastuuhenkilö: Mira Pihlaja, JEP-hanke)

VAMKin diilikisa opiskelijoille 23.-24.9. Mukana kisatiimien lisäksi Case-yrityksiå ja muita yhteistyökumppaneita sekä kisatiimejå arvioineita opettajia. Paikka: Rewell Center. (Vastuuhenkilö: Mira Pihlaja, JEP-hanke)

Kuvio 16. Opiskelijoiden diilikisan startti Rewell Centerissä

Opiskelijoiden diilikisa påhkinånkuoressa

Karsinnassa kymmenen opiskelijaryhmåå mitteli asiakashankintaan ja sissimarkkinointiin liittyvisså vaasalaisilta yrittåjiltå saaduissa tehtåvisså. Sissimarkkinoinnissa hyödynnetåån usein epåtyypillisiå, mutta ketteriå, edullisiå ja tuloksellisiå markkinoinnin keinoja. Finaaliin nousseiden kolmen tiimin finaali-tehtåvånå oli suunnitella ja esitellä VAMKin opiskelijamarkkinointiin soveltuva idea, joka on sissimarkkinoinnin keinoilla toteutettavissa. Kisan voitti Skåter Girls, jonka karsintatehtåvånå oli houkutelulla asiakkaita hyödyntåmåån vaateliike Karisman tarjous.

- *Tiimin asenne oli energinen, ideoita suorastaan pursusi. Ja mikä parasta, tytöt onnistuivat tavoitteessa eli myimme kampanjatuotetta jopa yli odotusten, kertoo tyytyväinen Carola Svahn-Salomäki Karismasta.*

- *Skåter Girlseja kisan aikana sparrasi mainostoimisto Onen Jarmo Glader. Hänelle tiimiläiset tunnustivat suurimman haasteen olevan esiintyminen ja kontaktin ottaminen ihmisiin. Mietimme, miten olosuhteet ja tunteet käännettäisiin vahvuudeksi. Alun heikkoudesta tulikin tiimin vahvuus ja uskon, että tiimi voitti juuri innostuneen esiintymisensä vuoksi, Jarmo Glader totesi.*

Kuvio 17. Voittajatiimi Skåter Girlsin esityksessä oli äksöniä

Karsintakierroksen case-tehtävien arviointiin osallistui tiimejä seurailleita opettajia, joiden palautteista tehtiin kooste tuomariston päätöksenteon tueksi. Tiimien arvioinnissa oleellisena osana oli saavutettujen määrällisten tulosten (myynti kappaleina ja rahana sekä palautuneet flyerit ja muut kontaktit) lisäksi tiimin toiminta ja asiakastilanteissa.

Kaikki kisatiimit saivat sanallista palautetta yhteisesti karsintatulosten julkistamisen yhteydessä, mutta palautteista kävi ilmi, että erityisesti karsiutuneet tiimit olisivat toivoneet yksityiskohtaisempaa, esimerkiksi kirjallista palautetta. Finaalipäivän aikataulu oli finalisteille hektinen, sillä he saivat finaali-tehtävän tietoonsa aamulla ja ideointiin sekä esityksen valmisteluun jäi aikaa vain kolmisen tuntia.

!NNO WEEK -konseptilla (!W-konsepti) oltiin myös mukana Korkeakoulujen Yrittäjyysfoorumi 2010–2011 -kilpailussa, jonka finaali järjestettiin 16. –17.5.2011 Tampereella. Kilpailuehdotuksemme sisälsi tiivistelmän edellä mainituista !W-konseptin rakenteista ja toteutuksen pääkohdista.

Kuvio 18. Yrittäjyysfoorumin finaali Tampereella

Arviointiraadin karsinnassa loppusuoralle nousi kaksi kilpailuehdotusta: Kajaanin ammattikorkeakoulun Kajak-Games sekä Jyväskylän yliopiston HULI (Huippututkimuksesta liiketoiminnaksi). Tampereella käydyn kilpailun voitti Jyväskylän yliopisto kilpailuehdotuksella ”Huippututkimuksesta liiketoiminnaksi - HULI”. Suomen korkeakoulujen yrittäjyysfoorumin kilpailun tehtävänä on etsiä teko, hanke tai innovaatio, joka on edistänyt korkeakoulun oman henkilökunnan yrittäjämäistä toimintatapa tai tukenut yrittäjyysteemaa korkeakoulussa.

Jyväskylän yliopiston kilpailuehdotus käsitteli hiukkaskiihdyttimen hyödyntämistä liiketoiminnassa. Itse ensikertalaisena olin enemmän kuin hieman hämmästynyt kilpailuehdotusten laajasta skaalasta ja mielestäni toivottavaa olisikin kehittää kilpailua siten, että siinä olisi eri sarjat varsinaisille yrittäjyysteille ja korkeakoulun yrittäjyyttä edistäville innovaatioille, hankkeille ja tuotteistamiselle sekä maksulliselle palvelutoiminnalle, jonka piiriin itse tuon voittajan olisin laskenut.

Kuvio 19. !NNO WEEK 2010 tekijätiimi

JEP-hankkeen vuoden 2011 päätavoitteena on uusien toimintamallien jalkautus. Koulutusten osalta tämä tarkoittaa keskittymistä pedagogisiin koulutuksiin ja hyvien käytänteiden jakoon. Pedagoginen innovointipäivä (Peda-innopäivä) järjestettiin maaliskuussa 2011, siihen osallistui pedagogisen työryhmän jäsenten lisäksi pedagogisesta kehityksestä kiinnostuneita opettajia kaikilta VAMKin toimialoilta sekä oppimiskeskuksen pedagogi.

Pedagogista koulutusta tarjottiin kesäkuussa, silloin vuorossa oli dialogisen opetuksen koulutus Lassi Pruukin vetämänä. Elokuussa 2011 on tarkoitus vielä järjestää tilaisuus, jonka pääteemana on VAMKin sisäisten hyvien käytänteiden ja opetusmenetelmien esittely. Päätösseminaari on tarkoitus järjestää syyskuussa 2011. JEP-hankkeen päätösseminaarin teemoiksi on ajateltu hankkeen tulosten eli lähinnä mallien ja toimintatapojen esittelyn lisäksi muun muassa CLILiä ja TKI-integraatiota, innovatiivisia tiloja ja osaamislähtöisiä arviointimenetelmiä. Tavoitteena on toteuttaa osa teemoista webinaarina.

2.6 Mallit ja välineet

Hankkeen päätavoitteena oli JuonneOPS-mallin jalkautus kaikille toimialoille, joten mallintaminen lähti liikkeelle suuntaviivojen määrittämisestä ja OPS-taulukon kehittämisestä (JOPS-malli). Ensimmäinen versio saatiin pilottikäyttöön jo lukuvuonna

2008 – 2009, ja sen pohjalta ensimmäiset koulutusohjelmat lähtivät uudistamaan opetussuunnitelmiaan. Koulutusohjelmien OPS-uudistus aloitettiin määrittelemällä koulutusohjelman kokonaistavoitteet sekä kaikille koulutusohjelmille yhteiset yleiset kompetenssit, joiden jälkeen alat työstivät valtakunnallisten suositusten mukaisista ammatillisista kompetensseista kullekin koulutusohjelmalle soveltuvat koulutusohjelmakohtaiset ammatilliset kompetenssit. Kuviossa 21 esitetään JOPS-mallin mukainen OPS-taulukon perusnäkyvä. Lukuvuoden 2009–2010 OPSit julkaistiin hieman kevyemmällä mallilla, jossa ei vielä ollut mahdollisuutta näyttää kompetenssien ja vuosi-teemojen sisältöjä.

Lopullinen julkaisutapa saatiin valmiiksi siten, että lukuvuoden 2010–2011 OPS-taulukot julkaistiin päivitetyllä versiolla, jonka HTML-julkaisutapa sisältää myös kompetenssien ja vuosi-teemojen sisältötekstien näkymät.

Vaasan ammattikorkeakoulu																					
Opetussuunnitelma																					
R-MR	2011-2012										Yleiset kompetenssit					Ammatilliset kompetenssit					
Alku	2011-S										Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6	MR1	MR2	MR3	MR4	MR5
	Matkailu, 210 op																				
	Vuositteen valintakoodi-->	R-MR-1	R-MR-2	R-MR-3	R-MR-4					OP											
	Opiskeluvuosi -->	1.	2.	3.	4.																
	Semester -->	S	K	S	K	S	K	S	K	Yht.											
Koodi	Juonteen nimi									210											
RMR0000	PERUS- JA AMMATTIOPINNOT																				
RMA0100	Opiskeluvalmiudet	10	4							14											
RHP0101	Opinnot ja tiedonhankinta	2									x	x	x								
RHP0401	Tietokone opiskeluvälineenä	2									x	x	x								
RHP0403	Työvälineohjelmat		2								x	x	x								
RHP0311	Tiedottava viestintä	2									x	x					x				x
RMA0101	Matkailualan englanti I	2									x	x					x				x
RMA0102	Matkailualan ruotsi I		2								x	x					x				x
RHP0201	Kansantalous	2									x		x							x	x
RMA0200	Matkailutoiminnan perusta	9	14							23											
RHA0301	Matkailun toimintaympäristö	3	3									x					x			x	x
RHA0302	Matkatoimistopalvelut ja varausjärjestelmät		3									x					x	x		x	
RHA0401	Majoitusliike liiketoimintana	3									x			x						x	x
RHA0402	Varaus- ja vastaanotto toiminnat		3								x	x					x	x			
RHA0403	Majoitusliikkeen kannattavuuden suunnittelu	3									x		x							x	x
RMRP0201	Markkinoinnin perusteet	3	2								x	x					x				x
RMRP0300	Ravintolapalvelutoiminnan perusta	14	9							23											
RHA0101	Ravintolapalvelu	5									x		x				x	x			
RHA0102	Ravintolajuoimat ja lainsäädäntö		4								x	x					x	x			
RHA0203	Ruokatuotanto ja hygienia	6	3								x	x					x	x			
RMA0201	Yrittäjyys I		3											x					x		x
RMA0303	Talousmatematiikan perusteet		2								x		x				x			x	
RMA0400	Yrityksen perustaminen			17	7					24											
RMA0401	Yrittäjyys II		2											x					x		x
RHP0203	Yritys- ja työoikeus		4																x		x
RHP0204	Henkilöstöresurssien ohjaus		3											x					x		x
RHA0602	Budjetointi ja taloussuunnittelu			3										x	x				x		x
RHA0502	Markkinointiviestintä		3								x	x							x		x
RMRP0430	Valinnainen vieras kieli			4							x	x					x				x

Kuvio 20. OPS-taulukonäkymä

JOPS-mallin lisäksi hankkeen alkuvaiheessa tuotettiin opettajatiimien työtä helpottamaan muun muassa CLIL-malli, projektien integraatiomalli sekä opiskelijoiden työ-määräarvion mallipohja ja ohje (liitteet 2–5).

VAMKin opetussuunnitelmissa vuositeemat kuvaavat osaamisen kehittymistä ja niiden lähtökohtana on “keltanokasta osajaksi” -ajattelu. Vuositeemojen kuvausten avulla opiskelijat saavat kuvan siitä, miten osaaminen rakentuu opintojen edetessä. Niitä voi hyödyntää myös kesätöihin ja harjoitteluun menevä opiskelija, sillä niissä on kuvattu siihen mennessä hankittu osaaminen tiivistetysti.

Myös yleisten ja ammatillisten kompetenssien kuvaukset ovat näkyvillä kunkin OPS- taulukon yhteydessä. Sisältökuvaukset kertovat kunkin kompetenssin eli osaamisalueen sisällön pääpiirteissään.

Kaikille koulutusohjelmille yhteisiä yleisiä kompetensseja on kuusi, näiden lisäksi tekniikassa ja liikenteessä on toimialan luonteesta johtuen seitsemäs kaikille tekniikan koulutusaloille yhteinen yleinen matemaattis-luonnontieteellinen kompetenssi. VAMKissa käytössä olevat yleiset kompetenssit noudattelevat ARENEN ensimmäistä suositusta, suositusta on sittemmin päivitetty, mutta VAMKissa on pitäydytty luku- vuonna 2008–2009 tehdyssä määrittelyssä ja sisältökuvauksissa.

Allmänt kunnande om företagsverksamhet

Studeringe kan grunda ett företag, göra en fungerande Business plan med beaktande av marknaden och lönsamheten, starta bokföring, skaffa finansiering och organisera verksamheten med beaktande av intressenterna.

Kuvio 21. Esimerkki vuositeeman kuvauksesta

Alakohtaisia ammatillisia kompetensseja on pääsääntöisesti 4–6, ja ne noudattelevat valtakunnallista linjaa. Joillakin aloilla ammatillisissa kompetensseissa on huomioitu alueelliset erityispiirteet, joten alan valtakunnallisten ammatillisten kompetenssien täydennyksenä on alueelliseen osaamistarpeeseen liittyviä kompetensseja. Opintojaksokuvauksien kenttien otsikoinnissa on noudatettu ECTS-labelin ohjeita siitä, mitä hyvän opintojaksokuvauksen tulisi vähintään sisältää.

Competence in software methods

Masters software programming and the most important programming languages and their features. Is skilled in using state-of-the-art design and modelling techniques and tools. Understands the significance of software usability in product and user interface design, and is able to apply the most relevant methods of usability evaluation and user-oriented design

Kuvio 22. Esimerkki kompetenssin sisältökuvauksesta, kompetenssi IT5

Osaamislähtöisyys näkyy selkeästi muun muassa siinä, että tavoitekuvaukset kertovat sisällöllisesti opinnon osaamistavoitteista eli opintojakson aikana kehittyvästä osaamisesta. Näiden lisäksi osaamislähtöisyyteen kuuluu arviointimenetelmien ja -kriteereiden kuvaaminen, tämä työ on VAMKissa vielä kesken. Pääosa opintojaksokuvauksista sisältää jo arviointikriteerit, jotka on määritelty tasoille 1, 2-3 sekä 4-5, mutta niitä tullaan vielä päivittämään, kunhan VAMKin yhteinen arviointikriteereiden sapluuna valmistuu lukuvuonna 2011–2012. Kuviossa 24 on esimerkki opintojaksokuvauksesta.

OPS-uudistuksen apuna on mallien lisäksi ollut opetusjohtaja Raijaliisa Laakkosen koostama ja yhteisesti opetuksen kehittämistyöryhmässä hyväksytty ohje. Myös arviointikriteereiden määrittelyn tukena on ollut käytössä muiden ammattikorkeakoulujen malleja ja esimerkkejä sekä kouluttajilta saatuja materiaaleja. Ohjeiden jakelu on tapahtunut pääsääntöisesti osastonjohtajien kautta. Opetuksen kehittämistyöryhmän kokoukset sekä työryhmälle perustettu MOSS-työryhmätila ovat olleet merkittävässä roolissa lukuvuosina 2008–2009 sekä 2009–2010. Opetuksen kehittämistyöryhmän toiminta lopetettiin kevään 2010 päätteeksi ja sen tilalle perustettiin johtoryhmän päätöksellä jäsenistöltään tiiviimpi Pedagoginen työryhmä, jonka tehtävänä on ollut lukuvuoden 2010–2011 aikana työstää VAMKin uutta pedagogista ohjelmaa. Uusi pedagoginen ohjelma on viimeistelyvaiheessa ja siitä julkaistaan perinteisemmän multimediaa liitteinä sisältävän kirjallisen version lisäksi tiivistelmä digitaalisen tarinan muodossa. Pedagogisesta ohjelmasta kerrotaan tarkemmin luvussa 6.1.

Modernin fysiikan perusteet

Koodi: ITTA0303

Laajuus: 3.0 op

Opintotyyppi: Opintojakso

Opetuskieli: Suomi

Vastuopettaja: Mäkinen, Seppo

Osaamistavoitteet

Opiskelija oppii mekaanisten ja sähkömagneettisten värähtelyiden kuvaamiseen käytettävät fysikaaliset mallit sekä näihin liittyvät luonnonlait. Kytettyjä värähtelijöitä yhdistämällä muodostetaan mekaanista ja sähkömagneettista aaltoliikettä, joihin tutustutaan mm. ääniaaltoon ja valoon liittyviä luonnonlakeja opiskelemalla. Opiskelija saa kuvan modernin fysiikan syntyyn liittyvistä ilmiöistä sekä kvanttifysiikan tärkeimmistä tuloksista. Opintojaksolla opiskellaan tärkeimmät fotoniin, atomiin ja atomytimen radioaktiivisuuteen liittyvät luonnonlait. Lisäksi saadaan käsitys kiteisen aineen energiavyörakenteesta, metallien ja puolijohdeiden eroista sekä puolijohdeiden tavallisimmista teknillisistä sovelluksista. Opiskelija saa kuvan kvanttifysiikan perusilmiöistä ja niiden teknillisistä sovelluksista. Teoreettisten opintojen rinnalla opiskelija oppii tutkimaan opittuja luonnonlakeja kokeellisesti laboratorioympäristössä. Mittaustuloksille tehdään perusteellinen analyysi, johon joissain tapauksissa sisältyy täydellinen virhelaskenta. Kukin opiskelija kirjoittaa 2 raporttia tekemistään mittauksista.

Oppisisältö

Vaimenematon ja vaimeneva värähtely, aaltoliike, äänioppi, sähkömagneettinen värähtely ja sen synnyttämä aaltoliike, interferenssi ja diffraktio, kvanttifysiikan perusteet, fotoni, Bohrin atomimalli, atomifysiikan sovelluksia, atomytimet, radioaktiivisuus ja sen teknilliset sovellukset, ydinenergia.

Edeltävät opinnot

Energiatekniikan fysikaaliset perusteet.

Opiskelumateriaali

Pentti Inkinen, Reijo Manninen, Jukka Tuohi: "Momentti 2, Insinööri-fysiikka", Otava.

Opetusmenetelmät

Opiskelu tapahtuu oppitunneilla, joilla käsitellään aihepiirin fysikaalisia teorioita, laskuesimerkkejä ja sovelluksia. Lisäksi opiskelijat ratkaisevat laskuharjoitustehtäviä itsenäisesti kotitehtävien muodossa. Opintojakson suoritukseen kuuluu myös laboratoriomittauksia. Mittaukset tehdään 3 opiskelijan pienryhmissä.

Arviointimenetelmät

Opintojakson arvosana määräytyy tentin, laskuharjoitusaktiivisuuden ja laboratoriotyöskentelyn perusteella. Opiskelijan tulee ratkaista vähintään 25 % annetuista kotitehtävistä, ja hänen tulee tehdä hyväksytysti kaikki opintojaksoon kuuluvat laboratoriomittaukset sekä kirjoittaa vaaditut raportit.

Kuvio 23. Esimerkki OJ-kuvauksesta (Modernin fysiikan perusteet -opintojakso)

Kevään 2011 VAMKin sisäisen auditoinnin tulosten pohjalta kävi myös selvästi ilmi tarve koota kaikki OPSeihin liittyvät materiaalit samaan, helposti löydettävään paikkaan, jotta niiden hyödyntäminen helpottuu. Hankkeen aikana materiaaleja on jaettu pääasiassa Opetuksen kehittämistyöryhmän verkkotyötilassa (MOSS-työtila), OPSien ylläpidon pääsivulla sekä ajankohtaisen tiedotuksen yhteydessä sähköpostin välityksellä. Koulutuksiin liittyvät materiaalit puolestaan on julkaistu JEP-hankkeen verkkosivuilla.

Tällä hetkellä opettajien ohjeita on myös VAMKin Moodle-portaalissa, mutta sinne on koottu lähinnä ICT:n käyttöön ja verkkopedagogiikkaan liittyviä ohjeita. Tavoitteena on koota kaikki JEP-hankkeen aikana tuotetut ohjeet ja mallit yhteen paikkaan uudistuvaan intraan. Muut hankkeen materiaalit sekä em. materiaalien linkit on tarkoitus koostaa JEP-hankkeen ohjausryhmässä esitetyn idean pohjalta laadittuun Moodle-pohjaan, jota voidaan hyödyntää sekä hankkeen loppuarvioinnissa että tulevien projektityöntekijöiden perehdytyksessä. Keväällä 2011 on tuotettu yhteistyössä laatutiimin kanssa vielä sisäisen auditoinnin tulosten pohjalta osastonjohtajille sekä juonnetiimielle suunnatut muistilistat OPS-päivitysten tueksi (liitteet 6-7).

Lähteet

Kirjat

Asikainen, J. 2009. Me ei olla vaan joku rakennerahastoprojekti –arkipäivän kokemuksia projektityöstä. Länsi-Suomen Lääninhallituksen julkaisusarja 6/2009. Tampere. Viestipaino Oy.

Lambert, P. & Vanhanen – Nuutinen, L. (toim.). 2010. Hankekirjoittaminen. Välineitä hanketoimintaan ja opinnäytetyöhön. HAAGA-HELIA tutkimuksia 1/2010. Helsinki. Multiprint.

Elektroniset julkaisut

Auvinen, P. 2004. Ammatillisen käytännön toistajasta monipuoliseksi aluekehittäjäksi? Ammattikorkeakoulu-uudistus ja opettajan työn muutokset vuosina 1992-2010. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja N:o 100. Viitattu 5.4.2011. http://joypub.joensuu.fi/publications/dissertations/auvinen_aluekehittajaksi/auvinen.pdf

Kokous- ja konferenssiesitelmät

Wasenius, R. 2010. Personal brainer & sosiaalisen median opas [esitelmä]. Yrittäjyyden tuulet -sosiaalisen median seminaari 24.11.2010. Vaasa.

3 SUUNNITELMASTA TOTEUTUKSEEN: KÄYTÄNNÖN

ESIMERKKEJÄ

Mira Pihlaja

Vaasan ammattikorkeakoulu

Tässä luvussa esitellään osaamispohjaisen opetussuunnitelman käytännön esimerkkejä VAMK:n eri koulutusaloilta, ja valotetaan muun muassa yrittäjyysosaamisen kehittymistä opintojen aikana. Kaikista VAMK:n koulutusohjelmista löytyisi vastaavia onnistuneita kokeiluja tai uudistuneita toimintatapoja, mutta tähän julkaisuun valikoituivat nämä lähinnä kirjoitusaikataulun vuoksi. Varsinaiset toteutusten esimerkit (caset) ovat keskenään varsin erilaisia – ihan tarkoituksellakin, mutta kaikki edustavat toteutuksia, joissa käytetään opiskelija- ja osaamislähtöisiä opetus-, oppimis- ja arviointimenetelmiä. Matkailun koulutusohjelman esimerkki on erinomainen malli siitä, miten pienissäkin puitteissa ja rajallisilla resursseilla voidaan tarjota autenttisia oppimiskokemuksia – tämän lähemmäs todellisuuden työelämätilanteita ei simuloinnin avulla pääse.

Konetekniikan projektijuonne puolestaan mallintaa omanlaistaan autenttisten työtilanteiden simulointia, jossa keskitytään projektin hallinnan lisäksi substanssiosaamisen kehittymiseen. Mainittakoon, että VAMK:n konetekniikan neljännen vuoden opiskelijat Noora Koskinen, Vesa Mäkelä ja Toni Perälä voittivat kultaa korkeakouluopiskelijoiden projektijohtamisen SM-kilpailussa syksyllä 2010. Kilpailun tarkoituksena on tukea projektiopetusta, kasvattaa kiinnostusta projektitoimintaan ja samalla kehittää hausempi tapa verkottaa tulevaisuuden tekijöitä työelämään. Finaali käytiin 9.11.2010 valtakunnallisten projektipäivien yhteydessä VAMK:n, Aalto-yliopiston, Oulun yliopiston, Tampereen teknillisen yliopiston, Åbo Akademin ja Tampereen ammattikorkeakoulun joukkueiden kesken. Finaalijoukkueet valikoituivat netissä suoritettavan ennakkotehtävän kautta.

Kunnian lisäksi voittajajoukkue pääsee suorittamaan IPMA:n D-sertifioinnin veloituksetta. D-tasolta sertifioidutaan ns. Projektiosaajaksi, jolloin henkilö tuntee pätevyyselementit ja pystyy soveltamaan niitä. Projektiliiketoiminta on yksi yritysten tärkeimmistä työkaluista kilpailukyvyyn ylläpitämiseksi, siksi myös korkeakouluopetusta ja -opiskelua on kehitettävä tukemaan näiden taitojen kehittymistä. VAMK:n konetekniikan osastolla tähän haasteeseen on tartuttu siten, että projektinhallintataitojen kehittämisellä on merkittävä rooli opetussuunnitelman toteutuksessa. Projektiopiintojen lisäksi VAMK:n opiskelijoilla on mahdollisuus lähteä projektiharjoittelun alueemme suuryritysten vientiprojekteihin ympäri maailman. SM-kisamenestys on todiste siitä, että koulutuksessa on panostettu oikeisiin asioihin.

Kolmantena esimerkkinä on Sosiaalialan koulutusohjelman sulautuvan opetuksen case, jossa opetusmenetelmänä on ollut digitaalinen tarinan kerronta ja yhtenä oppimista tukevana välineenä Second Life -ympäristö. VAMK:ssa on ollut meneillään erilaisia sulautuvan opetuksen pilotteja jo useamman vuoden ajan, erityisesti osaamispohjaisen opetussuunnitelman mallin kehittämisen myötä.

Sosiaalinen media on yhä tärkeämmässä roolissa kehitettäessä sulautuvaa opetusta, jossa perinteisempien lähiopetuksen menetelmien rinnalla tukena hyödynnetään erilaisia tieto- ja viestintätekniisiä välineitä ja virtuaaliympäristöjä sekä verkkotyökaluja. Virtuaaliympäristöt ovat yksi osa sosiaalisen median toimintakenttää, jota voidaan hyödyntää myös opetuksessa varsin laajasti.

3.1 Matkailun koulutusohjelma: Case Arviointilounaat

Mira Pihlaja
Vaasan ammattikorkeakoulu

Tämän esimerkin koostaminen toteutettiin siten, että laadin koosteen toteutuksen sisällöistä koulutusohjelman OPS-verkkomateriaalin ja oman arviointilounaille osallistumiseni pohjalta. Tarkemmat tiedot toteutuksen kulusta kerättiin opettajilta haastattelukysymysten avulla. Arviointilounaat on Ravintolapalvelutoiminnan perustan juonteen kokoava arvioitava oppimistehtävä, juonteen lopputyö. Ravintolapalvelutoiminnan perustan juonne on osa Matkailun koulutusohjelman opetussuunnitelman perus- ja ammattiaineita ja ajoittuu ensimmäiselle vuosikurssille. Arviointilounaat on toteutettu ensimmäisen kerran lukuvuonna 2009–2010, ja toisen kerran lukuvuonna 2010–2011.

Kuvio 24. Arviointilounastilaisuuden asiakastila 10.2.2011

R-MR

Koulutusohjelman tavoitteena on antaa valmiudet toimia matkailualan ohjelma-, tapahtuma-, majoitus-, ravitsemis-, liikenne -, markkinointi- ja myyntipalveluita tuottavien organisaatioiden asiakaslähtöisen suunnittelun, toteutuksen, kehittämisen työtehtävissä. Toteuttajan, asiantuntijan, hallinnon, johdon tai itsenäisen yrittäjän roolissa sekä kotimaaisessa että kansainvälisessä toimintaympäristössä.

Kuvio 25. . Matkailun koulutusohjelman kokonaistavoite

Koulutusohjelmien rakenteeseen liittyy myös vuositeemat, matkailun koulutusohjelmassa ensimmäisen opintovuoden vuositeema on "Matkailun aloittelija", jonka kuvauksessa mainitaan toimintaympäristöosaaminen, toimiala- ja liiketoimintaosaaminen perustasolla. Juonteen kuvauksesta käyvät ilmi juonteen keskeiset osaamistavoitteet.

Ravintolapalvelutoiminnan perusta

Rakennetyyppi: *Opintokokonaisuus*

Koodi: *RMRP0300*

Tyyppi: *Pakollinen*

Taso: *AMK*

Laajuus: *14.0 op*

Vastuopettaja: *Salomaa, Kirsi*

Opettajatiimi: *Salomaa, Kirsi*

Opetuskieli: *Suomi*

Osaamistavoitteet

Perehdyt ravintolatoiminnan perusteisiin. Perehdyt ruokatuotannon perusteisiin sekä tarjoiluun. Osaat suunnitella, valmistaa ja arvioida aterioita. Hallitset myös niiden tarjoiluun liittyvät työt, sekä tunnet yleisimpien viinien ja väkevien alkoholijuomien ominaisuuksia. Hallitset juomien ja tarjoiluun liittyvän alkoholilain- ja asetuksen sekä osaat soveltaa niitä työssäsi. Hallitset myös ravitsemisalalla tarvittavat matemaattiset menetelmät. Ymmärrät asiakaslähtöisen- ja taloudellisen ajattelun sekä hyvän hygienian merkityksen yrityksen kannattavuuden kannalta.

Kuvio 26. Ravintolapalvelutoiminnan perusta -juonteen kuvaus

Juonteen laajuus on 23 opintopistettä, ja siihen kuuluu viisi opintojaksoa, joista kolme toteutetaan syyslukukaudella ja kaksi keväällä. Juonteeseen liittyvien opintojaksojen nimet ja laajuudet sekä ajoitukset näkyvät OPS-taulukossa keväällä (OPS-taulukko esitetty kuviossa 21. s. 51). Siitä käyvät ilmi myös kompetenssit, jotka liittyvät kyseiseen juonteeseen. Matkailun koulutusohjelmaan liittyvien kompetenssien kuvaukset löytyvät liitteestä 8.

Ensimmäisen vuoden restonomiopiskelijat suunnittelevat, toteuttavat ja tarjoilevat kolmen ruokalajin aterian Ravintolapalvelu -juonteen lopputyönään. Aterian arviointiksi kutsutaan myöhempien vuosikurssien opiskelijoita, VAMKin henkilökuntaa ja muutamia yhteistyötahojen edustajiaakin. Asiakkaat saavat valita menusta mieleisensä alkuruoan, pääruoan ja jälkiruoan. Keittiö- ja tarjoiluryhmät vaihtavat paikkaa eri kerroilla siten, että kaikki opiskelijat harjoittelevat niin ruokien tekemistä kuin tarjoiluakin. Suunnittelu tehdään pienryhmissä eli tiiminä. Tuoreille restonomiopiskelijoille nämä tilaisuudet ovat loistava tapa saada niin keittiöstä kuin tarjoilusta arvokasta kokemusta, jota he pystyvät soveltamaan kesätöissä, harjoittelussa sekä aikaan myös työelämässä.

Keittiöpuolen tehtävänanto lyhyesti: Opiskelijan tulee suunnitella ruokalista, kirjoittaa reseptit, tehdä tilauslista, aikatauluttaa ja jakaa kaikki työt sekä suunnitella ruokien esille laitto. Tehtävää on kutsuttu ravintolatoimintatehtäväksi, ja se arvioidaan hyväksytytty/hylätty periaatteella. Mikäli opiskelija suoriutuu kaikista tehtävän osa-alueista ja osallistuu aktiivisesti oman tiiminsä toimintaan, on tehtävä hyväksytty. Varsinaista kolmikielistä ryhmää ei ole muodostettu, vaan tehtävä ja toteutustapa on sama kaikille toteutusryhmille (kaksikielinen ryhmä suomi/ruotsi ja englanninkielinen ryhmä sekä aikuisryhmä). Asiakkaille tämä näyttäytyy monikielisenä toimintaympäristönä, ja on varmasti myös opiskelijoille hyödyksi. Salipuoolella ei ole toistaiseksi kirjallista tehtävänkuvausta, vaan lopputehtävään kuuluvat osa-alueet käydään opintojakson aikana läpi tarkasti, samalla kun eri osioita harjoitellaan.

-Tämä ei ole opiskelijoille koe, vaan oppimistehtävä ja tätä myös painotetaan, kertoi Eliisa Lahola.

Lopputehtävän arviointi tapahtuu heti suoritusten jälkeen. Koko tapahtuma käydään yhdessä läpi, opiskelijat antavat oman palautteensa ja opettajat omansa ja asiakkailta kerätty palaute käydään keskustellen läpi. Tämän lisäksi tehtävään kuuluu vielä palautettava itsearviointiraportti. Vaikka opiskelijoita jännittää ennen tehtävää ja sen aikana, ovat kaikki suhtautuneet positiivisesti.

Kuvio 27. Arviointilounaan valmisteluja 10.2.2011

Seuraavassa muutama kommentti suoraan opiskelijoiden arviointiraporteista:

- "...very useful and good experience to gain."
- "From this experience I get to know the actual restaurant business and this will also help me in the future in work life"
- "No doubt, this practical assignment helped each of us and will be useful in our future work life"
- "It was really nice experience for us"
- "Odotin innolla keittiöpäivää ja olen kokemuksesta innoissani edelleen."

Kaikki opettajat vastasivat lähes samoilla sanoilla opettajien tiimityötä koskevaan kysymykseen: *"Meidän osastolla yhteistyö ja tiimityö on aina ollut hyvää, en koe että tämä on sitä mihinkään suuntaan muuttanut."* *"Nyt vain on kehitelty tämän juonteen myötä vielä näitä uusiakin juttuja."* Kolmas opettaja pohti uuden toteutustavan vaikutuksia opettajan työhön aikataulutuksen kannalta, asioita täytyy opettaa eri järjestyksessä ja tiivistää yksittäisen opintojakson aikana läpikäytäviä sisältöjä, jotta lopputehtävän käytännön toteutukselle jää riittävästi aikaa.

Kehittämiskohteena pidettiin lähiopetuksen ja itsenäisen opiskelun määrien suhdetta. Eräs opettajista toi esiin, että tällaisessa toteutuksessa lähiopetuksen määrä voisi olla suurempi kuin perinteisessä luento-opetuksessa. Kehittämiskohteeksi opettajat nostivat myös sen, että asiakkaille kerrotaan kutsussa tarkemmin, mitä opintoja toteuttavalla ryhmällä on takanaan. Vaikka asiakaspalautteet ovat pääosin olleet erittäin positiivisia ja rakentavia, on osassa niistä havaittavissa, että asiakkaat eivät miellä arvioivansa vasta ensimmäisen vuosikurssin perusteet hallitsevia ”keltanokkia”, vaan suhtautuvat arviointiin kuin arvioinnin kohteena olisivat ammattilaistason ravintolapalvelut.

Toisella vuosikurssilla toteutetaan vastaava ”dinner” -tehtävä, joka liittyy Ravintola-elämysten tuottaminen -juonteeseen ja on opetusmenetelmällisesti jatkumoa ensimmäisen vuoden Ravintolapalvelu -juonteen toteutustavalle. Keittiöpuolen tehtävänä on suunnitella kuuden ruokalajin ateria ja niihin soveltuvat juomat, erikoisruokavaliot tulee huomioida. Tarjoilutapoina tulee käyttää jotain erikoisempaa, kuten liekitys, vatitarjoilu tms. Tehtävään kuuluvat myös tilauslistat, aika- ja työsuunnitelmat sekä kustannuslaskelmat. *”Tehtävänä se on jatkumoa ykkösvuoden lounastehtävälle, mutta vaatii enemmän suunnittelua ja siinä käytetään vaativampia toteutustapoja niin keittiössä kuin tarjoilussakin”* toteaa yksi juonteeseen opettajista. Tämän lisäksi juonteeseen kuuluu tilaustoiminnan opintojakso, jossa on vuosittain ollut aina jokin ulkopuolinen tilaus, jonka opiskelijaryhmä on opettajan ohjauksessa toteuttanut.

Syksyllä 2010 tilaus tuli !NNO WEEK- järjestäjiltä ja opiskelijaryhmä toteutti esimerkiksi Lisa Sounion luennon kahvituksen. Toimeksiantoon kuului suunnittelu, kattaukset ja tarjoilu. Suuresta väkimäärästä johtuen, 180 ilmoittautunutta, varsinaiset tuotteet tilattiin Amicasta, opiskelijaryhmä harjoitteli siis myös alihankintaa ja tiimiyrittäjyyttä samalla kuin varsinaista tilauspalvelutoimintaa.

3.2 Konetekniikan projektijuonne

Lotta Saarikoski ja Pekka Ketola, Vaasan ammattikorkeakoulu

Juonneopetussuunnitelman suunnittelu alkoi syksyllä 2008 ja suunnitteluun osallistui koko koneosaston henkilökunta sekä koneosaston neuvottelukunta. Suunnittelun ensimmäisenä vaiheena syyslukukaudella 2008 oli koota alueen teollisuusyritysten edustajien näkemykset koneinsinööreiltä tarvittavista kompetenseista eri tehtävissä (suunnittelu-, tuotekehitys-, projekti-, laatu-, tuotanto-, huolto-, myynti-, osto- ja kehityksinsinööri). Kompetenssit (tiedot, taidot ja asenteet) arvioitiin yhdessä ko. tehtävissä työskentelevien insinöörien kanssa ja jokainen osaston opettaja kävi haastattelemassa 2–5 teollisuuden edustajaa. Eri tehtävien edellyttämät kompetenssit arvioitiin asteikolla 0 (= ei tarvita lainkaan) – 5 (= tarvitaan syvällistä osaamista). Saatu kompetenssimatriisi hyväksyttiin koneosaston neuvottelukunnassa ja päätettiin ottaa juonneopetussuunnitelmatyön pohjaksi.

Varsinainen suunnittelutyö tehtiin iteratiivisena prosessina, johon koko osaston henkilökunta osallistettiin vuoden 2009 ja kevään 2010 aikana. Uusi opetussuunnitelma valmistui toukokuussa 2010. Kehitystyön aikana suunnittelun etenemistä ja tuloksia

raportoitiin säännöllisesti neuvottelukunnalle, jonka antaman palautteen perusteella juonneopetussuunnitelmaa kehitettiin edelleen. Lopputuloksena oli juonneopetussuunnitelma, jossa jokainen lukukausi muodostaa oman juonteensa, jonka aikana tehdään jokin projekti. Näihin projekteihin integroidaan samanaikaisesti menevät opintojaksot joko niin, että juonteen projektin tekemiseen tarvitaan opintojaksoilla opittuja tietoja/taitoja (esimerkiksi juonneraportin kirjoittamisessa tarvitaan tietotekniikan, viestinnän ja englannin kielen taitoja) tai opintojaksoilla hyödynnetään juonneprojektia (esimerkiksi konepajateknisissä mittauksissa mitataan juonneprojektin laitteen osia).

Yhtenä tärkeänä tavoitteena oli lisätä opintoihin projektimaista toimintaa sekä parantaa opiskelijoiden tiimityötaitoja. Kolmen ensimmäisen vuoden aikana opiskelijat opiskelevat samoja opintojaksoja ja juonneopetussuunnitelman juonteiksi muodostuivat:

1. vuosi	Koneen rakenteen analysointi
Koneen valmistustekninen analysointi
2. vuosi	Vaihdelaatikon suunnittelu ja valmistus
Mekanismit ja niiden ohjaus
3. vuosi T	eollisuuden tuotekehitysprojekti
Tuotekehitysprojektin toteutus

Neljäntenä vuotena opiskelijat valitsevat kahdesta suuntautumisvaihtoehdosta, jotka kumpikin muodostavat oman juonteensa. Juonteet ovat nimeltään energiateknisen laitteen innovointi, suunnittelu ja toteutus sekä energiantuotantolaitoksen projektointi. Ensimmäinen suuntaus on tarkoitettu erityisesti suunnittelu- ja tuotekehitystehtävistä kiinnostuneille opiskelijoille ja jälkimmäinen projektointi- ja kehitystehtäviin tähtääville opiskelijoille.

3.2.1 Juonneopetussuunnitelman käyttöönotto lukuvuoden 2010–2011 aikana

Uuden juonneopetussuunnitelman käyttöönotto edellytti konkreettisia muutoksia Technobothnia -opetuslaboratorion tiloissa, jotta ensimmäisen vuoden juonteille saatiin toimivat tiimityötilat. Muutokset toteutettiin kesän 2010 aikana. Ensimmäisen vuoden juonteiden projektit olivat ajoneuvon purku (syksy 2010) ja kokoonpano (kevät 2010). Näihin projekteihin hankittiin kuusi erilaista sähkö- tai polttomoottorikäyttöistä ajoneuvoa (moposkoottareita/mönkijöitä) sekä tarvittavat työkalut. Syksyllä 2010 opiskelu aloitettiin yhteisellä tiimiytymispäivällä, joka järjestettiin heti toisena koulupäivänä. Opiskelijat oli opintojen alkaessa testattu ja tämän testin perusteella jaettu tiimeihin, joissa on erilaisia tiimitoimijoita. Kussakin tiimissä oli 7–8 opiskelijaa ja kukin tiimi jakautui kahteen alaryhmään laboratorion projektitunneilla.

Yhteensä tiimejä oli kuusi kappaletta. Tiimiytymispäivänä tutustuttiin eri ryhmäytymistehtävien ja -pelien avulla erityisesti oman tiimin jäseniin, mutta myös muihin tiimeihin ja opetushenkilökuntaan. Ensimmäisen vuoden kokemuksen perusteella tämä oli erittäin onnistunut opiskelun aloitustapa.

Syyslukukauden aikana tiimit purkivat laboratoriossa kukin omaa ajoneuvoaan kaksi tuntia viikossa ja lisäksi normaaleilla luokkaopetustunneilla käytiin läpi projektinhalinnan perusteita ja tiimitoimintaa. Syksyn purkuprojekti piti dokumentoida ja raportoida jouluna siten, että kevään aikana ko. purettu ajoneuvo saataisiin koottua takaisin kasaan. Kevään projektitunnit tiimit käyttivät purettuun laitteeseen, korjaamokäsikirjan laatimiseen purettuun laitteesta sekä raportin kirjoittamiseen (osin suomeksi ja osin englanniksi).

Lukuvuoden aikana toteutettiin seuraavia sekä opiskelijoiden että opettajien ryhmäprosesseja ohjaavia toimenpiteitä ja juonteiden projektien raportointitilaisuuksia:

- 22.9.2010 opiskelijoiden tuplatiimiharjoitus ongelmien kartoittamiseksi
- 29.9.2010 opiskelijoiden ryhmätyö tiimien sisäisten sääntöjen laatimiseksi
- marraskuun 2010 alussa kunkin tiimin projektin väliraportointitilaisuus
- 15.12.2011 syksyn purkuprojektien esittelytilaisuus, jossa kukin tiimi esitteli syksyn työnsä tulokset ja lopuksi kerättiin suullista palautetta syksyn juonteiden toteutuksesta
- 15.12.2011 opetushenkilöstön tiimityövalmennusiltapäivä
- 16.3.2011 opiskelijatiimien toiminnan kehitysiltapäivä, jossa laadittiin suunnitelmat kunkin oman tiimin kehitystarpeista ja allekirjoitettiin tiimien kehityssopimukset
- 27.4.2011 kevään projektin päätöstilaisuus, jossa kukin tiimi esitteli koko vuoden työnsä tulokset sekä kerättiin kirjallinen tiimipalautte, jonka tulokset raportoidaan seuraavassa kappaleessa 3.2.3. Päätöstilaisuus päättyi iltapäivällä leikkimieliseen kilpa-ajoon, jossa koottuja ajoneuvoja testattiin koulun takapihalle rakennetulla ajoradalla. Nopein tiimi ja eniten muita auttanut tiimi palkittiin leikkimielisillä vappuhenkisillä palkinnoilla.
- toukokuussa 2011 opetushenkilöstön oma tiimipalaveri ensimmäisen vuoden toteutuksen onnistumisesta ja kehitysehdotusten laatiminen seuraavalle vuodelle.

Sekä syksyllä että keväällä piti opetushenkilöstö omia juonnetiimipalavereitaan, jotka juonteiden vetäjät tai osastonjohtaja kutsui kokoon. Näissä palavereissa pyrittiin sopimaan ykkösvuoden eri opintojaksojen konkreettisesta integroinnista juonteiden projekteihin. Lisäksi kaikkia opettajia pyydettiin täyttämään verkkolevyllä olevaa yksinkertaista online-kurssipäiväkirjaa sisällöistä ja ongelmista, jotta projektien ohjaajat olisivat saaneet tarvitsemansa informaation ajoissa. Lisäksi tämän päiväkirjan tarkoituksena oli dokumentoida projektin aikana esille nousevia kysymyksiä, jotta seuraavan lukuvuoden aikana voitaisiin tehdä ajoissa korjaavia toimenpiteitä. Online-kurssipäiväkirjaa on kuitenkin vielä kehitettävä, jotta siitä saataisiin helppo ja hyödyllinen työkalu opettajien toiminnan ja viestinnän koordinaatioon.

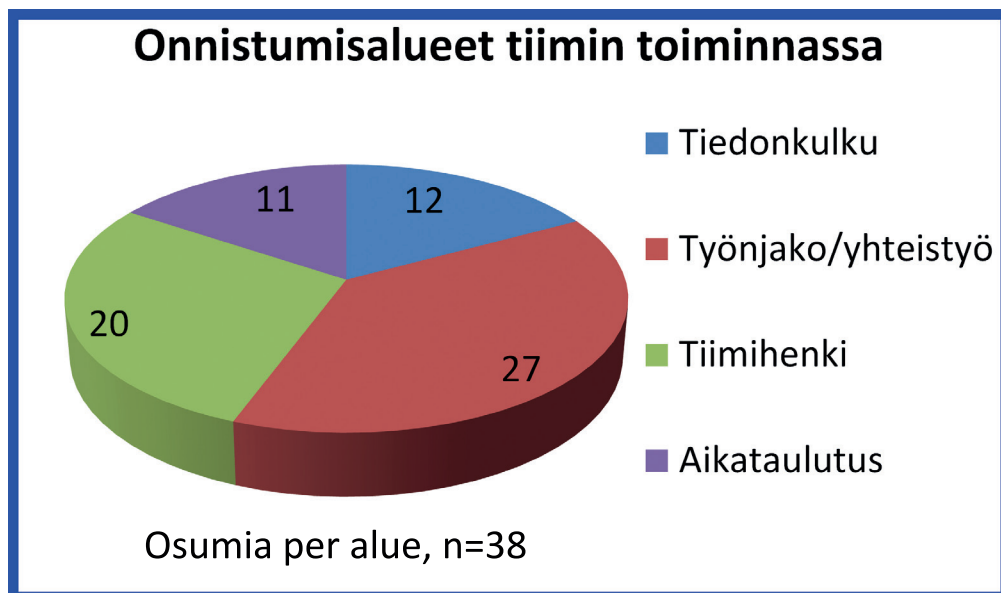
Päiväkirjan aktiivinen täyttäminen edellyttää myös opettajien työkäytänteiden muuttamista ja lisääntyvää toiminnan avoimuutta, mikä on välttämätöntä opettajien välisen tiimityöskentelyn kehittämiseksi. Sitä tarvitaan ehdottomasti, jotta juonteiden opintojaksot integroituisivat mahdollisimman tehokkaasti ja saavutettaisiin haluttu lopputulos, johon koko juonneopetussuunnitelmalla pyritään: opiskelu muodostaa loogisen kokonaisuuden, johon opiskelijat sitoutuvat saavuttaen siten hyviä oppimistuloksia ja näin koko toiminnan laatu paranee.

3.2.2 Tulokset ja arviointi

Huhtikuussa 2011 pidetyssä kevään projektin esittelytilaisuudessa opiskelijoilta kerättiin lopuksi kirjallinen palaute ykkösvuoden juonteiden onnistumisesta. Projektiesitysten jälkeen oli ensin suullinen palautekeskustelu ja sen jälkeen opiskelijoita pyydettiin täyttämään kyselylomake, jossa oli avoimia kysymyksiä ja numeerisia arviointeja. Lisäksi pyydettiin kehitysehdotuksia juonteiden kehittämiseksi.

Projektiesittelyissä oli yhteensä 43 opiskelijaa paikalla ja näistä 38 opiskelijaa vastasi kyselyyn. Jotkut opiskelijat joutuivat lähtemään kesken palautetilaisuuden kesätyöpaikan infotilaisuuteen, joten vastausprosentti oli 88%.

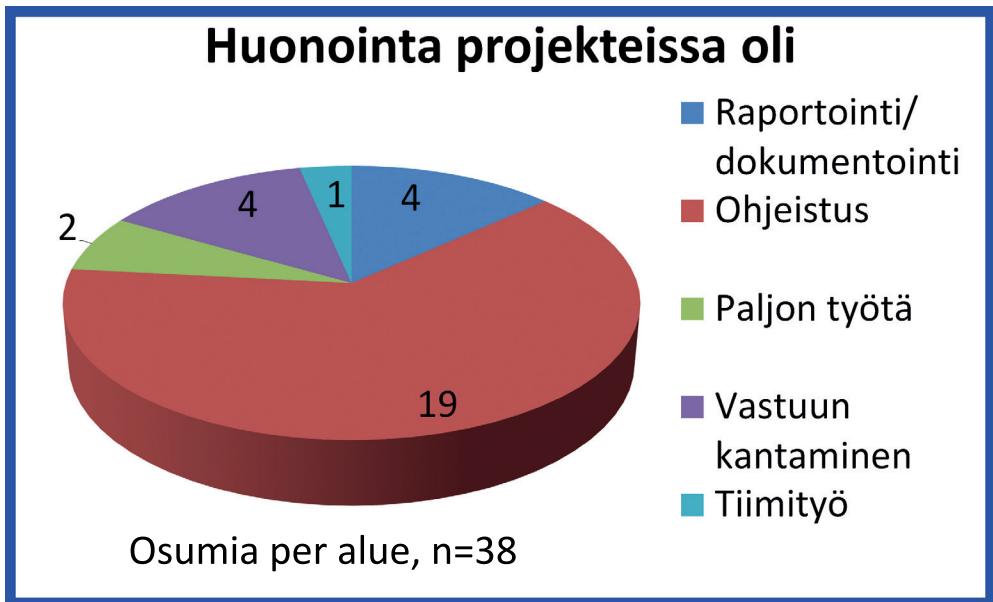
Ensimmäisellä avoimella kysymyksellä selvitettiin asioita, jotka opiskelijoiden mielestä onnistuivat hyvin tiimin toiminnassa. Avoimet vastaukset ryhmiteltiin neljään pääalueeseen ja vastausten lukumäärät per alue on esitetty kuviossa 29. Samaa ryhmittelylogiikkaa käytettiin kaikkien kysymysten kohdalla.

Kuvio 28. Mikä onnistui hyvin tiimin yhteistoiminnassa

Kuviosta 29 nähdään, että parhaiten tiimitoiminnassa onnistui 27 vastaajaan mielestä töiden jakaminen ja yhteistyö yleensä. 20 vastaajaa oli sitä mieltä, että tiimihen gen kehittyminen oli parasta. Lisäksi 12 mainitsi tiedonkulun ja 11 aikataulutuksen onnistuneina asioina tiimin toiminnassa.

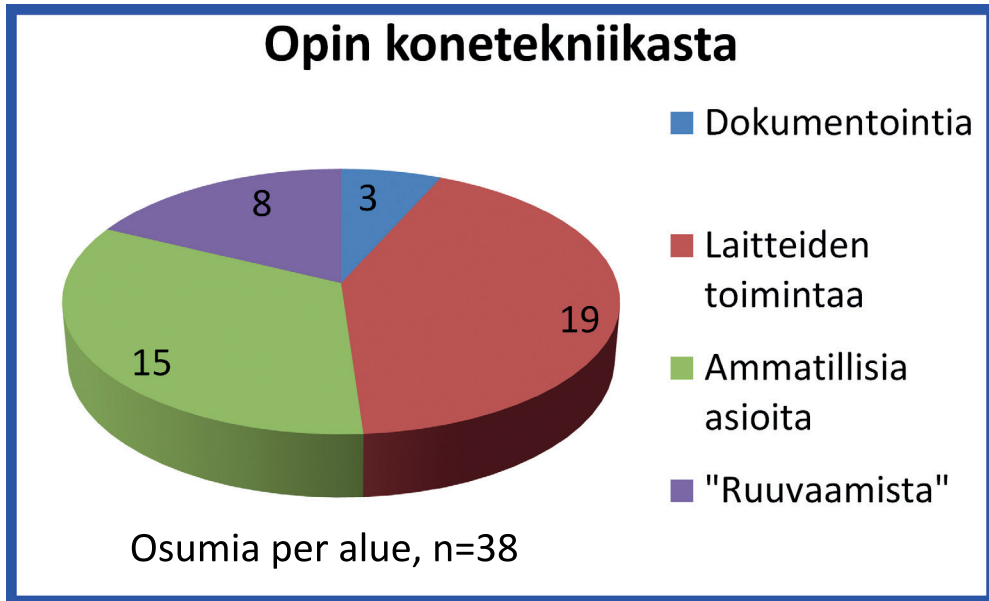
Toinen kysymys selvitti asioita, jotka olisivat voineet mennä paremmin. Kuviosta 30 nähdään, että ohjeistus tiimeille oli osin toiminut huonosti eli 19 vastaajaa oli sitä mieltä, että ohjeistusta pitäisi kehittää. Tämä olikin henkilökunnan tiedossa jo luku- vuoden aikana, koska osa ohjeista valmistui aika myöhään ja lisäksi opettajien antamien omien opintojaksojensa erillisten työohjeiden integraatio projektin ohjeisiin oli paikoitellen hiukan puutteellista.

Kuvio 29. Mikä olisi voinut mennä paremmin eli mikä meni huonosti

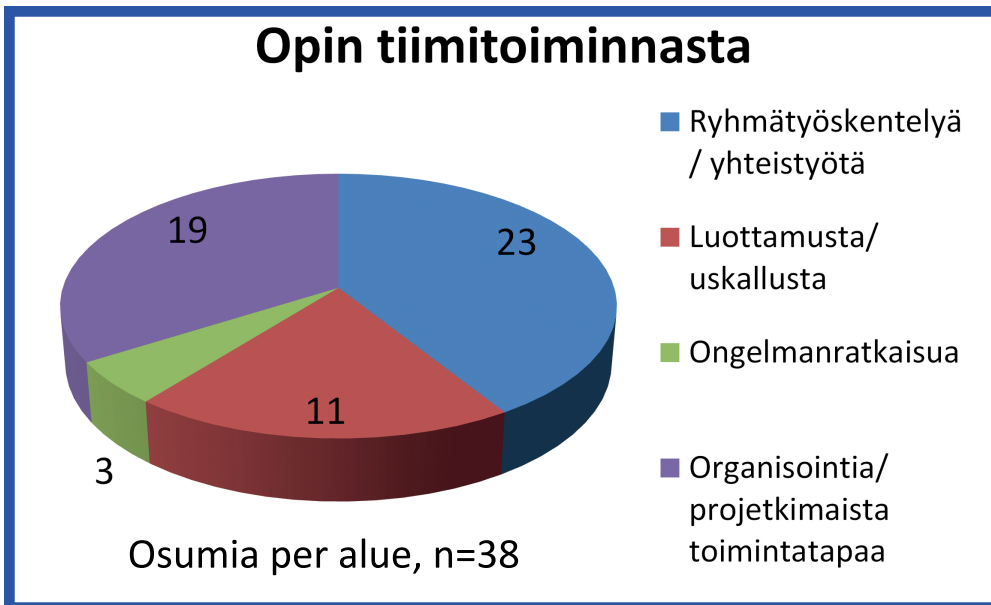
Merkittävää on, että vain yksi opiskelija oli sitä mieltä, että tiimityö olisi voinut onnistua paremmin. Neljä opiskelijaa mainitsi raportointiin ja dokumentointiin liittyvistä ongelmista ja neljä koki vastuun kantamisen tiimissä ongelmalliseksi asiaksi.

Kysymys 3a selvitti sitä, mitä opiskelijat olivat kokeneet oppineensa (kone)tekniikasta juonneprojektien aikana. Kuviosta 31 käy ilmi, että 19 vastaajaa mainitsi oppineensa laitteiden toimintaan liittyviä asioita. Ammatillisia asioita eli kaikenlaista konetekniikan alasta mainitsi oppineensa 15 vastaajaa. Kahdeksan vastaajaa oli oppinut käytännön tekemistä ja kolme mainitsi dokumentoinnin.

Kuvio 30. Mitä opin (kone)tekniikasta projektin aikana

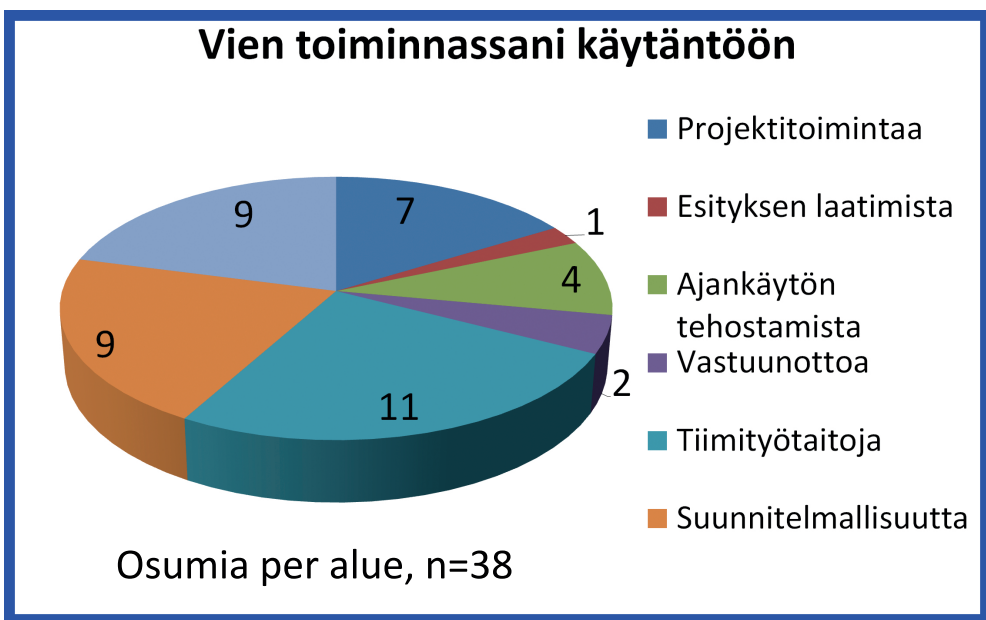
Kysymys 3b selvitti tiimitoiminta- ja projektityöskentelytaitojen kehittymistä juonteiden projekteissa. Näiden taitojen kehittäminen olikin yksi ensimmäisen vuoden projektien päätavoitteista. Vastauksista voidaan todeta projektien onnistuneen varsin hyvin (kuvio 32).

Kuvio 31. Mitä opin tiimitoiminnasta projektin aikana

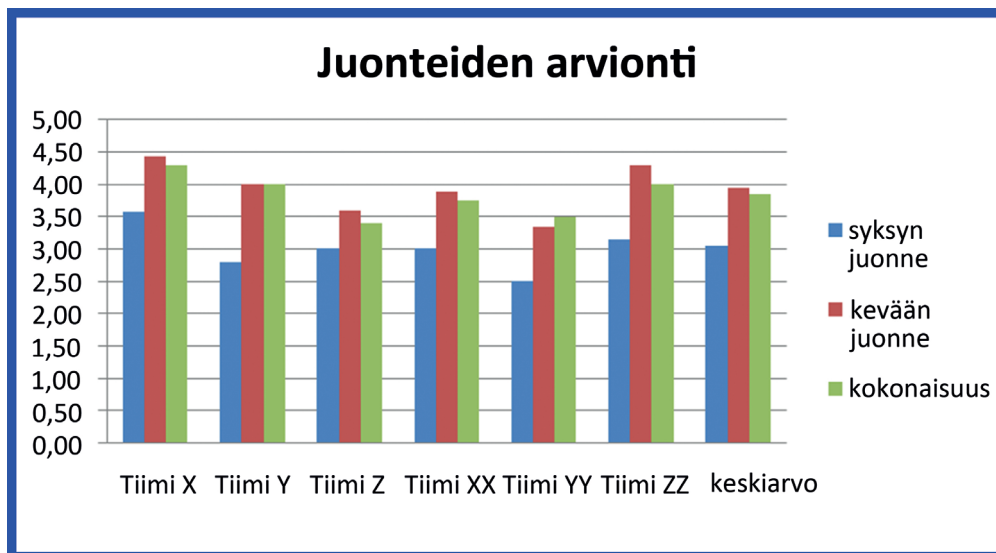
Kuvion 32 mukaan yli puolet (23 kpl) vastanneista koki oppineensa ryhmätyön ja yhteistyön tekemisen taitoja. 19 vastaajaa oli oppinut organisointia ja projektimaista työskentelytapaa. Mielenkiintoista oli, että 11 vastaajaa oli saanut itseluottamusta ja uskallusta lisää, mikä onkin tärkeää opiskelumotivaation kannalta. Kolme vastaajaa mainitsi oppineensa ongelmanratkaisua.

Kysymys 4 selvitti, mitä opittuja asioita, ideoita, toimintatapoja tms. vastaajat aikovat ottaa jatkossa käyttöön omassa toiminnassaan. Kuvioista 33 nähdään, että 11 vastaajaa aikoo käyttää jatkossa hankkimiaan tiimityötaitoja. 9 vastaajaa aikoo toimia suunnitelmallisesti. 9 vastaajaa aikoo käyttää dokumentointitaitojaan jatkossa ja 7 vastaajaa projektinhallintataitojaan. Lisäksi 4 vastaajaa aikoo tehostaa ajankäyttöään ja 2 vastaajaa lisätä vastuunottoaan ja yksi mainitsee esitystaidot.

Kuvio 32. Mitä oppimaani vien jatkossa käytäntöön

Kysymyksessä 5 vastaajia pyydettiin antamaan kouluarvosana syksyn ja kevään juonteelle sekä arvioimaan kokonaisuutta. Arviointiskaala oli 1 (välttävä) – 5 (erittäin hyvä). Tiimien vastukset ja koko ryhmän keskiarvo on esitetty kuviossa 34. Tiimien vastukset on tässä sekoitettu satunnaiseen järjestykseen.

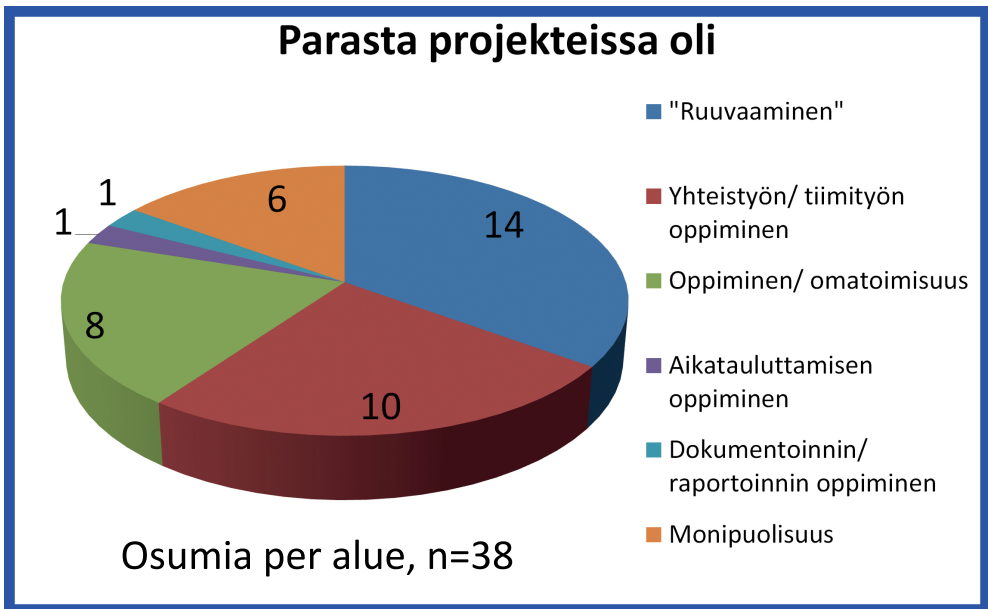
Kuvio 33. Juonteiden kokonaisarviointi tiimeittäin ja koko ryhmän keskiarvona

Kuviosta 34 nähdään, että kevään juonne onnistui syksyn juonetta paremmin. Toki syksynkin juonne onnistui kohtuullisesti ja sen kevättä matalampaa arvosanaa selittää eniten syksyn osin keskeneräinen ohjeistus ja toiminnan käynnistys ensimmäistä kertaa.

Kaiken kaikkiaan kaikki opiskelijatiimit arvioivat kokonaisuuden kuitenkin onnistuneen hyvin, koska vastausten vaihteluväli kokonaisuuden osalta oli välillä **3,4–4,29** ja keskiarvo oli jopa **3,84**. Kukaan yksittäinen vastaajakaan ei antanut 3 huonompaa arvosanaa kokonaisuudelle eli voidaan todeta kaikkien vastaajien olleen tyytyväisiä juonneprojekteihin.

Voimmekin olla erittäin tyytyväisiä tähän tulokseen, koska tällainen toimintatapa oli meille kohtuullisen uutta, vaikka toki projekteja on ennenkin osastolla tehty, mutta ne ovat olleet yleensä vasta viimeisellä vuosikurssilla, ja lisäksi mitään pilotteja ei tästä aiheesta oltu tehty ennen tätä varsinaista opetustotetutusta. Tähän taustaan nähden onnistuimme yli kaikkien odotusten!

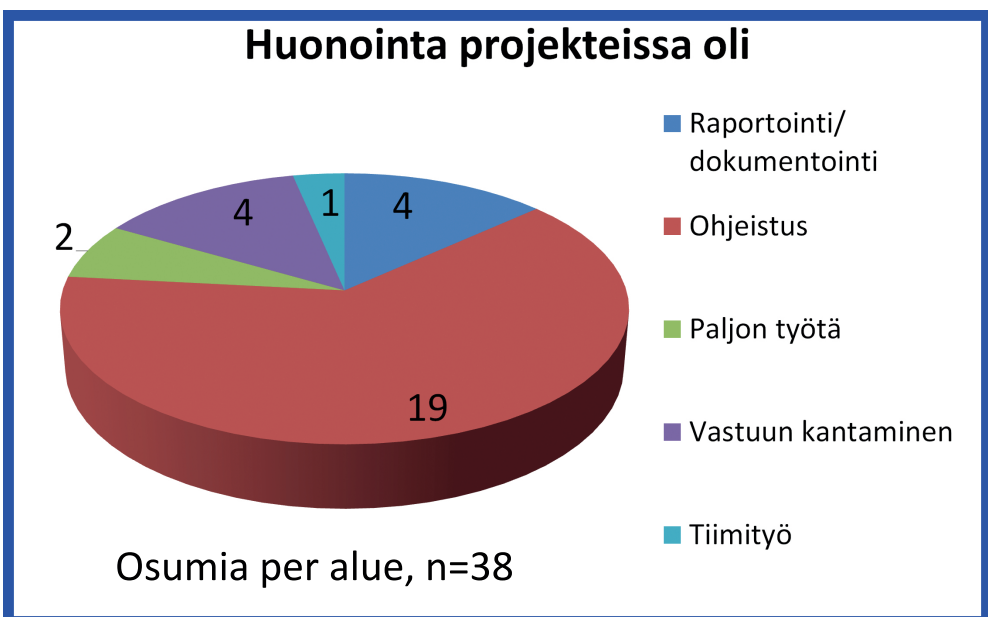
Numeerisen arvioinnin lisäksi vastaajia pyydettiin mainitsemaan asioita, joita he pitivät parhaimpina ja huonoimpina projekteissa. Vastaukset ryhmiteltiin ja on esitetty kuvioissa 35 ja 36.

Kuvio 34. Mikä oli parasta projekteissa

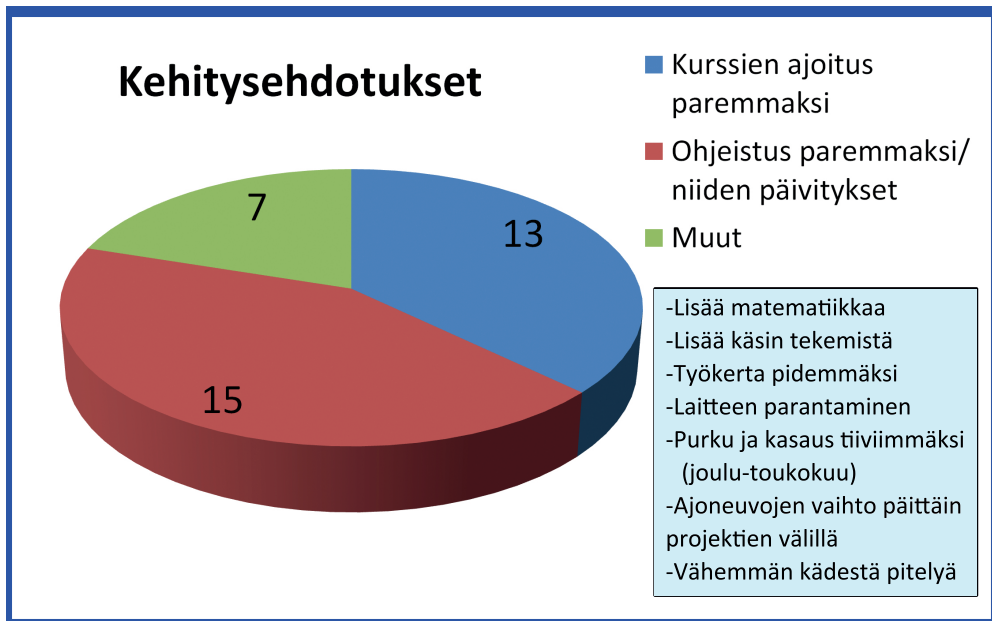
Kuvista 35 nähdään, että 14 opiskelijaa piti parhaana asiana ”ruuvaamista” eli käsillä tekemistä. 10 vastaajan mielestä parasta oli yhteistyön ja tiimitoiminnan oppiminen.

Kahdeksan vastaajaa arvosti ylipäättään oppimista ja omatoimisuuden kehittymistä ja kuusi vastaajaa piti projektien monipuolisuudesta. Lisäksi mainittiin aikataulutuksen ja dokumentoinnin oppiminen.

Kuvio 35. Mikä oli huonointa projekteissa

Huonoimpina asioina mainittiin jälleen ohjeistus ja sen puutteellisuus (19 vastaajaa), neljä mainintaa sai sekä vastuun kantaminen että raportointi. Vain kaksi vastaajaa moitti työn liian suurta määrää ja (onneksi !) vain yksi vastaaja piti tiimityötä projektien huonoimpana asiana. Vastaajilta pyydettiin lopuksi kehitysehdotuksia, jotka on luokiteltu pääryhmiin ja esitetty kuviossa 37.

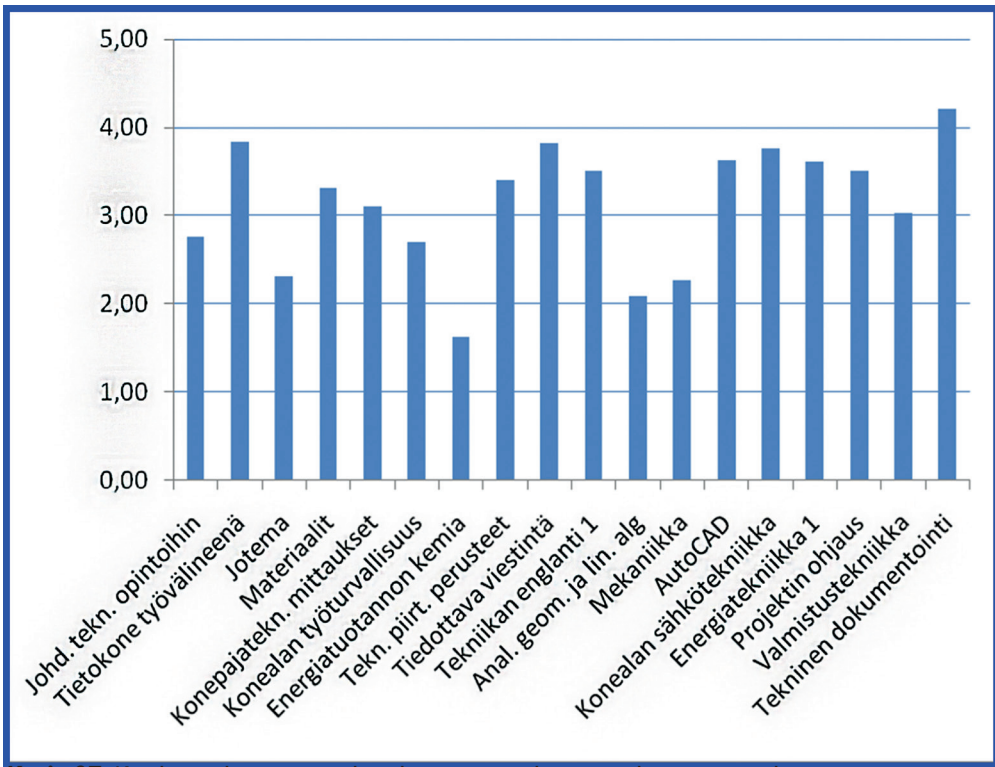
Kuvio 36. Miten 1.vuoden juonteita voidaan kehittää jatkossa

Kuviosta 37 käy ilmi, että ohjeistusta toivoi kehitettävän 15 vastaajaa. 13 oli sitä mieltä, että eri kurssien ajoitusta voisi vielä parantaa ja 7 mainitsi jonkin yksittäisen asian, jota voisi kehittää kuten lisää matematiikkaa, lisää käsin tekemistä, pidempää työkertaa, laitteen parantelua, purun ja kokoonpanon tiivistämistä, projektien vaihtoa tiimien kesken ja vähemmän tiimien ”paapomista”.

Lopuksi pyydettiin arvioimaan lukuvuoden kunkin yksittäisen opintojakson integroitumista projekteihin. Arviointi tehtiin skaalalla 1(välttävästi) – 5(erittäin hyvin). Tulokset on esitetty kuviossa 38. Tuloksista voidaan päätellä, että opintojaksot Tietokoneen käyttö, Materiaalit, Konepajatekniset mittaukset, Teknisen piirtämisen perusteet, Tiedottava viestintä, Englannin kieli, AutoCAD, Konealan sähkötekniikka, Energiatekniikka 1, Projektin ohjaus, Valmistustekniikka ja Tekninen dokumentaatio integroituivat opiskelijoiden mielestä projekteihin kohtuullisesti, hyvin tai erittäin hyvin.

Toivotun tason alle (3) jäivät varsinaisista teoriaopintojaksoista molemmat matematiikan opintojaksot, fysiikan, työturvallisuuden ja kemian opintojaksot. Tämä oli lievä pettymys, koska juonneopetus suunnitelmallaan kehittämisessä yhtenä tavoitteena oli

nimenomaan pyrkiä lisäämään näiden edellä mainittujen teoriakurssien asiasisältöjen hyödyllisyyden ja ammattialan yhteyden ymmärrystä opiskelijoilla ja siten parantaa opiskelijoiden opiskelumotivaatiota ko. aineissa.

Kuvio 37. Kuinka paljon pystyin hyödyntämään yksittäistä kurssia projektissa

Toisaalta on todettava, että tämä onkin se kaikkein vaikein tavoite tässä opetussuunnitelmamallissa (kuten kaikissa opetussuunnitelmissa ylipäätään), joten ihme olisikin ollut, jos kaikki olisi ensimmäisellä kerralla onnistunut täydellisesti. Seuraavaa vuotta varten pohditaankin monialaisissa opettajatiimeissä uusia, innovatiivisia ratkaisuja opintojaksojen sisältöjä vielä kerran uudelleen arvioiden ja uusia linkityksiä ammattialaisiin etsien.

3.2.3 Yhteenveto ja jatkokehitys

Yhteenvetona voidaan todeta JuonneOPSin suunnittelun ja käyttöönoton konetekniikan osastolla sujuneen yli kaikkien odotusten. Olemme erittäin tyytyväisiä opiskelijoiden projektien tuloksiin ja juonteiden toteutumiseen, mutta kaikista tärkeintä on se, että opiskelijat ovat olleet tyytyväisiä opetukseen ja todella innostuneita. Juonneopetuksen toteuttamien on myös lisännyt opettajien välistä yhteistyötä, jota toki pitää vielä kehittää. Jatkossa täsmennetään opintojaksojen ajoituksia ja muuttamaan joitakin niistä. Lisäksi ohjeistukseen panostetaan lisää ja se pyritään yhtenäistämään ja aikatauluttamaan paremmin.

Aikuisasteen juonneopetussuunnitelmaa tullaan purettavan laitteiston osalta muuttamaan aikuisopetuksen toteutukseen paremmin sopivaksi.

Myös opettajien välistä tiimityöskentelyä tullaan syventämään ja kehittämään seuraavalla lukukaudella. Pyritään löytämään myös uusi hyvä viestintäväline opettajien väliseen kommunikaatioon. Näillä kehitystoimilla voitaneen seuraavan vuoden arvioinneissa tavoitella jo yli 4 arvosanaa koko toteutukselle. Lopuksi voidaan todeta, että juonneopetussuunnitelmaan siirtyminen on ollut oppimisprosessin laadun kehittymisen kannalta hyvä asia!

3.3 Hoitotyön opetussuunnitelman kehittäminen

Regina Nurmi, Vaasan ammattikorkeakoulu

Hoitotyön koulutusohjelman tavoitteena on vastata väestön terveystarpeiden, terveydenhuollon ammatinharjoittamisen, terveystoimittisten tavoitteiden, terveydenhuollon työelämän ja sen kehittämisen sekä teknologian asettamiin vaatimuksiin. Terveystoimittamisen työelämän kehittämishaasteet edellyttävät terveysalan ammattilaisilta korkeatasoista osaamista.

Ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmissa otetaan huomioon ammatin kehittyminen ja työelämän odotukset ammattialaa kohtaan. (Atjonen 2005: 52–53.) Lähtökohdina hoitotyön opetussuunnitelmissa on käsitys asiantuntijuudesta ja sen kehitymisestä. Hoitotyön koulutusohjelman tavoitteena on tukea oppijaa kehittymään vahvan ammattitaidon omaavaksi alan asiantuntijaksi. Ammatillinen asiantuntijuus sisältää laaja-alaiset käytännölliset tiedot ja taidot asianomaisen alan asiantuntijatehtävissä toimimista varten (Ammattikorkeakoululaki 351/2003: 4§).

Ammattikorkeakoulun koulutusohjelmien tavoiteltavaa osaamista voidaan kuvata kompetensseilla, jotka ovat laajoja osaamiskokonaisuuksia, yksilön tietojen, taitojen ja asenteiden yhdistelmiä. Koulutuksen tavoitteena olevat osaamisalueet eli ydinkompetenssit muodostavat opetussuunnitelman rungon. Kompetensseilla kuvataan pätevyyttä, suorituspotentiaalia ja kykyä selviytyä ammatin edellyttämistä työtehtävistä.

Koulutusohjelman kompetenssit jaetaan yleisiin ja ammatillisiin kompetensseihin. Yleiset kompetenssit ovat kaikille koulutusohjelmille yhteisiä osaamisalueita. Yhteiset kompetenssit ovat: itsensä kehittäminen, eettinen osaaminen, viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, kehittämistoiminnan osaaminen, organisaatio- ja yhteiskuntaosaaminen ja kansainvälisyysosaaminen.

Vaasan ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusohjelman ammatilliset kompetenssit ovat: terveydenedistämisen osaaminen, hoitotyön päätöksenteon osaaminen, ohjaus- ja opetusosaaminen, tutkimus- ja kehittämistyön sekä johtamisen osaaminen, kliinisen hoitotyön osaaminen sekä lääkehoidon osaaminen.

Opetussuunnitelman tavoitteet määritellään ammattialan riittävän noviisiosaamisen pohjalta, jolloin tavoitteiden perustana ovat vastavalmistuneen ammattilaisen osaamisvaatimukset siirryttäessä koulutuksesta työelämään. Hoitotyön koulutusohjelman osaamisen perusta on monitieteinen. Tiedollisena perustana on terveystieteistä erityisesti hoitotiede ja muiden tieteiden tuottama tieto. Hoitotiedettä tukevat muut tiede-työt ovat: luonnontieteet, lääketiede, yhteiskuntatieteet, kasvatustiede ja psykologia. Hoitotyön osaamisen kehittymistä tarkastellaan ammatillisena kasvuprosessina. Opetussuunnitelma laaditaan yksilön kehittymisen näkökulmasta, jolloin sitä kutsutaan oppijapainotteiseksi suunnitelmaksi. (Atjonen 2005, 52–53.) Hoitotyön koulutusohjelmassa kehittymistasoiksi määriteltiin koulutuksen edetessä kliiniseen hoitotyöhön perehtyjä, kliinisessä hoitotyössä kehittyjä, kliinisessä hoitotyössä edistyjä ja kliinisen hoitotyön osaaja.

Sairaanhoitajan ammattipätevyyttä ja yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutusta säätelee Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/36/EY. Ammatinharjoittamisoikeuden saavuttamiseksi koulutuksen on täytettävä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/94) ja asetuksen (564/94) sekä sairaanhoitajista ja terveydenhoitajista annettujen EU:n direktiivien (77/452/ETY, 77/453/ETY) mukaiset vaatimukset.

Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirasto (Valvira) hyväksyy sairaanhoitajalle ja terveydenhoitajalle heidän suorittuaan ammattiin johtavan koulutuksen, hakemuksesta oikeuden toimia laillistettuna terveydenhuollon ammattihenkilönä sekä oikeuden käyttää asetuksella säädettyä terveydenhuollon ammattihenkilön nimitystä sairaanhoitaja (AMK) tai sairaanhoitaja ja terveydenhoitaja (AMK).

Valvira pitää terveydenhuollon ammattihenkilöistä rekisteriä ja valvoo ammatin harjoittamista. Valvonta on tärkeää terveysalan erityisluonteen, yhteiskunnallisen merkityksen ja ammattitoimintaan sisältyvän potilasturvallisuuden vuoksi.

3.3.1 Hoitotyön opetussuunnitelman kehitysprosessin eteneminen

Opetussuunnitelman kehittäminen ei onnistu ilman asiaa koskevaa koulutusta. Vaasan ammattikorkeakoulussa on järjestetty runsaasti opetussuunnitelmaa käsittävää henkilöstökoulutusta jo vuodesta 2007 lähtien. Opetussuunnitelmaa ja opetuksen kehittämistä on käsitelty myös koulun yhteisissä kehittämissäpäivissä. Näiden lisäksi hoitotyön osastolla on ollut vielä erikseen oman alan opetussuunnitelmaa koskevia koulutustilaisuuksia. Muun muassa Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun lehtori oli meille kertomassa heillä toteutetusta hoitotyön koulutusohjelman opetussuunnitelman kehittämisprosessista.

Opetussuunnitelman laadintaa varten muodostettiin neljä tiimiä, joille valittiin tiiminvetäjät. Tiiminvetäjät osallistuivat yhteisiin osastonjohtajan vetämiin kokouksiin. Aluksi kaikki, osastonjohtaja ja tiimien vetäjät, osallistuivat tutkimus- ja kehitystyön yliopettajat vetämään aivoriihiyöskentelyyn. Aivoriihiyöskentelyn tuloksena päätettiin koulutusohjelman perustehtävä, kompetenssit ja tavoitteet.

Osatonjohtajan johdolla jatkettiin kokouksia vuoden 2009 aikana. Näitä kokouksia oli useita. Kokouksessa käsiteltäviä asioita olivat vuositeemat, juonteet (opintokokonaisuudet) ja juonteisiin liittyvät opintojaksot ja niiden tavoitteet, opintojakson sisällöt, opetusmenetelmät ja opiskelijan työn kuormittavuus. Erityisesti opintojaksojen osaamistavoitteiden laadintaan käytettiin aikaa runsaasti. Osaamistavoitteiden laatimisessa opettajan pitää ajatella opettamisen sijasta opiskelijoiden oppimista. Osaamistavoitteet kuvaavat sitä mitä opiskelijan odotetaan oppivan ja miten oppija osoittaa oppimansa toiminnan tasolla (Honkala, Isola, Jutila, Savilampi, Rahkonen & Wennström, 2009: 5). Kolin (2008) mukaan osaamisen analysointi on kielen analysointia. Osaamislause avataan hänen mukaansa käsitteiksi, ilmiöiksi, taidoiksi, toiminnaksi jne.

Tällä tavalla voidaan nostaa esille konkreettisia havainnoitavia asioita. Osaamislauseista voidaan muodostaa mitä, miksi ja miten -avoimia kysymyksiä. Tarkoituksena on muuttaa osaamislauseen sisältämä tieto käytännön toiminnaksi. Vuoden 2010 keväällä käsiteltiin arviointia ja arvioinnin kriteereitä. Arviointikriteerit kuvattiin tasoilla yksi, kolme ja viisi. Hyväksytty suoritus edellyttää tason yksi saavuttamista. Arvioinnin pitää tukea osaamistavoitteiden saavuttamista. Arviointi ohjaa myös opiskelijan oppimisprosessia ja opiskelustrategioiden valintaa.

Tiiminjohtajat keskustelivat omissa tiimeissään kokouksessa käsitellyistä asioista ja toivat puolestaan palautetta tiimeiltään yhteisiin tiimijohtajien kokouksiin. Osastokokouksissa esiteltiin yhdessä tiimien tuotoksia, jolla varmistettiin, että kaikki saivat kokonaiskuvan uudesta opetussuunnitelmasta. Tiimeissä työskentely vaikutti asennoitumiseen ja siirtymiseen perinteisestä opetussuunnitelman lähestymistavasta uuteen lähestymistapaan. Uudessa lähestymistavassa tavoitteet ja oppimisen idea on osaamiskeskeistä ja oppijakeskeistä. Tiimeissä työskentelemisen etuna oli selkeästi se, että määrittelimme yhteiset käsitteet ja opimme käyttämään niitä työskentelyssämme ja tavoitteiden laadinnassa. Asioiden tarkastelu yhdessä toi esille monia erilaisia näkemyksiä. Timeissä työskentely rikastuttaa yhteistyötä ja voimaannuttaa tiimien jäseniä.

3.3.2 Uusi hoitotyön opetussuunnitelma

Hoitotyön (sairaanhoitaja) koulutusohjelman perustehtävä määriteltiin yhdessä seuraavasti: Hoitotyön koulutusohjelman tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa valmiudet hoitotyön asiantuntemusta vaativiin tehtäviin sekä pystyy kehittämään hoitotyötä moniammatillisessa työyhteisössä perusterveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidossa. Sairaanhoitajan tutkinnon suorittanut kykenee toimimaan hoitotyön erityisosaamista vaativissa tilanteissa potilaan terveyden ja sairaanhoidolliset tarpeet huomioon ottaen. Hoitotyön koulutusohjelman suorittaneet toimivat pääasiallisesti hoitotyön asiantuntijatehtävissä erikoissairaanhoidon, perussairaanhoidon sekä yksityisissä terveydenhuollon yksiköissä.

Seuraavaksi määriteltiin koulutusohjelman vuositeemat. Ensimmäisen vuositeeman, **kliiniseen hoito-työhön perehtyjä**, tavoitteena on, että opiskelija perehtyy hoitotyön perusteisiin ja terveyden lähtökohtiin sekä ymmärtää monitieteellisen tiedon

merkityksen ammattiin oppimisen lähtökohtana. Vuositeemaan sisältyy neljä juonetta (taulukko 3) ihminen oppijana, ihminen, ympäristö ja yhteiskunta, terveyden edistämien ja hoitotyön perusteet.

Taulukko 3. Ensimmäisen vuositeeman sisältö hoitotyön koulutusohjelmassa

SSHPO100	Ihminen oppijana 19 op
SSHPO101	Opiskelu oppimisympäristössä 6 op
SSHPO102	Hoitotyön ruotsi 4 op
SSHPO103	Hoitotyön englanti 3 op
SSHPO104	Viestintä ja vuorovaikutus 6 op
SSHPO200	Ihminen, ympäristö ja yhteiskunta 9 op
SSHPO201	Ihminen yhteiskunnan jäsenenä 5 op
SSHPO202	Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkuus 4 op
SSHAA100	Terveyden edistäminen 16 op
SSHAA101	Terveyden lähtökohdat 5 op
SSHAA102	Terveyden edistämisen perusteet 5 op
SSHAA103	Terveyttä edistävä hoitotyö 6 op
SSHAA200	Hoitotyön perusteet 21 op
SSHAA201	Hoitotyön teoreettinen perusosaaminen 7 op
SSHAA202	Hoitotyön kliininen perusosaaminen 9 op
SSHAA203	Lääkehoidon perusosaaminen 5 op

Vuositeema rakentuu hoitotyön keskeisiin käsitteisiin ihminen, ympäristö, terveys ja hoitotyön toiminta. Opiskelu oppimisympäristössä -opintojakson keskeisiä sisältöalueita ovat: hoitotyön tietoperustan rakentuminen yleisesti, hoitotyön tietoperustan rakentuminen sairaanhoitajakoulutuksen opetussuunnitelmassa ja näyttöön perustuva hoitotyön toiminta. Tavoitteena tässä opintojaksossa on, että opiskelija tuntee ammattikorkeakoulun toiminnot, oppimisympäristön ja -yhteisön sekä oman alansa ammattikuvan.

Opiskelija orientoituu koulutusohjelmansa rakenteeseen ja tutkintonsa suoritusvaatimuksiin sekä osaa laatia henkilökohtaisen oppimissuunnitelmansa. Ensimmäisen lukuvuoden aikana opiskelijat tutustuvat hoitotyöhön käytännössä. Harjoittelu tapahtuu perusterveydenhuollon toimintaympäristöissä ja sen pituus on 10 op.

Toisen vuositeeman, **kliinisessä hoitotyössä edistyjä**, tavoitteena on, että opiskelija kehittyi kliinisen hoitotyön asiantuntijan tehtävissä ohjatusti koulutusohjelmassa asetettujen tavoitteiden suuntaisesti. Vuositeemaan sisältyy kaksi juonetta: kliininen hoitotyö I ja tutkimus- ja kehittämisosaaminen (taulukko 4).

Taulukko 4. Toisen vuositeeman sisältö hoitotyön koulutusohjelmassa

	Kliininen hoitotyö I 19 op
SSHA0301	Kliinisen hoitotyön menetelmät I 8 op
SSHA0302	Hoitotyön lääketieteellinen osaaminen I 6 op
SSHA0303	Turvallinen lääkehoito 5 op
	Tutkimus- ja kehittämisosaaminen 8 op
SSHA0401	Hoitotyön tutkimus ja kehittäminen I 5 op
SSHA0402	Hoitotyön tutkimus ja kehittäminen II 3 op

Toisesta lukuvuodesta lähtien opetussuunnitelmassa tutustutaan hoitotyöhön eri konteksteissa. Hoitoympäristö muuttuu entistä haasteellisemmaksi opiskelijalle, samoin kuin käsiteltävät asiat ovat vaativia ja vaikeita. Hoitotyön opetukseen liitetään tässä vaiheessa erityisesti lääketieteellistä tietoa. Kliinisen hoitotyön juonteessa perehdytään hoitotyön toimintaan eri konteksteissa. Tavoitteena on, että opiskelija tunnistaa vaikuttavat hoitotyön menetelmät ja tutkimukset ja käyttää niitä mielenterveys- ja sisätautipotilaan hoitotyössä. Hoitotyön lääketieteellinen osaamisen ja turvallisen lääkehoidon opintojaksot laajentavat ja syventävät opiskelijan tietämystä kahden erikoisalan hoitotyöstä.

Juonteeseen sisältyy harjoittelua 25 opintopistettä. Harjoittelu on sisätautien osastolla 8 op, mielenterveystyössä harjoittelua on 10 op ja kotisairaanhoidossa harjoittelua on 7 op. Tutkimus- ja kehittämisjuonteessa tavoitteena on, että opiskelija osaa toteuttaa tutkimus- tai kehittämisprojektin sekä osaa hankkia ja käyttää aktiivisesti tutkittua tietoa ja muuta näyttöä. Tämän opintojakson jälkeen alkaa opinnäytetyön alustava suunnittelu ja tekeminen.

Kolmannen vuositeeman, **kliinisessä hoito-työssä edistyjä**, tavoitteena on, että opiskelija syventää osaamistaan kliinisessä hoitotyössä, tutkimuksessa ja kehittämisessä. Vuositeema muodostuu yhdestä juonteesta (taulukko 5). Juonteeseen sisältyy kaksi opintojaksoa kliinisen hoitotyön menetelmät ja hoitotyön lääketieteellinen osaaminen. Vuositeemaan sisältyy 20 op:n harjoittelu. Opiskelija harjoittelee kirurgis-perioperatiivisen hoitotyön osastoilla (10 op), äitiyshuollossa, terveydenhoitotyön eri toimipisteissä ja lasten hoitotyön osastoilla (7 op).

Taulukko 5. Kolmannen vuositeeman sisältö hoitotyön koulutusohjelmassa

	Kliininen hoitotyö II 11 op
SSHA0501	Kliinisen hoitotyön menetelmät II 7 op
SSHA0502	Hoitotyön lääketieteellinen osaaminen 4 op

Neljännän vuositeeman, **kliinisen hoitotyön osaaja**, tavoitteena on, että opiskelija osaa johtaa omaa ja muiden työtä sekä perustaa ammatillisen toimintansa hoitotieteeseen. Vuositeeman suuntaavat ammattiopinnot ovat laajuudeltaan 20 op (taulukko 6). Vuositeema sisältää kaksi syventävät ammattiopinnot (10 op) sekä opintojaksot hoivayrittäjyys eri toimintaympäristöissä (4 op) ja asiantuntijuus hoitotyössä (6 op).

Taulukko 6. Neljännän vuositeeman sisältö hoitotyön koulutusohjelmassa

	SUUNTAAVAT AMMATTIOPINNOT 20 op
SSHA0600	SUUNTAAVAT AMMATTIOPINNOT 20 op
SSHA0600	Hoitotyön syventävät ammattiopinnot 10 op
SSHA0601	Hoivayrittäjyys eri toimintaympäristöissä 4 op
SSHA0602	Asiantuntijuus hoitotyössä 6 op

Opintojakson ”Asiantuntijuus hoitotyössä” tavoitteena on, että opiskelija osaa toimia moniammatillisessa työryhmässä, johtaa omaa työtään ja tiimiä, tuntee hallinnon ja johtamisen periaatteet ja osaa kuvata miten hoitotyön käytäntö, johtaminen ja koulutus perustuvat hoitotieteeseen. Opiskelija hyödyntää hoitotieteellistä ja muiden tieteiden tutkimustietoa toiminnassaan. Opintojakson ”Hoivayrittäjyys eri toimintaympäristöissä” tavoitteena on, että opiskelija osaa kuvata hoivayrittäjyyteen liittyvät toimintatavat ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanavat.

Vuositeemaan sisältyy 20 op:n kliinisen hoitotyön suuntaava harjoittelu. Osa harjoittelusta (5 op) aloitetaan jo kolmannen vuoden keväällä. Suuntaavan harjoittelun hoitotyön alueen opiskelija saa valita itse. Opintojakso ”Asiantuntijuus hoitotyössä” on pakollinen kaikille opiskelijoille ja siis samansisältöinen riippumatta siitä minkä suuntaavien hoitotyön harjoittelun opiskelija valitsee. Koulutusohjelmaan sisältyy lisäksi vapaasti valittavia opintoja 7 op. Ajoituksellisesti ne on sijoitettu ensimmäiseen ja neljänteen opiskeluvuoteen.

3.3.3 Yhteenveto ja jatkokehitys

Opetussuunnitelman uudistaminen on koko työyhteisön yhteinen prosessi. Hoitotyön opetussuunnitelman laatiminen tiimityöskentelynä oli avartava ja rikas kokemus varmaan meille kaikille. Tiimit ovat toimineet tavoitteellisesti. Nyt laadittu opetussuunnitelma on teorettinen, josta käytännön toteutusta on ollut vasta yksi vuosi.

Saadun opiskelijapalautteen perusteella opiskelijat ovat olleet tyytyväisiä ensimmäisen vuoden toteutuneeseen opetukseen.

Mitä meidän on vielä kehitettävä? Erityisesti meidän on kehitettävä opetussuunnitelman toteutusta ja opiskelijakeskeisten työmenetelmien käyttöä. Projektiopetuksen kytkeminen opetussuunnitelmaan on mielestäni suuri haaste. Edelleen meidän pitää tarkistaa opintojaksojen tavoitekuvauksia, arviointikriteereitä ja opintojaksojen sijoituksia koulutusohjelmassa. Yhteistyötä eri koulutusalojen ja koulutusohjelmien välillä on lisättävä nykyisestä. Yhdessä voimme kehittää yhteisiä opintojaksoja. Opetussuunnitelmaa koskevaa koulutusta ja keskustelua tarvitaan edelleen.

Lähteet

Kirjat

Atjonen, P. 2005. Opetussuunnitelma ja opetuksen suunnittelu. Teoksessa: Uusikylä, K & Atjonen, P. (toim.) Didaktiikan perusteet. Porvoo. WSOY, 50-70.

Elektroniset lähteet

Hoitotyön opetussuunnitelma. Vaasan ammattikorkeakoulun verkkosivut. Viitattu 21.6.2011. <http://www.puv.fi/2010-2011/curricula/S-SH-2010H.html>

Honkala, A., Isola, M., Jutila, S., Savilampi, J., Rahkonen, A. ja Wennström, M. 2009. Näin asennat osaamistavoitteet opetussuunnitelmaasi. Viitattu 21.06.2011. http://www.uef.fi/c/document_library/get_file?uuid=e6750ff0-6f2f-4f55-8f68-d5cc33adca0c&groupId=113794

Kokous- ja konferenssisiesitelmät

Koli, H. 2008. Osaamisperusteiset opetussuunnitelmat ja osaamisen arviointi [esitelmä]. Koulutustilaisuus 5.9.2008. Vaasa.

Lait, asetuksen ja direktiivit

Ammattikorkeakoululaki 351/2003. Suomen säädöskokoelma. Helsinki.

Asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä 564/1994. Suomen säädöskokoelma. Helsinki.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/36/EU ammattipätevyysnustamisesta.

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994. Suomen säädöskokoelma. Helsinki.

Neuvoston direktiivi 77/452/ETY. Yleissairaanhoidosta vastaavien sairaanhoitajien tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä toimenpiteistä sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamiseksi.

Neuvoston direktiivi 77/453/ETY. Yleissairaanhoidosta vastaavien sairaanhoitajien toimintaa koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta.

3.4 Projektioppiminen osana tietojenkäsittelyn opetussuunnitelmaa: **case panoraamakuvaus**

Kenneth Norrgård, Vaasan ammattikorkeakoulu

Tietojenkäsittelyn tradenomiopiskelijoiden opetussuunnitelmaan kuuluu 15 opintopisteen Soveltava ICT-projekti -juonne. Projekteja suoritetaan toisesta opiskeluvuodesta lähtien ja yksittäiset projektit ovat laajuudeltaan 3–6 opintopistettä. Projektiopinnot on työjärjestyksessä keskitetty ns. projektitiistaipäiviin ja opettajat toimivat ohjaajina. Tavoitteena on, että opiskelijalle annetaan projektitehtävien kautta mahdollisuus kehittää omia kykyjä ja osaamista ja soveltaa teoriaa käytäntöön. Oppiminen liittyy johonkin ammattitaitoon esimerkiksi www-sisällöntuotantoon tai -ohjelmointiin. Tavoitteena on myös, että opiskelija kehittää omia tiimityö- ja verkostoitumistaitoja sekä oppii projektityömenetelmiä. Opiskelija määrittelee omia tavoitteita ennen projektin suorittamista ja jälkepäin arvioi itse ja ryhmässä miten projekti on kehittännyt omaa osaamista.

Kyse on projektilähtöisestä oppimisesta ja kukin projekti suoritetaan pareissa tai ryhmässä. Arvioinnista sovitaan projektikohtaisesti. Kunkin osaprojektin hyväksytty suoritus edellyttää projektipäiväkirjan ja projektiraportin palauttamista. Arviointiin vaikuttavat oma aktiivisuus ja ambitiotaso, projektidokumentaation laatu, projektiraportin laatu sekä projektin suullinen esitys. Moodle-opiskelijaportaaliin on kerätty projektityön dokumenttimalleja sekä raportointiohjeita. Projektiopinnot tarjoavat opiskelijoille autenttisia oppimistehtäviä ja mahdollisuuksia verkostoitua sekä solmia kontakteja yrityksiin opiskelun aikana. Projektit ovat usein ulkopuolisia toimeksiantoja ja ne perustuvat tietojenkäsittelyn osaston tuotekortteihin ja työ tehdään yhteistyössä ammattikorkeakoulun Yritysklinikan kautta. Panoraamakuvaus on yksi esimerkki tällaisesta projektista.

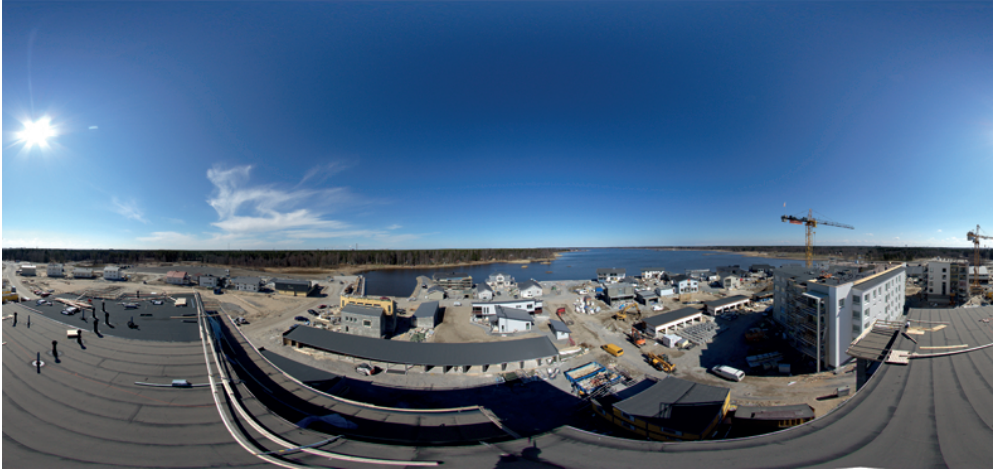
Panoraamakuvaaminen -projektin kuvaus

Projekti suoritettiin Virtual Finland –verkkopalveluja (Virtual Finland 2011b) toteuttavan Waasa Zonen toimeksiantona. Virtual Finland on Suomen suurin 360-panoraamakuvapalvelu, jossa esitellään virtuaalisesti Suomen eri kaupunkeja, matkailukohteita, merkittäviä henkilöitä, tapahtumia ja paljon muuta laadukkaiden panoraamaesitysten avulla. Kaupunkikohtaisesti esitellään muun muassa paikallisia yrityksiä ja nähtävyyksiä sekä kaupunkien toivomia kohteita. Palvelua toteutetaan yhteistyössä eri 360-panoraamavalokuvaajien, medioiden ja muiden laajalti Internetissä toimivien yritysten ja yhteisöjen kanssa. Esittely palvelusta löytyy Youtubesta (Virtual Finland 2011a). Virtual Finland -palvelun tuottavat Waasa Zone Internet Solutions ja 360panorama.fi.

Tietojenkäsittelyn opiskelijat toimivat siis valokuvaajina ja suorittivat 360 asteen panoraamakuvauksia, jotka julkaistiin Internetissä. Kuvauskohteita oli Vaasan kaupunkialueella ja yrityksissä, kuvauksien yksityiskohdista ja aikataulusta sovittiin suoraan asiakkaan kanssa. Työtehtäviin kuului kuvaaminen, kuvien muokkaaminen ja yhdistäminen sekä esityksen koostaminen nettipalvelulle sopivaksi. Kameroita opiskelijat saivat Vaasan ammattikorkeakoululta lainaksi ja kuvien muokkaamisen pystyi tekemään joko kotona tai koulussa Adoben PhotoShopin avulla. Kuvien yhdistäminen ja esityksen koostaminen tapahtui erikoisohjelmilla, jotka löytyivät vain VAMKin Medialuokasta. Jokainen uusi kohde asettaa omia haasteita kuvauspaikalla ja kuvien muokkaaminen vaatii graafista osaamista, tarkkaa työtä yksityiskohtien kanssa sekä hyvän kokonaiskuvan hahmottamista.

Opiskelijat ovat toteuttaneet 360-näkymiä muun muassa kauppakeskus Rewell Centerissä ja HS Centerissä, Nice Run -tapahtumassa, Vaasan korkeakoulujen kampuksilla sekä Vaasan kaupunkialueen eri kohteissa, kuten vanhalla kasarmialueella ja Räätilinsaaressa. Syitä virtuaaliseen esitykseen on monia ja eräs lahja- ja sisustusliike lähti mukaan panoraamakuvauksiin kehittääkseen asiakaspalveluaan. Usein asiakas haluaa markkinoida isoa tapahtumaa, kuten Nice Run -tapauksessa. Vaasan projekteja voi seurata osoitteesta www.virtualvaasa.fi.

Yritysyhteistyö 360-panoraamakuvauksista on jatkuvaa ja kesällä 2011 kaksi tietojenkäsittelyn tradenomiopiskelijaa tekee harjoittelunsa tämän parissa. Kokkolan asuntomessuja on kuvattu jo keväällä ja esitysten avulla on voinut seurata töiden edistymistä (Kokkolan asuntomessut 2011). Esimerkki näkymästä on kuvassa 39 seuraavalla sivulla.

Kuvio 38. Osa 360 -näkömystä Kokkolan asuntomessujen työmaasta

Kokemukset ovat olleet positiivisia kaikkien osapuolten kannalta. Lopuksi vielä muutamia kommentteja panoraamakuvausprojektin toteutuksesta:

Opiskelijoiden kommentteja:

”On hienoa päästä tekemään sitä, mikä itseäni oikeasti kiinnostaa, kuten kuvankäsittelyä ja valokuvaamista”.

”Projektissa saa myös työskennellä tasokkailla, ammattilaisten käyttämillä laitteilla. Eihän kotona sellaisilla pääse harrastelemaan”.

”On mahtavaa, että VAMK tarjoaa projektien kautta mahdollisuuden päästä opettelemaan panoraamakuvaamisen tekniikkaa sekä ohjelmia ammattilaisten parissa. Olen jo aiemmin ollut virtuaaliesitysten tekemisestä kiinnostunut, mutta projekti lisäsi entisestään halua päästä työskentelemään multimedia-alalle”.

Toimeksiantajan kommentti:

”Olen erittäin tyytyväinen, että saimme opiskelijat tekemään kuvauksia. Työkokeemuksen ohella he saavat ainutlaatuista osaamista, sillä panoraamakuvaamista ei kovin monelle opeteta”.

Erään asiakkaan kommentti:

”Avaamme www-sivuillemme pian nettikaupan, ja panoraamakuvien ansiosta asiakkaamme pystyvät kiertämään liikkeesämme virtuaalisesti ja tarkastelemaan lähikuvia tuotteista ennen ostosten tekoa”.

Ohjaajan kommentteja:

”Panoraamakuvausprojekti sopii kaikkien tähän mennessä projektissa mukana

olleiden mielestä erinomaisesti tietojenkäsittelyn koulutusohjelman projektiopintoihin. Opiskelijat oppivat panoraamakuvauksiin liittyvän kuvaustekniikan, kuvien muokausprosessin ja jakelukelpoiseksi tuottamisen sekä siirron VirtualFinland -palveluun tai asiakkaan www-sivustolle. Lisäksi projektissa saadaan valmiuksia projekti-työskentelyyn ja tukihenkilönä toimimiseen”.

”Kun uusia panoraamakuvauksesta kiinnostuneita opiskelijoita ilmoittautuu projektiin, aikaisemmin projektissa panoraamakuvauksen jo hallitsevat opiskelijat ohjaavat uusia opiskelijoita. Ohjaavat opiskelijat saavat valmiuksia tukihenkilönä toimimiseen ja voivat hioa omaa osaamistaan. Aluksi kuvauksia tehdään kahden hengen tiimissä, jolloin opiskelijat saavat tukea myös toisiltaan. Yhteistyökuvio Waasa Zonen kanssa toimii hyvin ja sieltä saamme tarvittaessa myös tukea.”

Lähteet

Elektroniset lähteet

Kokkolan asuntomessut 2011. Panoraamakuvia messujen rakentamisvaiheesta. Viitattu 1.5.2011. <http://www.virtualfinland.fi/Kaupungit/Kokkola/Tapahtumat/Ennakkotunnelmia-Kokkolan-Asuntomessuilta/>

Virtual Finland –palvelun esittely YouTubessa. 2011a. Viitattu 24.5.2011. <http://www.youtube.com/watch?v=OBkBCDstXqo>

Virtual Finland –verkkopalvelu. 2011b. Viitattu 24.5.2011. <http://www.virtualfinland.fi/>

3.5 Digitaaliset tarinat opetusmenetelmänä

Ahti Nyman, Vaasan ammattikorkeakoulu

Digitaalisen tarinan ensiaskelia otettiin Vaasan ammattikorkeakoulun sosiaalialalla 2009–2010. Tuolloin toteutin sosiaalialan vapaavalintaisen kahden opintopisteen laajuisen opintojakson ”Elävän kuvan hoidollinen ja kasvatuksellinen käyttö”, jonka puitteissa pohdittiin elokuvien (yleensäkin elävän kuvan) merkitystä asiakastyössä ja esimerkiksi osana oppilaitoksemme opintojaksoja. Esille nousivat muun muassa opiskeltavien teorioiden elävöittäminen ja konkretisoiminen elävän kuvan avulla. Tämä johdatti ajatukseen, että voisiko teoriaa sekä elävöintiä ja konkretisointia yhdistää samaan tuotokseen, jota kutsutaan digitaaliseksi tarinaksi. Yhden näkökulman aiheeseen toi myös Noora Annolan, Sanna Lehtolan ja Reija Välimäen 2010 valmistunut sosiaalialan opinnäytetyö ”Mediakasvatuksen perusteet sosiaalialan opiskelijoille” (Annola, Lehtola & Välimäki 2010).

Toinen polku aiheeseen on matkapuhelimet. Ajoittain keskusteluun nousee missä määrin ihmiset käyttävät niitä ominaisuuksia, joita matkapuhelimet pitävät sisällään. Myöhemmin kuvaamalla opintojaksolla hyväksyimme erilaiset tallentimet, kuten haastattelunauhurit, digitaalikamerat sekä videokamerat, mutta päällimmäisenä toiveena oli, että materiaalia tallennettaisiin matkapuhelimella. Tavoitteena oli madaltaa käyttökyynnystä hyödyntämällä tietokoneohjelmistoja, jotka yleisesti ovat jo tietokoneella tai ovat siihen helposti saatavilla (Ohler 2008: 36–37) sekä tallenninta, joka on pääsääntöisesti aina mukana.

3.5.1 Digitaalinen tarina

Digitaalinen tarina tarkoittaa tarinankerronnan (tarinoiden jakamisen) perinteen toteuttamista nykypäivän teknologian keinoin (Teehan 2006: 7). Sen elementtejä voidaan jäsenellä seitsemään osaan, joita ovat näkökulma eli tarinan ydinviesti, kertomuksen avainkysymys, emotionaalinen sisältö, oman äänen käyttö henkilökohdistamisen keinona, taustäänen voima, taloudellisuus kuvien ja tekstin määrän käytön näkökulmasta ja rytmitys tarinan tunnelman luojana (Digital Storytelling Finland 2011).

Digitaalisessa tarinassa voidaan käyttää hyväksi tekstiä, ääntä, puhetta, musiikkia, piirustuksia, tehosteita, kuvia, animaatioita ja videoita. Oman kokeilumme puitteissa opetimme opiskelijoillemme valmiuden käyttää myös virtuaalimaailmaa (tässä yhte-ydessä Second Life) osana omaa tarinaansa.

Kuvio 39. Opiskelijat työskentelevät Second Life -ympäristössä

Vaasan ammattikorkeakoulussa toteutettiin tammi-toukokuussa 2011 digitaalisen tarinankerronnan projekti, jossa mukana olivat Vaasan ammattikorkeakoulun tietojenkäsittelyn sekä sosiaalialan opiskelijat. Tietojenkäsittelyn kolmannen vuosikurssin opiskelijat opettivat Päivi Sampolan ohjauksessa ”Multimedian tuotannon työkalut”-opintojakson harjoitustyönään sosiaalialan opiskelijoille digitaalisen tarinan toteuttamisen tekniset ja ohjelmistolliset valmiudet. Sosiaalialan ensimmäisen vuoden opiskelijat tekivät osana Merja Kamisen opintojaksoa ”Ihminen oppijana ja ryhmän jäsenenä” ennalta annetuista teemoista digitaalisen tarinan. Nämä ryhmille jaetut teemat mukailivat ”Johdatus sosiaalipsykologiaan”-kirjan (Helkama, Myllyniemi, Liebkind 2006) viittä aihepiiriä, jotka olivat: 1.sosiaalinen kognitio 2.emootiot ja sosiaalinen käyttäytyminen 3.arvot, sosiaaliset representaatiot ja asenteet 4. aggressiivisuus ja altruismi sekä 5. ryhmien väliset suhteet ja sosiaalinen identiteetti. Tiedepohjana jaksolla oli ensisijaisesti sosiaalipsykologia.

3.5.2 Opintojakson eteneminen

Opintojakson alussa kysyttiin sosiaalialan opiskelijoilta heidän odotuksiaan sekä pelkoja jakson toteuttamisesta digitaalisen tarinankerronnan avulla. Suurimpana pelkona olivat yhteistyön ongelmat (tietojenkäsittelyn opetuksen osalta). Odotuksina olivat yhteistyön toimivuus nimenomaan tietojenkäsittelyn opetuksessa sekä uuden toteutustavan testaaminen, joka koettiin mukavaksi ja mielenkiintoiseksi. Alkuinfon ja kyselyn jälkeen siirryttiin tutustumaan Second Life -virtuaalimaailmaan. Alussa oli Second Life tietoisuus ja avatarin teko. Noin 1,5 tunnin päästä aloituksesta ensimmäiset opiskelijat tapasivat toisensa Vaasan ammattikorkeakoulun virtuaalikampuksen

(VAMK Edu Island) pihalla. Paikalla olivat myös toimintaamme havainnoimassa Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksen opetuksen ja oppimisen tutkimusyksikön mediakasvatuksen työryhmän johtaja Heikki Kynäslahti, Helsingin yliopiston soveltavan kasvatustieteen laitoksen didaktiikan yliopistonlehtori Elina Harjunen sekä Helsingin opettajankorkeakoulun opiskelijat Ilkka Ahola-Luttila ja Jami Koponen.

Tämän jälkeen vuorossa oli tietojenkäsittelyn opiskelijoiden oppitunnit digitaalisiin tarinoihin rakentamisessa edellytettävien ohjelmistojen käyttämisestä. Ohjelmistoina opetettiin Imovie (Mac-pohjainen) sekä PowerPoint ja MovieMaker (Windows). Lopullisista tuotoksista 80 % tehtiin MovieMakerin avulla. Tunneilla käsiteltiin myös aineiston siirtämistä tallentimista tietokoneelle. Tallentimina käytettiin tietotokoneita ja erillisiä digitaalisia kameroita sekä digitaalisia videokameroita. Suurin osa tallentamisesta toteutui edelliset ominaisuudet sisältäen pitävien matkapuhelimien avulla.

Ohjelmisto-opetuksen jälkeen ryhmät siirtyivät etsimään tietoa oman ryhmänsä teemasta ja miettimään digitaalisen tarinansa sisältöä ja käsikirjoitusta. Muutaman viikon päästä kaikki ryhmät kokoontuivat ja esittelivät aiheensa sekä siinä vaiheessa olevan käsikirjoitusluonnoksen muille. Muut ryhmät esittivät aivoriihiperiaatteella lisää ideoita toisten ryhmien töihin. Tämän jälkeen ryhmät jatkoivat oman teemansa työstämistä itsenäisesti. Tarkoituksena oli tarjota alussa enemmän ohjausta ja pyrkiä jakson kuluessa ryhmien yhä itsenäisempään työskentelyyn (Ohler 2008: 37–38). Aloituksesta noin kolmen kuukauden päästä esitysseminaarissa ryhmät esittivät digitaalisen tarinansa peräkkäin kahteen kertaan. Tämän jälkeen he kertoivat digitaalisen tarinan tuottamisen prosessistaan ja mitä he tämänhetkisellä tiedolla tekisivät toisin. Tämän jälkeen muut ryhmät antoivat palautteensa. Lopuksi opettaja kertoi oman näkökulmansa.

3.5.3 Opintojakson palaute

Sosiaalialan opiskelijoiden kehittämistavoitteena oli, että tietojenkäsittelyyn tulisi saada enemmän opastusta. Alun ohella sitä tulisi olla vielä jossain määrin jakson loppupuolella. Yksi näkökulma oli, että ensin mietittäisiin tarina ja sisältö ja vasta lopussa opiskeltaisiin tietojenkäsittelyn valmiudet rakentaa konkreettinen digitaalinen tarina. Toteuttamistapana digitaalinen tarina koettiin mielenkiintoisena. Omaan aiheeseen perehtyminen, sen ymmärtäminen ja muille esittäminen edesauttoivat oman aiheen ymmärtämistä perusteellisesti. Tämä näkyi myös siinä, että muut ryhmät kokivat saavansa paljon irti toisten ryhmien digitaalisista tarinoista.

Ryhmätehtävien esittelyyn ja purkuun käytettävän ajan lisääminen edesauttaisi tätä vielä lisää. Opiskelijoiden digitaalisen tarinan sovellusehdotuksia olivat muun muassa dokumenttiprojekti, oppilaitoksen tai yrityksen esittely ja opintojaksoesittelyt. Menetelmän soveltamista oppilaitoksemme muissakin opintojaksoissa odotettiin.

3.5.4 Jatkokehittäjä

Tarkoituksena on opettaa digitaalisen tarinan toteuttaminen sosiaalialan opiskelijoille jo osana tietojenkäsittelyn perusvalmiuksia heidän ensimmäisenä vuotenaan. Tavoitteena on hyödyntää digitaalisia tarinoita eri oppimistehtävissä heidän opintojensa aikana. Tutkimuksen ja kehittämisen kohteena ovat esimerkiksi harjoitteluraportit, jotka tällä hetkellä toteutetaan tekstipohjaisina. Eri opintojaksoissa sekä työelämän harjoittelussa on mahdollista tutkia ja kehittää digitaalisen tarinankerronnan sovellutuksia. Esimerkkinä vaikkapa päivähoitossa olevan lapsen arjesta kertova digitaalinen tarina voisi tuoda näkyvyyttä päivähoiton arkeen sekä tukea päivähoiton ja vanhempien välistä kasvatuskumppanuutta. Kuntoutumisprosessin kuvaaminen ja tarinaksi tekeminen voimaannuttaisivat mahdollisesti kuntoutujaa. Lapsen ja nuoren kasvun tukeminen on yksi myös monista sovellusmahdollisuuksista. Tätä polkua edessä alamme lähestyä myös valokuvan terapeutista käyttöä sekä valokuvaterapiaa (Halkola 2008: 13–22).

VAMK on aloittamassa yhdessä Vaasan kaupungin, Novian ja Pohjanmaan liiton kanssa hanketta, jossa tutkitaan ja kehitetään ikääntyneelle väestölle aktiivointi-TV:tä. Yksi tutkimisen ja kehittämisen kohde on, onko digitaalisia tarinoita mahdollista hyödyntää osana aktiivointi-TV:n sisältöjä. Koska opetamme sosiaalialalla nämä valmiudet jo osana opintojamme, niin tutkimus- ja kehittämistoimintaa on mahdollista toteuttaa opiskelijoidemme tuella. Mikäli digitaalisten tarinoiden soveltaminen aktiivointi-TV:ssä osoittautuu mahdolliseksi, niin olemme samalla jo kouluttaneet opiskeleijostamme työelämän sisällöntuottajia kyseiseen kanavaan.

Yhdessä tietojenkäsittelyn, kone- ja tuotantotekniikan sekä sosiaalialan osastojen kanssa toteutetaan lukuvuotena 2011–2012 digitaalisen tarinankerronnan vapaa-valintainen opintojakso. Tietojenkäsittely opettaa tekniset ja ohjelmistolliset valmiudet ja tarinoiden sisällöt hyväksyy ja ottaa vastaan kone- ja tuotantotekniikan sekä sosiaalialan opettajat. Tarkoituksena on tuottaa digitaalisen tarinan toteuttamisen valmiuksia yhä useammalle osastolle ja sitä kautta saada yhdessä opiskelijoiden kanssa lisää ideoita ja sovellusmahdollisuuksia menetelmälle eri aloilla. Toivoisimmekin harjoittelussa ja työelämässä olevilta opiskelijoiltamme jatkossa digitaalisten tarinoiden toteuttamista osana työtään sekä heidän toteuttamiensa sovellusmahdollisuuksien ja kokemusten kuulemista.

Yksi näkökulma onkin, miten opiskelijoiden (nykyisten sekä myös jo työelämässä olevien) tuottamia digitaalisia tarinoita voisi nykyistä enemmän hyödyntää osana opetuksen sisältöjä? Eri ohjelmistojen hyödyntäminen on kaksijakoinen asia. Tämä sopii todennäköisesti paremmin muun muassa opettajien luentomateriaalien sekä esityksien elävöittämiseen kuin oppilaille opetettaviin valmiuksiin. Tarkoituksena on nimenomaan mahdollistaa ja madalta tämänhetkisen opiskelijoiden ja tulevien työelämässä toimivien tarinoiden tuottamisen kynnystä. Tähän on pyritty nimenomaan käyttämällä mahdollisimman yleisiä ohjelmia (mieluiten yhtä) sekä lähinnä saatavilla olevaa tallennusmuotoa eli matkapuhelinta.

Vaasan ammattikorkeakoulun uuden pedagogisen ohjelman yksi toteuttamisen kanava on tuoda ohjelman ydinasiat henkilökunnalle esille syksyllä 2011 digitaalisena tarinana. Aihetta sivuaa myös Minna Varilan ja Susanna Pitkäsén työn alla oleva sosiaalialan opinnäytetyö, jossa he tutkivat Photovoice -menetelmällä (Wang & Burris 1997: 369–386) lasten itse merkittäväksi kokemia asioita päivähoitossa vertailemalla näitä henkilökunnan odotuksiin niistä. Tarkoituksena on ottaa lasten toiveista valokuvia heille merkittävistä asioista päiväkodissa tai antaa lasten itse valokuvata niitä. Aineiston he keräävät harjoitteluissaan sekä työtehtävissään Englannissa Lontoossa ja Suomen Alajärvellä.

Vaasan sairaanhoitopiirin, Pohjanmaan Liiton ja Vaasan ammattikorkeakoulun syksyllä 2011 alkavassa potilasturvallisuuden hankkeessa yksi digitaalisten tarinoiden mahdollinen sovellus on, että niiden avulla demonstroidaan erilaisia skenaarioita ja tuodaan esille niihin sisältyviä yksityiskohtia. Eri menetelmien käyttäminen on yksi pohdinnan kohde. Tässä kokeilussa käytettiin tutkivaa oppimista, mutta jatkossa pohdittavana on millaisia näkökulmia menetelminä digitaaliseen tarinaan toisivat ongelmaperustainen tai ilmiöpohjainen oppiminen. Älypuhelimien yleistyminen tuo mahdollisuuden samalla välineellä tallentaa, muokata ja siirtää digitaalinen tarina myös verkkoon. Olemme päässet ylittämään jo osatorajoja ja tekemään työtä monitieteisesti. Tämän suuntauksen toivoisi jatkuvan ja etenevän myös oppilaitosten väliseksi yhteistyöksi Suomessa ja muuallakin. Miten kasata samaa digitaalista tarinaa ajasta ja paikasta tai äidinkielestä riippumatta on haaste, jonka toteuttamiseen toivottavimminkin törmäävämme mahdollisimman pian.

Lopuksi

Kokeilu koettiin kaikin puolin onnistuneeksi. Jo pelkästään sellaisen aiheen löytäminen, joka mahdollistaa luontevan osatorajat ylittävän yhteistyön, oli merkittävää. Myös se, että opiskelijat saavat vietyä mukanaan alueen työelämään jonkin uuden menetelmän on koettu merkittäväksi. Näiden pohjalta eri osastot ovat alkaneet pohtia digitaalisten tarinoiden soveltamista jatkossakin sekä mitä muuta tämän tai jonkin muun menetelmän puitteissa voisi tutkia ja kehittää yhdessä. Kokeilu sai myös valtakunnallisesti huomiota Helsingin yliopiston sulautuvan opetuksen seminaarissa 2011 (Helsingin yliopisto 2011).

Lähteet

Kirjat

Helkama, K. & Myllyniemi, R. & Liebkind, K. 2006. Johdatus sosiaalipsykologiaan. Helsinki. Edita.

Ohler, Jason. 2008. Digital story telling in the classroom. California. Sage.

Teehan, Kay. 2006. Digital storytelling. In and out of the classroom. Milton Keynes. Lightning Source.

Artikkelit

Halkola, U. 2009. Mitä valokuvaterapia on. Teoksessa Halkola, U. & Mannermaa, L., Koffert, T. & Koulu, L. (toim.). 2009. Valokuvan terapeuttinen voima. Keuruu. Duodecim.

Elektroniset lähteet

Annola, N. & Lehtola, S. & Välimäki, R. 2010. Mediakasvatuksen perusteet sosiaalialan opiskelijoille. Vaasan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Viitattu 3.4.2011. https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/22230/Valimaki_Reija.pdf?sequence=1

Digital Storytelling Finland .2011.Viitattu 7.5.2011. <http://grou.ps/dstfinland/wiki/item/digitaalisen-tarinan-7-elementti%C3%A4>

Wang, C. & Burris, A. A. 1997. Photovoice: Concept, Methodology and use of participatory Needs Assessment. Health Education & Behavior. Vol 24, nro 3, 369-387. Viitattu 30.3.2011. http://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/2027.42/67790/2/10.1177_109019819702400309.pdf

Helsingin yliopisto. 2011. Digitaalisen tarinankerronnan soveltaminen sosiaalialan kasvatukseen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen opetukseen. Helsingin yliopisto. Sulautuvan opetuksen seminaari 2011. Viitattu 4.5.2011 Saatavilla [www muodossa http://blogs.helsinki.fi/sulautuvaopetus/ohjelma/digitaalisen-tarinankerronnan-soveltaminen/](http://blogs.helsinki.fi/sulautuvaopetus/ohjelma/digitaalisen-tarinankerronnan-soveltaminen/)

4 YRITTÄJYYSVALMIUDET KESKIÖSSÄ

Mira Pihlaja
Vaasan ammattikorkeakoulu

Yrittäjyys ja liiketoimintaosaaminen sekä yrittäjämäinen toimintatapa sekä niihin liittyvät taidot ovat tulevaisuuden osaajilta vaadittavia taitoja, jotka nousevat vahvana esiin niin opetus- ja kulttuuriministeriön erilaisissa puiteohjelmissa kuin laajemmin, niin eurooppalaisissa kuin kansallisissa kehittämisohjelmissa ja tavoitelinjauksissa. Yrittäjyydellä katsotaan olevan merkittävä rooli muun muassa työllisyyden takaamisessa sekä yhteiskunnallisen rakennemuutoksen mahdollistamisessa esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan tulevaisuuden haasteisiin vastattaessa. Tästä syystä yrittäjyysvalmiudet ovat olleet yksi tärkeistä läpileikkaavista teemoista niin JEP-hankkeessa kuin sitä kautta opetussuunnitelmien kehittämisessäkin. Eri aloilla näiden valmiuksien kehittämiseen pyritään erityyppisin, alalle parhaiten soveltuvin ratkaisuin. Tässä luvussa esitellään liiketalouden yrittäjyysjuonteen kehitysvaiheita sekä valotetaan viestintään ja vuorovaikutukseen liittyviä haasteita yrittäjien näkökulmasta sekä tiimi-yrittäjyyteen liittyviä opiskelijoiden näkökulmia.

4.1 Yrittäjyysjuonne yrittäjyyden kasvualustana ja oppimisympäristönä

Anneli Rehn
Vaasan ammattikorkeakoulu

Opetusmenetelmä on opetuksen toteuttamis- tai työtapana ja sen tulisi edistää oppijan oppimista. Opettaja organisoii opetusta sekä aktivoi ja motivoi oppijoita opetusmenetelmien valinnoillaan, jotka taas riippuvat opintojakson tavoitteista, opettajan omista opetustaidoista ja -tyylistä. Opettaja hallitsee useita opetusmenetelmiä, joista valitsee vaihtelevasti erilaisiin oppimistilanteisiin tarkoituksenmukaisimmat. Opetusmenetelmien monipuolinen käyttö lisää vuorovaikutusta opettajan ja opiskelijoiden välillä ja edistää oppijoiden oppimisprosessia. (Vuorinen 2001)

Opetusmenetelmän valintaan vaikuttavat opiskelijoiden taso, tottumukset ja motivaatio. Samoin opetusmenetelmän tasoon vaikuttavat opettajan omat valmiudet, kokeilunhalu sekä kokemus erilaisista opetusmenetelmistä. Opetustilat, ryhmän koko ja käytettävissä oleva aika niin ikään vaikuttavat opetusmenetelmän valintaan. (Knuutila & Virtanen 2001) Lukuvuoden 2010–2011 alusta koko VAMK:ssa on siirretty juonneopetukseen ja oppiainekeskeisen tuntijako on jäänyt syrjään.

VAMK:n liiketalouden yksikössä aloitettiin vuonna 2006 syksyllä ensimmäisen vuosikurssin perusopintojen yhteinen opetuksen uudistusprojekti, jossa yrittäjyysopinnoista muodostettiin yrittäjyysjuonne, jossa 1. vuosikurssin opintojaksoja järjestettiin 24 opintopisteen juonteeksi siten, että seuraavilla opinnoilla oli yhteinen projektityö: Yrittäjyys (a+b; yrittäjyys + yritysoikeus) 5 op, Markkinoinnin perusteet 5 op, Liikekirjanpidon perusteet ja tilinpäätös 5 op, Kustannuslaskennan perusteet 3 op, Logistiikka 3 op, sekä Försäljning och reklam 3 op.

Projektityönä ja samalla lukuvuoden opetusteemana yrittäjyysjuonteessa oli liiketoimintasuunnitelman laatiminen tiimeissä perusteilla olevalle yritykselle todelliseen toimintaympäristöön (Rewell Center kauppakeskukseen) sekä verkottuminen yrityselämän kanssa. Käytännössä yrittäjyysjuonne käynnistyi markkinoinnin perusteet -opintojaksolla, jonka alussa muodostetuissa opiskelijatiimeissä lähdettiin niin sanottu ”liikeideasta liikkeelle”. Tämän jälkeen kukin opintojakso tuo liiketoimintasuunnitelmiin oman erityistietämyksensä. Juonnekokonaisuus on aikataulutettu siten, että yllämainitut opintojaksot etenevät loogisessa järjestyksessä tukien tehtävää liiketoimintasuunnitelma -projektityötä.

Yrittäjyysjuonteen opintokokonaisuudella oli myös yhteinen verkkoympäristö (Moodle-pohja), jossa juonteen opettajat jakoivat materiaalia ja tehtäviä omiin opintojaksoihinsa liittyen. Moodle-pohjassa oli myös keskustelufoorumi, jossa opiskelijat pystyivät kommunikoidaan keskenään. Työelämäyhteistyö yrittäjyysjuonteeseen muodostettiin juonteen ympärille Rewell Center -kauppakeskuksen kanssa, kauppakeskuksessa toimii yli 60 yritystä.

Opintojen kokoaminen yhteen ja toteuttaminen Learning by Doing (LbD) -menetelmällä tukee yrittäjyyskasvatusta, kehittää liike-elämässä vaadittavia taitoja, tukee kansainvälisyyttä sekä tukee myös opiskelijoiden tiimityötaitojen kehittymistä, sitoutumista opintoihin, edistää yhteisöllistä ja yhteistoiminnallista oppimista VAMKissa sekä opettajien tiimiytymistä opetusjuonteen ympärille. (Rehn 2008)

4.1.1 Yrittäjyysjuonteen oppimisympäristön laajentaminen yritysyhteistyön kautta

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan tässä yhteydessä laajemmasta kokonaisuudesta koostuvaa ympäristöä kuin yksittäistä oppimisalustaa, esimerkiksi Moodlea, joka on oppimisympäristön tekninen osa. Oppimisympäristöllä tässä yhteydessä tarkoitetaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kokonaisympäristöä, jossa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat.

Suomen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oleva kolmikantainen jako voidaan laajentaa seuraavasti:

1. Oppimista mahdollistavia ja rajoittavia
 - fyysisiä elementtejä: koulurakennus, koululuokka välineineen
 - teknisiä elementtejä: kynä, kumi, vihko, liitutaulu, tietokone, verkkopohjainen oppimisolusta jne.
2. Oppimista ulkoisesti muokkaavia
 - sosiaalisia elementtejä: luokkatoverit, opettajat, vanhemmat, kaverit
 - kulttuurisia elementtejä: koulun vakiintuneet toimintatavat
3. Oppimista sisäisesti muokkaavia
 - kognitiivisia elementtejä: omat tiedot ja taidot
 - affektiivisia elementtejä: motivaatio, tavoitteet, vireys, tunnetila (Opetus hallitus 2004: 18)

Vaasan ammattikorkeakoulun liiketalouden yksikön yrittäjyysjuonteessa on pyritty kehittämään oppimisympäristöä siten, että juonteen linkittyminen työelämäyhteiskuntaan - tässä tapauksessa kauppakeskus Rewell Centeriin - on merkittävässä asemassa. Fyysisen oppimisympäristön elementteinä on käytetty erilaisia luokkaympäristöjä, kirjastoa, työelämäverkostoja, liiketoimintasuunnitelmaprojektityötä, Business Factory -yrityshautomoa sekä tieto- ja viestintäteknisiä järjestelmiä. Vaasan ammattikorkeakoulun liiketalouden yksikössä opiskelija voi hyödyntää tieto- ja viestintäteknikkaa opiskelussa monipuolisesti. Hyvätasoinen kirjasto toimii yhtenä oppimisympäristönä, ohjaten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedonhallintaan.

Sosiaalisina oppimisympäristöinä yrittäjyysjuonteessa on erilaisia yhteistyön ja oppimisen muotoja: VAMK:n verkostokumppaneita, työelämäkumppaneita, asiantuntijaverkostoja kuten VASEK, Vaasan Yrittäjät, Startia, vakuutus- ja rahoituslaitokset ym. Opiskelijan ammatillisen kasvun prosessissa työelämäyhteistyö ja vuorovaikutus ovat merkittävässä asemassa, jota koko oppimisympäristön tulisi tukea, koska ammatillinen osaaminen rakentuu käytännön yhteistyössä ohjaavan opettajan ja työelämän kanssa. Oppimisilmapiirin merkitys oppimisen edistämiseksi on myös tärkeä ja hyvän oppimisilmapiirin luomiseen tuleekin kiinnittää huomiota. Myös palautteen antaminen ja kannustaminen on tärkeitä.

4.1.2 Tutkimus: Yrittäjyysosaamisen kasvu yrittäjyysjuonteessa

Tein Yrittäjyysjuonnetutkimuksen Vaasan ammattikorkeakoulun liiketalouden yksikössä syksyllä 2006 aloittaneiden yrittäjyysjuonteen ensimmäistä kertaa läpäisseiden opiskelijoiden parissa. Tutkimus toteutettiin lähettämällä opiskelijoille e-lomakekysely, jonka tarkoituksena oli muun muassa selvittää opiskelijoiden yrittäjyysintentoita, yrittäjyysmotiiveja, yrittäjäominaisuuksia, asennoitumista yrittäjyyteen sekä sitä, millaisia tietoja ja taitoja opiskelija on hankkinut 24 opintopisteen laajuisessa yrittäjyysjuonteessa ja mitkä aihealueet ja teemat opiskelija kokivat tärkeimmiksi yrittäjyysjuonteen opinnoissaan.

Samassa tutkimuksessa kartoitettiin oppimisympäristöön ja opetusmenetelmiin liittyviä käsityksiä. Kyselyn ajankohta oli syyskuu 2007 ja kyselyn kohteena olivat Vaasan ammattikorkeakoulun liiketalouden osaston 105 tradenomiopiskelijaa. Kyselyyn vastasi 62 opiskelijaa. Vastausprosentti oli 59 %.

Vuoden 2009 syksyllä tein yrittäjyystutkimuksen VAMK:n liiketalouden osastolla lähettämällä e-lomakekyselyn näille 62 opiskelijalle, jotka olivat vastanneet Yrittäjyysjuonnekyselyyn syksyllä 2007. Jälkimmäisessä tutkimuksessa kartoitin edelleen oppimisympäristöön, opetusmenetelmiin sekä yrittäjyyteen liittyviä seikkoja. Tavoitteena oli erityisesti selvittää, miten opiskelijoiden näkemykset ja kokemukset olivat muuttuneet opintojen edistyessä. Kyselyyn vastasi 39 opiskelijaa, joten vastausprosentti oli 62,9 %. Tämä vastausprosentti on riittävän kattava aihepiiri huomioden, jotta tuloksista voidaan vetää johtopäätöksiä. Kysely toteutettiin sekä ruotsin- että suomenkielillä lomakkeilla, joten opiskelijat pystyivät vastaamaan kyselyyn äidinkielellään.

Ensiksi kummassakin kysymyslomakkeessa selvitettiin vastaajista hieman taustatietoja, kuten ikää, sukupuolta, kotikuntaa ja aiempi koulutus/tutkinto. Kysyttiin myös opiskelijan kokemuksia yrittäjyydestä sekä onko vastaajan tarkoitus joskus ryhtyä yrittäjäksi tai jatkaa perheyrittäjän toimintaa. Tämä ensimmäinen osio antoi lisätietoa varsinaisen tutkimuksen tueksi.

Toisessa osiossa selvitettiin hieman arviota opintojen tärkeysjärjestyksestä, yrittäjyysmotiiveista, asennoitumisesta yrittäjyyteen ja yrittäjäominaisuuksista. Selvitettiin myös avoimen kysymyksen avulla, millaisia yrittäjätaitoja ja -tietoja opiskelija on hankkinut tradenomiopintojen aikana sekä luottaako hän omiin mahdollisuuksiinsa ja kykyihinsä toimia yrittäjänä sekä kartoitettiin oppimisympäristöön liittyviä seikkoja. Tässä artikkelissa kuitenkin käsitellään ainoastaan osaa tutkimusaineistosta ja keskitytään oppimisympäristöön sekä opetusmenetelmiin liittyviin kysymyksiin. Lisäksi Yrittäjyysjuonnetutkimuksen vuodelta 2007 käytetään otantana ainoastaan 48 vastaajan antamia tietoja.

Liitteenä olevissa taulukoissa (Liite 9, taulukot 1-4) esitetään kyselyiden tuloksia oppimisympäristöä koskeviin kysymyksiin. Oppimisympäristöllä tässä yhteydessä tarkoitetaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista ympäristöä, jossa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Fyysistä oppimisympäristöä käsitellään muun muassa tilojen ja opetusvälineistön osalta erikseen. Sosiaalista oppimisympäristöä koskevalla kysymyksellä haluttiin kartoittaa opettajan ja opiskelijan keskinäisen kunnioituksen, yhteistyön ja mielihyvän tunnetta oppimistilanteessa. Sosiaalinen ympäristö koettiin myönteisenä sekä ensimmäisellä että viimeisellä vuosikurssilla opiskeltaessa; ks. liite 9, taulukot 1 ja 3.

Sosiaalisina oppimisympäristöinä yrittäjyysjuonteessa oli erilaisia yhteistyön ja oppimisen muotoja: verkostokumppaneita, työelämäkumppaneita ja asiantuntijaverkostoja. Työelämän verkostokumppaneiden ja Vaasan ammattikorkeakoulun liiketalouden osaston välisen yhteistyön kehittäminen ja vuorovaikutus onkin haasteena juonneopetusta kehitettäessä ja se tulisi opetuksen resursoinnissa ottaa huomioon.

Samoin fyysinen oppimisympäristö, jolla tarkoitetaan esimerkiksi tiloja, valaistusta, kalusteita ym. sekä tekninen oppimisympäristö, joka pitää sisällään muun muassa opetusvälineistön, koettiin myönteisenä sekä ensimmäisellä että viimeisellä vuosikurssilla opiskeltaessa; ks. liite 9 taulukko 1 ja 3.

Fyysisinä oppimisympäristöinä juonteessa oli erilaisia luokkatiloja, kirjasto, työelämäverkostoja, liiketoimintasuunnitelma -projektityö, Business Factory -yrityshautomo sekä tieto- ja viestintäteknisiä järjestelmiä. Vaasan ammattikorkeakoulun liiketalouden yksikön oppimisympäristön ja juonteiden linkittymisen työelämäyhteyksiin ja toimintaympäristöön myös tutkimuksiin vastanneet opiskelijat olivat huomioineet.

Kysyttäessä mitä korostetaan oppimisympäristössänne, saavutti työelämäyhteydet ja toimintaympäristön ymmärrys 3. vuosikurssin opiskelijoiden vastauksissa korkeimman sijan. Ensimmäisellä vuosikurssilla ollessaan vastaajat kokivat liiketalouden yksikön korostavan eniten teoriaa eikä oppimisympäristö tuonut käytäntöä esille lainkaan, mutta samanaikaisesti toiseksi korkeimman sijan saavutti oppimisympäristössä yrittäjämäisen toiminnan ja itsensä työllistämisen osio. Samoin luovuus ja vapaus olivat myös korkealla tasolla. Kolmannella vuosikurssilla ollessaan luovuutta ja vapautta ei enää koettu merkittävästi ja niin ikään ei myöskään yrittäjämäistä toimintaa ja itsensä työllistämistä koettu merkittävästi korostettavan oppimisympäristössä.

Opiskelijoilta kysyttiin avoimena kysymyksenä heidän mielipidettään ja käsitystään yrittäjyyskasvatuksen kannalta suotuisista opetusmenetelmistä, oppimisympäristöstä ja niiden kehittämisestä, jotta yrittäjämäinen toimintatapa kehittyisi. Vertailtaessa vastaajien mietteitä samasta asiasta ykkösvuosikurssilla sekä kolmosvuosikurssilla, yhteenvedonomaaisesti voi todeta seuraavaa:

Yrittäjyysjuonne ja siinä tehtävänä ollut liiketoimintasuunnitelma koettiin ykkösvuosikurssilla liian laajaksi kokonaisuudeksi. Joskin liikeidean ja liiketoimintasuunnitelman työstäminen koettiin myös erittäin mielenkiintoiseksi ja samalla haastavaksi käytännön työksi, mutta sitä edeltävää teoriaopetusta kaivattiin enemmän. Opiskelijoiden toiveena oli myös laajempi yhteistyö yrittäjien kanssa, esimerkiksi yrittäjien vierailujen muodossa. Samoin opiskelijat kaipasivat enemmän palautetta liiketoimintasuunnitelman eri osioista ohjaavilta opettajilta jo työskentelyvaiheessa.

Kolmosvuosikurssilla ollessaan opiskelijat kaipasivat oppimisympäristössään lisää käytäntöä ja kokivat ensimmäisen vuoden yrittäjyysjuonteen olleen opettavaisen. Myös palautteen antoon liittyviä kommentteja esiintyi ja mainintoja oli rakentavan palautteen, kannustamisen ja tukemisen voimaannuttavasta vaikutuksesta. Koettiin myös, että avoimuus, kunnioitus ja luottamus arvoina luovat hedelmällisen ilmapiirin oppimiselle ja kehittymiselle sekä innovatiiviselle ajattelulle ja uusien ideoiden synnylle. Yhteisöllisyys ja viihtyvyys oppimisympäristössä ovat tärkeä alusta asiantuntijaksi kasvulle. Kolmosvuosikurssilla ollessaan opiskelijat toivoivat saavansa korkeakouluumme enemmän paikallisia yrittäjiä vieraaksi kertomaan yrittäjänä toimimisesta. Samoin koettiin, että yhteistyö yritysten kanssa, yrittäjyysjuonteessa tehtävänä ollut liiketoimintasuunnitelman laatiminen tiimissä projektityönä, on hyvä tilaisuus opiskelijoille tutkia yrittäjyyttä sekä oppia tunnistamaan itsessään yrittäjämäisiä piirteitä.

Yrittäjyysjuonteen kehittämistä ajatellen tulisikin Vaasan ammattikorkeakoulun liiketalouden osaston yrittäjyyttä korostavaa oppimisympäristöä kehittää siten, että oppimisympäristöstä pyritään luomaan toimintaympäristönsä kanssa aktiivisessa vuorovaikutussuhteessa oleva yksikkö, jossa sekä opetushenkilöstö että opiskelijat voivat aktiivisesti verkostoitua ja toteuttaa työelämälähtöistä oppimista juonteissa, koska se luo pohjaa kasvaa yritteliääksi, vastuulliseksi ja aktiiviseksi osaajaksi.

Lähteet

Kirjat

Vuorinen, I. 2001. Tuhat tapaa opettaa: Menetelmäopas opettajille, kouluttajille ja ryhmän ohjaajille. Tampere. Resurssi.

Artikkelit

Rehn, A. (ent. Brink). 2008. Yrittäjyyden edistäminen Vaasan ammattikorkeakoulun liiketalouden yksikön yrittäjyyskasvatusjuonteessa sekä juonteen pedagoginen strategia ja teema. Teoksessa Luoto, S., Melin, K. & Ristimäki, K. (toim.). 2008. Yrittäjyyden edistäminen korkeakoulujen tehtävänä. Vaasan ammattikorkeakoulun julkaisuja. Vaasa. Oy Fram Ab.

Elektroniset lähteet

Knuuttila M. & Virtanen A. 2001. Opettajan opas onnistuneeseen opettamiseen. TKK:n Opetuksen ja opiskelun tuen julkaisuja 2001 nro 1. Helsinki. Teknillinen korkeakoulu. Viitattu 27.7.2010. <http://opetuki.tkk.fi/fi/julkaisut/opeopas.pdf>

Opetushallitus. 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Viitattu 11.5.2011. http://www02.oph.fi/ops/perusopetus/pops_web.pdf

4.2 Yksin vai yhdessä –opiskelijoiden näkökulma tiimiyrittäjyyteen

Anneli Rehn, Vaasan ammattikorkeakoulu

Yrittäjyyskasvatuksen virtuaalisen oppimisympäristön eli YVI:n sanakirja määrittelee tiimiyrittäjyyden seuraavasti: ”Tiimiyrittäjyys (team entrepreneurship) on kollektiivisen yrittäjyyden muoto, jossa yrittäjämäisen toiminnan ilmenee siis tiimeissä. Tiimi on pieni ryhmä ihmisiä, joilla on toisiaan täydentäviä taitoja ja jotka ovat sitoutuneet yhteiseen päämäärään, yhteisiin suoritusavoitteisiin ja yhteiseen toimintamalliin, ja ryhmä on yhteisvastuussa suorituksistaan. Tiimin jäsenten erilaisuus tuo toimintaan joustavuutta ja parantaa kilpailukykyä. Tiimiyrittäjyys perustuu laaja-alaiseen osaamiseen, mikä luo edellytykset nopealle kasvulle. Samalla mahdolliset riskit jakaantuvat

useammalle henkilölle. Tiimiyrittäjyyttä voi harjoittaa useiden eri yritysmuotojen kautta.” Käytännössä tiimiyrityksen yhtiömuodoksi sopii erinomaisesti osuuskunta tai osakeyhtiö, koska niissä vastuut voidaan jakaa tasaisesti.

Monesti opiskelijat ottavat päällimmäiseksi huolenaiheeksi yrittäjyyttä pohtiessaan yritystoiminnan riskit ja kokevat ne yrittäjyyden esteeksi. Tiimiyrittäjyydessä riskit jakaantuvat tiimiyrittäjien kesken ja siksi tiimiyrittäjyys saattaa tuntua houkuttelevammalta vaihtoehdolta kuin yksin yrittäminen. Työelämässä tarvitaan nykyisin monipuolista osaamista ja asiantuntijuutta, joten siinäkin mielessä tiimiyrittäjyys sopii yrittämisen muotona hyvin korkeakoulutetulle yrittäjälle.

Vuoden 2009 syksyllä tein yrittäjyyden tutkimusta Vaasan ammattikorkeakoulun liiketalouden osastolla, tässä yhteydessä lähetin 62 opiskelijalle e-lomakekyselyn. Kyselyssä kartoitettiin yrittäjyyteen liittyviä seikkoja – miten heidän näkemyksensä ja kokemuksensa olivat muuttuneet tradenomiopintojen edistyessä (ks. myös luku 3.6). Ensiksi kyselyssä selvitettiin vastaajista hieman taustatietoja, kuten ikää, sukupuolta, kotikunta ja aiempi koulutus/tutkinto. Kysyttiin myös opiskelijan kokemuksia yrittäjyydestä sekä onko vastaajan tarkoitus joskus ryhtyä yrittäjäksi tai jatkaa perheyrittäjien toimintaa.

Tämä ensimmäinen osio antoi lisätietoa varsinaisen tutkimuksen tueksi (näistä tuloksista aiemmassa luvussa). Toisessa osiossa kysyttiin muun muassa avoimena kysymyksenä, haluaisiko olla yksinyrittäjä vai tiimiyrittäjä. Kyselyyn vastasi 39 opiskelijaa, joten vastausprosentti on 62,9 %.

Kyselyt toteutettiin sekä ruotsin- että suomenkielisillä lomakkeilla, joten opiskelijat pystyivät vastaamaan kyselyyn äidinkielellään. Tässä artikkelissa kuitenkin käsitellään ainoastaan tätä yhtä kysymystä tutkimusaineistosta, jossa pyydettiin opiskelijaa pohtimaan ja perustelemaan kumman valitsisi – yksinyrittäjyyden vai tiimiyrittäjyyden? Ainoastaan 12 opiskelijaa oli tähän kyselyn kohtaan vastannut ja kaikki heistä olivat suomenkielisiä. Alla esitetty poimintana opiskelijoiden vastaukset alkuperäisessä muodossaan.

Yksinyrittäjyys vai tiimiyrittäjyys? Kumman valitsisit? Perustele!

- Yksinyrittäjyys, koska teen mieluummin itse kuin yhdessä.
- Yksinyrittäjyys. Ei tule riittää kumppanien kanssa. Riski itsellä, mutta myös itselle kaikki menestys.
- Olen niin itsenäinen luonteeltani, että valitsisin yksityisyrittäjyyden. Toi saalta, mikäli tiimi olisi todella toimiva ja tuntisin tiimiläiset entuudestaan **TODELLA** hyvin, olisi tiimiyrittäjyydessä enemmän potentiaalia kuin yksi tyisyrittäjyydessä.
- Jos on yrittäjä, haluaisin yksinyrittäjäksi. Koska mielestäni kun on raha mukana asioissa tulee helposti liikaa vääntöä.
- Tiimiyrittäjyys. Olen enemmän tiimihenkkinen henkilö kuin yksin toimija. Toisilta saama tuki yhteisten asioiden hoitamisessa on mielestäni tärkeää ja tiimissä toimiminen saattaa saada enemmän irti yksinäisyrittäjyyteen verratuna.

- Tiimiyrittäjänä on vastuussa myös muille, eikä vain itselleen, saada aikaan tuloksia.
- Kilpailuhenkisyys tiimissä voi olla voimavara, minkä avulla löydetään he delmällisimmät vaihtoehdot yhdessä. Erilaiset tiiminjäsenet täydentävät ja tukevat hyvin toisiaan yhteen hiileen puhaltamalla ja viisaat päät yhteen lyömällä.
- Tiimiyrittäjyys - joukossa on helpompi menestyä, syntyy enemmän hyviä ideoita ja visioita.
- Asia kaksipiippuinen, tiimiyrittäjyydessä saisi jakaa riskit, mutta niin kä visi sitten myös tuotolle. Valitaan nyt sitten tiimiyrittäjyys, koska sillä tavoin pääsee ainakin helpommin alkuun, kun on perustamassa omaa yritystä.
- Tiimiyrittäjyys, sillä en ole erityisen kiinnostunut yrittäjyydestä ja näin voisin jakaa vastuuta ja riskejä.
- Tiimi
- Tällä hetkellä valitsisin tiimiyrittäjyyden, koska siinä vastuun ja riskin voi jakaa muiden kanssa. Jos ryhtyisin nyt yksityisyrittäjäksi, luulen että mi nulta katoaisi yrittämisen ilo ja luovuus kovan paineen alla kun kaikki olisi uutta ja virheiden teko jopa kohtalokasta. Myöhemmin, kun minulla on enemmän kokemusta alalta, jolle haluaisin ryhtyä yksityisyrittäjänä, voisin oman yrityksen perustamista harkita.

Vaasan ammattikorkeakoulun liiketalouden kolmannen vuosikurssin opiskelijoiden vastauksista voi päätellä, että yksin yrittäminen koetaan vähemmän houkuttelevaksi vaihtoehdoksi vertailtaessa tiimiyrittäjyyttä ja yksityisyrittäjyyttä. Tiimiyrittäjyyden koettiin antavan paremmat mahdollisuudet riskin ja vastuiden jakamiseen, jolloin kyn nys yrityksen perustamiseen pienenee, silloin kun kokemusta yrittäjyydestä ei vielä ole kertynyt yrittäjäuran alkuvaiheessa.

Erilaisten tiiminjäsentien koettiin myös täydentävät ja tukevat hyvin toisiaan ja tiimit tuleekin koota erilaisen taustan ja osaamisen omaavista henkilöistä, jotta yrityksen osaamis pohja laajenee ja samalla mahdollisuudet menestyä markkinoilla. Tutkimuk sen perusteella voisikin ajatella, että tiimiyrittäjyys soveltuu korkeasti koulutettujen henkilöiden tavaksi yrittää sekä antaa vaihtoehdon itsensä toteuttamiseen ja työllis tymiseen.

Lähteet

Elektroniset julkaisut

Yrittäjyyskasvatuksen Virtuaalinen oppimisympäristö (YVI).

Yrittäjyyskasvatuksen termejä –sanakirja. Viitattu 19.5.2011. <http://www.yvi.fi/sanakirja/t/tiimiyritt%C3%A4jyys>

4.3 Yrittäjä muuttuvassa mediamaailmassa

Margit Niemelä, Vaasan ammattikorkeakoulu

Tekniikan kehittyminen on tuonut niin yrittäjien kuin kuluttajienkin ulottuville asioita, joista ei osattu edes haaveilla vielä muutamia vuosia sitten. Uudet asiat ovat toisaalta innostavia mahdollisuuksia ja toisaalta aikaa ja paljon perehtymistä vaativia haasteita, joiden hyödyistä ei voi olla täysin varma. Yrittäjä kuitenkin tarttuu aktiivisesti uusiin työkaluihin aistittuaan niiden mahdollisuudet liiketoimintansa näkökulmasta. Parhaimmillaan sosiaalisen median avulla voi valloittaa uusia markkina-alueita maksukykyisine asiakkaineen.

4.3.1 Sosiaalinen media on nykyajan puskaradio

Tekniikka on kehittynyt nopeasti viimeisen 30 vuoden aikana. Arkeemme on tullut lukuisia sellaisia uusia koneita ja laitteita, joista vanhempamme eivät osanneet edes uneksia. Esimerkkinä tästä ovat aiemmin vain ammattikäytössä olleet tietokoneet, jotka ovat nykyisin kiinteä osa päivärutiinejamme niin työssä kuin vapaa-aikanakin. Erityisesti juuri tietotekniikka ja sen ohella mahdolliseksi tullut Internet tarjoaa meille monimuotoisia välineitä pitää yhteyttä ystäviimme ja toisaalta ilmaista itseämme muutenkin varsin monipuolisesti. Tätä, Internetin kehityksen myötä mahdolliseksi tullutta ilmiömaailmaa, kutsutaan sosiaaliseksi mediaksi.

Yrittäjän näkökulmasta tarkasteltuna sosiaalinen media tarjoaa erittäin mielenkiintoisia mahdollisuuksia. Moni yrittäjä on varmasti pohtinut, mitä tämä kaikki tarkoittaa oman yrityksen toimintojen näkökulmasta. Pirkolan ja Könösen (2009) mukaan viisi syytä, miksi sosiaalisesta mediasta kannattaisi kiinnostua, ovat: ensinnäkin Internetin käyttäjistä 2/3 viettää aikaansa sosiaalisissa medioissa, toiseksi sosiaalisten medioiden käyttö on jo suositumpaa kuin sähköpostin käyttö, kolmanneksi sosiaalisissa medioissa vietetty aika kasvaa yhä jatkuvasti, neljänneksi aiemmin mediayhtiöt kontrolloivat medioita, nyt äänivalta on siirtynyt kuluttajille ja viidenneksi sosiaalinen media on nykyajan puskaradio.

Sosiaalisen median kautta avautuu uusia mahdollisuuksia muun muassa markkinoinnin ja myynnin alueella, liikeneuvotteluissa, tiedonhankinnassa ja tiedon jakamisessa ja julkaisemisessa. Näiden työkalujen valteiksi nousevat muun muassa perinteisiä medioita huomattavasti laajempi näkyvyys merkittävästi pienemmillä kustannuksilla, yhteydenpito reaaliaikaisesti ja edullisesti kaikkialle maailmaan niin tavaran-toimittajiin kuin asiakkaisiin. Parhaimmillaan markkina-alue voi laajentua niin, että tärkeimmät asiakkaat eivät enää olekaan enää lähialueelta, vaan tuotteesta riippuen, mahdollisuus on valloittaa sellaisia markkinoita, joista haaveileminen olisi aiemmin tulkittu täysin epärealistiseksi. Tai ainakin sellainen olisi parhaimmillaan vaatinut huomattavan määrän rahaa, hyvät verkostot ja aikaa vuosikausia. Sosiaalinen media voi toimia positiivisena puskaradiona, jonka avulla markkina-alueeksi voidaan vallata vaikka koko maailma.

Menestyvä yrittäjä ymmärtää kehityksessä mukana pysymisen merkityksen. Hän tietää, että liiketoimintaa pitää kehittää ja muuttaa asiakkaiden tarpeiden mukaan. Oman ajattelun uudistaminen on välttämätöntä. Siitä huolimatta, henkilökohtaisella tasolla, yrittäjän olo on näiden uusien virtuaalisten medioiden äärellä varmasti vähän sama kuin sadun Liisalla Ihmemaassa: paljon outoja ja ihmeellisiä asioita, joiden avulla tapahtuu vielä oudompia ja ihmeellisempiä asioita. Lieneekö kyseinen satu ollut kirjailijan etiäinen nykyisten virtuaalisten 3D- ja pelimaailmojen kehittymisestä?

Tässä kirjoituksessa hahmotan erittäin lyhyesti ja pintapuolisesti, mitä sosiaalinen media on ja miten sitä määritellään. Tarkastelen hieman sosiaalisen mediaan liittyviä haasteita ja verkkoläsnäoloa ja sen merkitystä. Lopuksi todetaan, että sosiaalinen media muuttaa maailmaa. Katu-uskottavuudesta on tullut verkkouskottavuutta.

4.3.2 Mitä sosiaalinen media on?

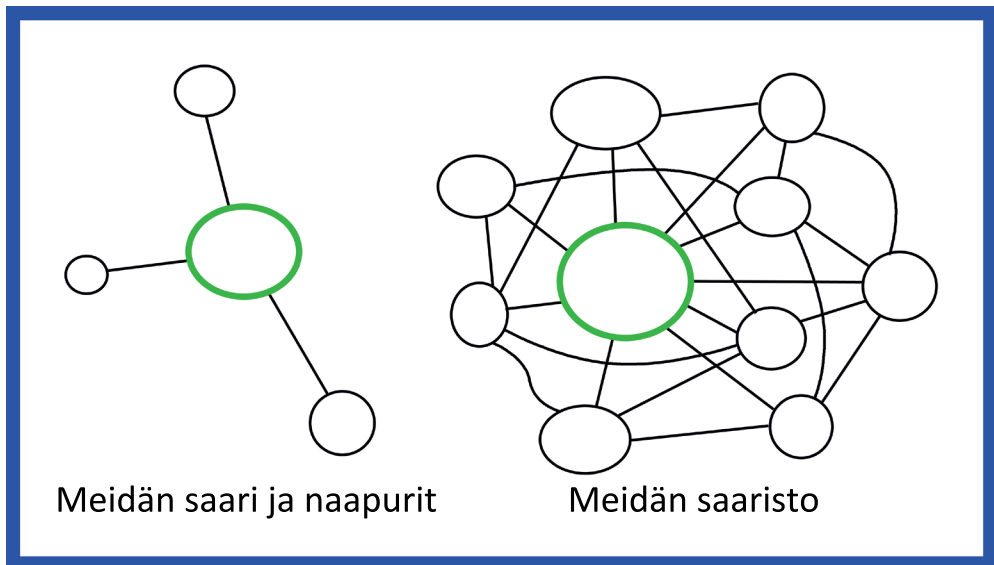
Sosiaalisen median käsite on laaja, kuten esimerkiksi toimittaja Tuija Aalto (Aalto 2010a) toteaa. Wikipediassa (2010), jolla on ikää 10 vuotta, ja joka itsessään on hyvä esimerkki sosiaalisen median voimasta ja palvelusta, sosiaalinen media määritellään verkkoviestintäympäristöiksi, joissa yksittäisellä käyttäjällä tai käyttäjäryhmällä on mahdollisuus olla aktiivinen viestijä, sisällöntuottaja ja tiedon vastaanottaja. Tosin sanoen sosiaalinen media on kokonaisuus, joka sisältää erilaisia palveluja ja työkaluja, joiden avulla ihmiset voivat olla vuorovaikutuksessa keskenään. Näitä saatavilla olevia palveluja ja työkaluja yhdistelemällä yrittäjä voi saada oman yrityksensä näkökulmasta toimivan ja tehokkaan paketin omien tarpeidensa näkökulmasta.

Kuvio 40. Sosiaalisen median kanavia

Sosiaalisen median työkaluja on jo nykyisellään huomattavan suuri määrä ja lisää tulee jatkuvasti. Yrittäjän näkökulmasta ongelmana ei olekaan se, että palveluja ei olisi riittävästi tarjolla, vaan enemmänkin se, miten hän kykenee valitsemaan, juuri omaa yritystään palvelevan kokonaisuuden, tarjolla olevasta valtavasta mahdollisuuksien kirjosta. Jotta pystyy tällaisen valinnan tekemään, pitää tietää, mitä aikoo näillä työkaluilla tehdä. Esimerkiksi Harto Pönkä korostaa sopivien työkalujen valinnassa suunnittelua ja hän kirjoittaa blogissaan Lehmätkin lentäis (Pönkä 2010a): “Kyse [kun] on siitä, **mihin tarkoitukseen** sosiaalista mediaa halutaan käyttää.”

Myös Aallon (2010 b) mukaan verkkoläsnäololle asetetut tavoitteet määrittelevät sen, millainen palvelu on tarkoituksenmukainen. Hän esimerkiksi näkee pikaviestimisen soveltuvan hyvin neuvontapalveluihin. Käytännössä monet yritykset ovat ulkoistaneet neuvontapalvelut asiakkailleen sosiaalisen median avulla. Samoin osa ohjelmistojen kehitystyöstä on asiakkaiden vastuulla. Avoin lähdekoodi mahdollistaa kaikkien, siihen kykenevien, käyttäjien osallistumisen tuotteen kehittämiseen ja parantamiseen. Ihmisillä on tarve liittyä yhteen, olla osa isompaa kokonaisuutta ja olla hyödyksi. Tätä tarvetta tulla näkyväksi ja hyväksytyksi hyödynnetään sosiaalisen median avulla.

Kuvio 41. Sosiaalinen media ennen ja nyt (Pönkä 2010b)

Sosiaalinen media ennen ja nyt -kuviossa (kuvio 42) Pönkä havainnollistaa tämän ilmiön kehittymistä. Alkuvaiheessa Internetistä löytyi yksittäisten yritysten kotisivuja, joilla potentiaaliset asiakkaat kävivät. Sivustoilla ei ollut mahdollista reaaliaikaiseen kommunikointiin. “Meidän saari ja naapurit” kuvaa tätä tilannetta. Nykyisin kotisivut ovat vasta ensimmäinen osa verkkonäkyvyyttä ja ne eivät enää riitä, vaan tarvitaan aktiivista verkkoläsnäoloa sosiaalisen median palveluissa. Tätä kuvataan kuvion 42 kohdassa “meidän saaristo”.

Läsnäolo verkossa vaatii aikaa ja se sitoo käytännössä vähintään yhden henkilön keskittymään palvelujen ylläpitämiseen ja vuorovaikutukseen asiakkaiden kanssa. Pienessä yrityksessä tällainen läsnäolon vaatimus on huomattava taakka. Vaikka palvelut olisivat ilmaisia, pitää työntekijälle maksaa tehdystä työstä palkkaa. Pönkä mainitsee esimerkkinä Facebookin ja Twitterin, joissa läsnäolo perustuu kokonaan käyttäjien välisiin suhteisiin. Nämä suhteet ovat, palvelusta riippuen, esimerkiksi seuranta-, kaveri- ja fanisuhteita. Tällaista erilaista suhteiden muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan sitten sosiaaliseksi verkostoksi. Näissä verkostoissa syntyy sosiaalista toimintaa, kuten tiedon välittämistä ja kehittelyä, keskustelua, ryhmiä ja parhaimmillaan jopa innovaatioita ja uutta liiketoimintaa. Vähimmillään niiden voi ajatella olevan tehokkaita tiedonvälityskanavia ja sitouttajiä. (Pönkä 2010c)

Keskeiset erot perinteisten www-sivustojen ja sosiaalisen median palvelujen välillä on kuvattu alla olevassa taulukossa (Pönkä 2010c). Suurimmat erot liittyvät toisaalta sisällön ajankohtaisuuteen ja siihen, voivatko käyttäjät osallistua sisällön tuottamiseen. Käyttäjät myös toimivat useimmiten suosittelijoina ja linkittävät sivustoja aktiivisesti omille sivustoilleen ja toimivat siten markkinoijina yritykselle.

Taulukko 7. Ero perinteisten www-sivustojen ja sosiaalisen median palveluiden välillä (Pönkä 2010c)

	Perinteiset WWW -sivustot	Sosiaalisen median palvelut
Sisällön ajankohtaisuus	Sisältö suurimmaksi osaksi staattista	Sisältö suurimmaksi osaksi ajankohtaista, jopa reaaliaikaista
Käyttäjät voivat osallistua sisällön tuottamiseen	Ei koskaan	Useimmiten
Sosiaalinen verkosto	Ei muodostu	Muodostuu, kasvaa tasaisesti
Vuorovaikutuksen luonne	Yhdeltä monelle, käyttäjät tulevat luoksesi	Monelta monelle vastavuoroisesti, menet käyttäjien luokse
Linkitysten määrä	Ei juurikaan kerää linkityksiä	ajankohtainen sisältö kerää linkityksiä tasaisesti
Upotettavuus	Uutisten/tapahtumien RSS-syöte, jos sitäkään	Upotusmahdollisuuksia runsaasti sisään ja ulos
Sisältöjen suosittelu muille	Harvinaisia	Useimmiten

Useassa yhteydessä on nostettu esiin 80/20 säännöstä mukailtu 1/19/80 -sääntö (ks. esimerkiksi Brad Field tai Pönkä), jossa sosiaalinen media esitetään siten, että 1 % käyttäjistä tuottaa suurimman osan sisällöstä, 19 % käyttäjistä osallistuu sisällön tuottamiseen esimerkiksi kommentoimalla, tykkäämällä tai linkittämällä aineistoa edelleen ja 80 % käyttäjistä osallistuu passiivisesti seuraamalla erilaisia sosiaalisen median kanavia.

4.3.3 Sosiaalisen median haasteet ja verkkoläsnäolo

On totta, että itselleen ja yritykselleen parhaiden ja helppokäyttöisimpien ohjelmistojen etsimiseen kuluu yrittäjältä huomattava määrä aikaa (esimerkiksi Aalto 2010b). Asiaan perehtyminen voi jäädä, sillä välttämättä yrittäjän motivaatio ei riitä siihen, ellei hän kykene hahmottamaan sosiaalisen median hyötyä oman liiketoimintansa näkökulmasta.

Lisäksi yrittäjä joutuu pohtimaan muun muassa ovatko palvelut saatavilla keskeytyksittä vuosikausiksi eteenpäin vai pitäisikö muutoksiin pystyä varautumaan pitämällä yllä jotakin rinnakkaista palvelua. Saatavuuden ongelma koskee etenkin maksuttomia ohjelmia ja toisaalta pienien palveluntuottajien kohdalla lopettamisriski voi realisoi-tua. Tämän tiedostaminen saattaa hidastaa yrittäjän päätöstä tutustua paremmin sosi-aalisen mediaan ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin. Tietoturvaan liittyviä kysymyk-siä ei voi ohittaa. Millaista aineistoa voin verkossa tallentaa ja mistä voin olla varma, että verkkoon yksityisesti tallentamani tieto ei päädy kuitenkin väärin käsiin? Lisä-haasteen kuvioon tuovat alan palveluntarjoajien nopeat omistajanvaihdokset. Siksi oman ja yrityksensä turvallisuuden kannalta käyttöehtoihin perehtyminen kannattaa tehdä huolella, sillä käyttöehdoissa voi olla kohtia, jotka voivat realisoitua jossakin vaiheessa varsin ikävällä tavalla.

Verkkoläsnäolo vaatii, Aallon mukaan, toisaalta asennetta ja toisaalta uusien työ-välineiden osaamista. Siinä, kun ennen tehtiin liiketoimintasuunnitelman osana markkinointisuunnitelma, tarvitaan nykyisin sosiaalisen median käyttö- ja hyödyn-tämissuunnitelma sekä riskianalyysi. On päätettävä kanavat, joissa ollaan mukana ja miksi ollaan mukana juuri niissä. Sen lisäksi on päätettävä, mitä sisältöä julkaistaan ja kenelle se kohdistetaan. Millaisiin ryhmäkeskusteluihin mennään mukaan ja miksi, mitä hyötyä niistä on ja millaisia riskejä niihin sisältyy. Kuinka keskusteluja voidaan fasilitoida tai voidaanko ylipäätään. Ihmiset eivät välttämättä lähde valmiiksi käsikir-joitettuihin tarinoihin “näyttelemään” heille ennalta annettua roolia, vaan he haluavat olla luomassa oman tarinansa itse.

Yrittäjää todennäköisesti kiinnostaa, millaisia tapahtumia verkossa on mahdollisuus järjestää ja miten niiden organisointi, jälkihoito ja muut olennaiset asiat saadaan hyö-dynnettyä markkinoinnissa. Pystytäänkö verkon kautta rakentamaan aitoa ja aktii-visesta vuorovaikutusta suhteessa olemassa oleviin tai potentiaalisiin asiakkaisiin? Käytännössä kysymykseen, millaisilla foorumeilla yrityksen ylipäätään olisi hyvä olla mukana, on haastava, eikä siihen pysty antamaan yksiselitteistä vastausta. Kokeile-malla oppii. Oppirahoja joutuu aina maksamaan. Alan tietotaito lisääntyy kuitenkin jatkuvasti ja siksi kannattaa osallistua koulutuksiin ja ottaa edelläkävijöiden koke-muksista opikseen.

4.3.4 Sosiaalinen media muuttaa maailmaa

Sosiaalinen media ja sen tarjoamat palvelut muuttavat maailmaa ehkä enemmän kuin osaamme vielä ajatellakaan. Mahdollisuudet ja uhat ovat avoimna niin yrittäjälle kuin yksityisille, sillä sosiaalisen median arvaamattomuus ja hallitsemattomuus ovat tasa-arvoisia kaikille käyttäjille. (Niemelä 2010.) Tästä esimerkkinä ovat kuluvana vuonna tapahtuneet kansannousut ja sosiaalisen median mahti tapahtumien kehittämisessä. Sosiaalisen median työkalut ovat tulleet huvikäytössä tutuksi huomattavalle osalle netin aktiivikäyttäjistä. Verkottuminen, erilaiset kaveri- ja tykkäämislistat ovat arkipäivää.

Edelläkävijät ovat hyödyntäneet sosiaalisen median työkaluja kehittämällä kokonaan uudenlaista liiketoimintaa esimerkiksi Helene Auramon Zipipop-niminen yritys (<http://www.sosiaalinenmedia.com/>), jossa hyödynnetään sosiaalisen median työkaluja markkinoinnin tuottamisessa asiakkaille. Kekseliäästi, erilaisia sosiaalisen median työkaluja hyödyntämällä, jotkut yrittäjät ovat saaneet yritykselleen hyvää pienin kustannuksin. Hyviä esimerkkejä ovat esimerkiksi turkulainen kahvila Bossalina (<http://bossaliina.com/>) tai Twitter-mikroblogipalveluja hyödyntävä, grillituotteita myyvä Kogi (<http://kogibbq.com/>), joka ilmoittaa päivän sijaintinsa verkossa.

Edelläkävijät ovat hankkineet sosiaalisen median työkaluista kokemusta ja ovat valmiita, liiketoiminnallisista lähtökohdista, opastamaan myös muita. Sen lisäksi, että pohditaan, millaisia sosiaalisen median palveluja yrittäjän kannattaisi oman asiakaskuntaansa ja liiketoimintansa näkökulmasta ottaa käyttöön, on ongelmana toisaalta myös yrittäjien kyky hyödyntää näitä työkaluja teknisesti. Etenkin iäkkäämpien yrittäjien ATK-taidot eivät välttämättä ole kovin hyvät, eivätkä aika ja motivaatio riitä kouluttautumiseen ja uusiin työkaluihin tutustumiseen.

Tulevaisuuden yrittäjällä on tässä mielessä helpompaa, sillä sosiaalisen median hyötykäyttöä tutkitaan eri oppilaitoksissa aktiivisesti ja opettajilla on kunnianhimoisia pyrkimyksiä tehdä tätä laajaa aihealuetta ja sen mahdollisuuksia tutuksi opintojen välityksellä opiskelijoille.

Jälkisanat

Tämän tekstin kirjoittamisessa olen hyödyntänyt sosiaalisen median palveluja, sillä kirjoitin tämän Google Docs -palvelussa. Näin se pysyi aina mukana, eikä minun tarvinnut miettiä, onko muistitikku nyt varmasti juuri mukana olevassa käsilaukussa, ja se mahdollisti tekstin kirjoittamisen aina siellä, missä pääsin koneelle.

Lähteet

Elektroniset lähteet

Aalto, T. 2010a. Sosiaalisen median työkalupakki. Toimittaja Tuija Aallon listaus Qaiku-palvelussa. Viitattu 10.12.2010. <http://www.qaiku.com/channels/show/qai-kusourcing/view/9e79f34a6d6f11dfb25d7df8f692ad5cad5c/>.

Aalto, T. (2010b). Sosiaalisen median työkalut- mitä missä ja miten. Viitattu 10.12.2010. http://tuhatsanaa.net/sosiaalisen_median_ty%C3%B6kalut_mit%C3%A4_miss%C3%A4_ja_miten

Bossalina. Turkulaisen kahvilan verkkosivut. Viitattu 20.4.2011. <http://bossaliina.com/>

Field, B. The 80-19-1- Rule. Viitattu 4.5.2011. <http://www.feld.com/wp/archives/2006/08/the-80-19-1-rule.html>

Kogi. Viitattu 4.5.2011. <http://kogibbq.com/>

Moodle verkko-oppimisympäristö. Viitattu 10.12.2010. <http://moodle.org/>

Niemelä, M. 2010. Sosiaalinen media. Perheyrittäjyys. Viitattu 4.5.2011. <http://tutkimu.blogspot.com/search/label/sosiaalinen%20media>

Nikuilainen, K. 2008. Sosiaalinen media kiinnostaa ja pelottaa yrityksiä. Talouselämä lehden verkkoversio. Viitattu 10.12.2010. <http://www.itviikko.fi/talous/2008/10/24/sosiaalinen-media-pelottaa-ja-kiinnostaa-yrityksia/200827826/7>

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. Second Lifen ja sosiaalisen median hyödyntäminen yrittäjyydessä. Viitattu 20.4.2011. http://www.pkamk.fi/index.php/ajankoh-taista/index.php?option=com_content&view=article&id=468

Producteev. Viitattu 10.12.2010. <http://www.producteev.com/?lang=1>

Pönkä, H. 2010a. Valitse oikea palvelu oikeaan tarkoitukseen. Lehmätkin lentäis-blogi. Viitattu 10.12.2010. <http://harto.wordpress.com/2010/03/07/valitse-oikea-palvelu-oikeaan-tarkoitukseen/>

Pönkä, H. 2010b. Saari ja saaristo kuvio. Viitattu 20.4.2011. http://mopaali.fi/images/saari_ja_saaristo.png

Pönkä, H. 2010c. Yrityksen verkkoläsnäolo ennen ja nyt. Viitattu 20.4.2011. <http://mopaali.fi/blogi/Yrityksen-verkkola-sna-olo-ennen-ja-nyt.html>

Wikipedia. Wikipedia artikkeli: Sosiaalinen media. Viitattu 10.12.2010. http://fi.wikipedia.org/wiki/Sosiaalinen_media

Zipiopin blogi. Viitattu 20.4.2011. <http://www.sosiaalinenmedia.com/>

Laurean wiki. Sosiaalisen median kanavia. Viitattu 20.4.2011. https://wiki.laurea.fi/download/attachments/14319878/sosiaaliset_mediat.jpg

Tulevaisuuden parhaasta sisällöstä aletaan maksaa. VTT. Viitattu 10.12.2010. <http://www.vtt.fi/uutta/2007/20070322.jsp>

Kokous- ja konferenssiesitelmät

Pirkola, J. & Könönen, J. (2009). Sosiaalisen median hyödyntäminen markkinoinnissa. Case: Mediataivas. Digitaalinen markkinointi: Saako kengännauhahudjetilla näkyvää aikaan? Studia Generalia-luentosarja. 29.10.2009. Jyväskylän yliopisto.

Tutustumisen arvoista

Digital Media Finland. Esitykset. Viitattu 20.4.2011 <http://www.digitalmedia.fi/esitykset/alias-3.html>

5 JEP-HANKKEEN SEURANTA JA ARVIOINTI

Mira Pihlaja
Vaasan ammattikorkeakoulu

ESR-vaatimusten mukaisen talouden ja toimenpiteiden sekä tavoitteiden seurannan lisäksi JEP-hankkeen sisäistä toimenpiteiden ja tavoitteiden seuranta on toteutettu siten, että projektipäällikkö on tehnyt ohjausryhmän kokouksiin noin 2–3 kuukauden välein raportin tehdyistä puolivuotissuunnitelmien mukaisista toimenpiteistä. Näiden lisäksi on tehty koostemaisesti tavoitteiden seuranta myös VAMKin sisäisiin tarpeisiin muun muassa lukuvuosina 2008–2009 ja 2009–2010 toimineen opetuksen kehittämissyhmän kokouksiin sekä vuotuisiin opetuksen kehittämissyksikön johdon katselmuksiin. Palautetta on kerätty säännöllisesti muun muassa järjestetyistä koulutuksista ja seminaareista. Hankkeen sisäinen arviointi on keskittynyt tulosten seurantaan ja toimenpiteiden arviointiin. Näiden lisäksi opetussuunnitelmauudistuksen arviointia on tehty sisäisessä auditoinnissa keväällä 2011 ja uudistuksen vaikuttavuutta puolestaan mitattiin koulutuspoliittisessa kyselyssä. Loppuarvioinnin yhteydessä pyritään toteuttamaan myös vertaisarviointi. Näistä lisää luvuissa 5.1–5.5.

Tulosten toteutumisen kannalta ongelmallisinta on ollut OPS-uudistuksen suunnitellun aikataulun muutokset, joita ovat aiheuttaneet opetusalojen aikataulupaineet. OPS-kehityksen tavoitteiden pääpainon “keikahtaminen” eli painopisteen siirtyminen nk. nuorisoasteen kehittämiseen on aiheuttanut sen, että etenkin aikuisopetuksen menetelmien kohdalla uudistus ei ole edennyt niin syvälle kuin tavoiteltiin.

5.1 Hankkeen sisäinen arviointi

Hankkeen alussa toteutettiin projektityöntekijöiden ja ohjausryhmän yhteistyönä SWOT-analyysi, jossa käytiin läpi hankkeen toteutukseen liittyvät vahvuudet ja mahdollisuudet sekä heikkoudet ja uhat. Kuviossa 44 on kooste SWOT-analyysin pääkohdista.

SWOT-analyysi tarkistettiin ohjausryhmän kokouksessa elokuussa 2009. Vahvuuksina pidettiin projektin ja sen toimenpiteiden nopeaa käynnistymistä sekä tiedotusta. Heikkoutena nähtiin se, että heti hankkeen alussa ei saatu mukaan työelämäkumppaneita ja JEP-hankkeen näkyvyys VAMKin ulkopuolella oli tuolloin vielä vähäistä. Heikkoutena pidettiin myös päällekkäisiä uudistuksia, jotka vaikuttavat JEP-hankkeen etenemiseen. Mahdollisuuksia nähtiin aikuiskoulutuksen pedagogiikan uudistumisessa ja TKI-toiminnan vahvemmassa integraatiossa sekä osaamisohjauksen vaikutuksissa opiskelijarekrytointiin. Uhkana pidettiin laskusuhdanteen vaikutuksia yritysyritysohjon, korkeakoulun ja työelämäkumppaneiden välisen tiedonkulun häiriöitä sekä OPS-uudistuksen alakohtaista liiallista eriytymistä.

Vahvuudet

- projekti käynnistynyt heti rahoituksen vahvistamisen jälkeen
- koulutukset lähteneet liikkeelle hyvin, tiheä ja monipuolinen koulutuskalenteri → kattaa kaikki halukkaat talon sisällä
- kaikki otettu mukaan muutokseen (sisäinen tiedotus)

Mahdollisuudet

- JOPS-uudistuksen puitteissa suunnitelut, erityisesti aikuiskoulutuksen uudentyyppiset pedagogiset ratkaisut tuovat joustavuutta ja mahdollisuuksia erilaisille oppijoille
- TKI-integraation tiivistyminen parantaa työelämäyhteyksiä
- rekrytointivaihe: osaamisperustaisista opinnoista saa paremman kokonaiskäsityksen jo opiskelupaikkaa valitessa
- käytäntöjen tehokas levittäminen muihin oppilaitoksiin johdattaa lisää uusia opiskelijoita tänne

Heikkoudet

- mukaan saatuja yrityksiä ei vielä ole
- näkyvyys muualla kuin VAMK:n sisällä vielä vähäinen
- useat päällekkäiset uudistukset, jotka integroituvat projektiin, hidastavat jouhevaa etenemistä (esim. verkkosivu-uudistus → JOPS-julkaisu jne.)

Uhat

- taloustilanne säikäyttää yritykset → TKI-yhteistyökumppaneita ja työharjoittelupaikkoja vaikeampi saada
- Toimiala-/osastokohtaiset JOPS-sovellutukset lähtevät menemään liian eri suuntiin
- alakohtaistuminen → siirto-opiskelijat/poissaolleet, joilla rästissä vanhemman opsin opintoja, miten hoidetaan hyvitykset puuttuvat → valmistumisen viivästyminen mahdollisia tiedonkulku yrityksistä VAMKiin: ei löydy
- sopivia väyliä oikea-aikaisesti, jolloin tiedonkulku estyy ja hyviä ideoita voi jäädä käyttämättä

Kuvio 42. Kooste JEP-hankkeen SWOT-analyysistä

Projektipäällikön raporttien ja koosteiden käsittely ohjausryhmän kokouksissa on ollut hankkeen etenemisen kannalta erittäin hedelmällistä, ja ohjausryhmä onkin antanut arvokasta palautetta ja kehittämisehdotuksia hankkeen kuluessa. Vuoden 2010 lopussa toteutettiin hankkeen tavoitteiden ja tulosten toteuman väliarviointi siten, että vuosien 2008–2009 numeerisista seurantatiedoista laadittiin koosteet ja lisäksi sanallisista, enemmänkin laadullisista tulostavoitteista tehtiin taulukkomainen toteumatilanteen kooste. Projektipäällikkö laati vuosien 2008–2010 numeerisista seurantatiedoista koosteen (taulukko 8), josta käy ilmi hankkeen toimenpiteissä aloittaneet opettajat, siis aktiivisesti oman alansa osaamis pohjaista opetus suunnitelmaa kehittäneet opettajat (muun muassa yliopettajat ja juonnetiimien vetäjät sekä aktiiviset tiimin jäsenet) sekä hankkeen toimenpiteissä aloittaneet yhteistyö yritykset ja muut yhteistyökumppanit suhteessa tavoitelukuun. Koosteessa näkyvät myös toteumaprosentit. ESR-seurannassa on lisäksi seurattu myös lyhytkestoisiin toimenpiteisiin osallistuneita opettajia, jotka eivät siis ole mukana aloittaneiden luvuissa.

Kuten toteuman perusteellakin näkee, haastavinta on ollut hankkia yritysyhteistyökumppaneita erityisesti hankkeen alkuvaiheessa, mutta senkin tavoitteen osalta olemme kirineet loppua kohti. Huomioitavaa on myös se, että vaikka yritysyhteistyö ei ole ollut suoraan hankkeessa voimakasta, lähtivät opetusalat kehittämään ja tiivistämään yritysyhteistyötä heti OPS-kehitysprosessinsa alussa.

Uudet yritys yhteistyön muodot eivät siis välttämättä ole luonteeltaan sellaisia, että kumppaniyritykset olisivat suoraan JEP-hankkeessa aloittaneita, vaan yhteistyö tiivistyi kehitystyön aikana muilla keinoin. Pidän itse mainitsemisen arvoisena myös sitä, että JEP-hankkeen puitteissa toteutettu työelämäyhteistyö on ollut moninaista, aloittaneiksi on hankkeemme osalta laskettu sellaisia yrityksiä ja muita organisaatioita, joiden kanssa on tehty jotain konkreettista. Pelkästään seminaareihin osallistuneet yhteistyötahojen edustajat eivät siis näy näissä aloittaneiden luvuissa, vaan tapahtumiin osallistuneissa henkilöissä. Hankkeen puitteissa tehty työelämäyhteistyö on kattanut tapahtumien yhteistä suunnittelua ja toteutusta sekä opiskelijoilla teetettyjä toimeksiantoja monialaisesti.

Taulukko 8. Aloittaneet 2008–2010

Aloittaneet opettajat	Hlöä
10-12/2008	11
1-6/2009	29
7-12/2009	38
1-6/2010	19
7-12/2010	17
Yhteensä	114
Tavoite	150
Toteuma%	76
Aloittaneet yritykset	Kpl
10-12/2008	0
1-6/2009	2
7-12/2009	1
1-6/2010	0
7-9/2010 väliaikatieto	9
Yhteensä	12
Joista EURAssa	10
Tavoite	50
Toteuma%	20
Muut yhteistyökumppanit	Kpl
10-12/2008	2
1-6/2009	1
7-12/2009	1
1-6/2010	1
7-12/2010	4
Yhteensä	9
Tavoite	12
Toteuma%	75

Vastaava numeerisiin tavoitteisiin liittyvä kooste tehtiin myös koulutusten ja seminaarien lukumäärästä, sillä niidenkin osalta hankesuunnitelmassa on asetettu numeeriset tavoitteet, tämä sekä tilaisuuksiin osallistuneiden määrästä tehty kooste esiteltiin jo luvussa 2.5 (taulukot 1 ja 2).

Koulutusten ja seminaarien osalta asetetut määrälliset tavoitteet on jo saavutettu, ja vuoden 2011 aikana tulossa on vielä pari koulutusta ja loppuseminaari, joten näiden osalta tavoitteet tullaan ylittämään. Projektipäällikön tuottamien kuukausiraporttien pohjalta laadittiin vuoden 2010 lopussa siis myös kooste etenemisestä ja tuloksista taulukkomaisesti (Liite 10).

Päätavoitteen eli JOPS-mallin ja OPSien julkaisun kehittämisen osalta hanke on edistynyt hyvin, joten voidaan todeta, että päätavoitteiden asettaminen on onnistunut erittäin hyvin. Kaikilla toimialoilla on nuorisoasteen koulutuksessa ja pääosassa aikuiskoulutusohjelmia on ollut käytössä uuden mallin mukainen Juonneopetussuunnitelma (JOPS) syksystä 2010 alkaen. Loppujen aikuiskoulutusten ja erikoistumisopintojen sekä ylempien amk-tutkintojen osalta JOPSeihin siirrytään viimeistään syksyllä 2011. Kaikilla aloilla on myös toteutettu koulutusohjelman yleisten ja alakohtaisten kompetenssien analyysi sekä laadittu vuositeemat. Syksyn 2010 aikana OPS-julkaisujärjestelmää on saatu päivitettyä siten, että kaikki tiedot ovat saatavilla myös julkisen verkon puolella. Opetussuunnitelmatasolla (JOPS-taulukot) kaikki alat ovat pysyneet melko hyvin vuosikellon mukaisessa aikataulussa, mutta joillakin aloilla on ollut viivettä opintojaksokuvausten ajantasaistamisessa JuonneOPSin mukaisiksi.

Alatavoitteiden osalta hanke on edelleen osin jäljessä aikataulusta. Konkreettisia toimenpiteitä opetusmenetelmien uudistamisen osalta on nähtävissä kaikilla aloilla syksyllä 2010 alkavien koulutusohjelmien toteutuksissa, joskin kirjo on varsin vaihteleva.

Aikuiskoulutuksen osalta toimialajohtajat ovat asettaneet tavoitteeksi lisätä kaikissa aikuiskoulutuksissa verkko-opetuksen määrää syksystä 2011 alkaen siten, että ne sisältävät vähintään 15 opintopistettä verkko-opetusta, tämä tavoite tukee JEP-hankkeen alatavoitetta aikuiskoulutukseen soveltuvien uusien menetelmien käyttöönotosta ja koulutuksissa onkin pyritty turvaamaan opettajille riittäviä ICT-valmiuksia JEP-hankkeen ja muun VAMKin henkilöstökoulutuksen yhteistyönä.

Hankesuunnitelmaa laadittaessa esillä on ollut myös projektitoiminnan brändäys ja InnoBothnia -suunnitelma, mutta niiden osalta VAMKin strategiset linjaukset sekä yhteistyökuviot ovat muuttuneet jo hankkeen alussa siten, että alustavien kartoitusten jälkeen näiden tavoitteiden osalta ei ole ollut mahdollista edetä alkuperäisen suunnitelman mukaiseen suuntaan. Näin ollen nämä välitavoitteet jäivät toteutumatta.

5.2 Palautteen kerääminen

Palautetta on kerätty pitkin matkaa, enemmän laadullista ja lähinnä sanallista palautetta kuin numeerista, mutta erityisesti hankkeen alussa järjestetyistä tilaisuuksista kerättiin myös numeerista palautetta, liitteenä kooste vuoden 2009 numeerisista palautteista (Liite 11). Palautteet ovat olleet pääosin positiivisia ja lisäksi on saatu hyviä kehittämisehdotuksia, kuviossa 44 on otteita vuosien 2009–2010 sanallisesta palautteesta.

Tukitoimenpiteisiin liittyvää palautetta on kerätty lähinnä opetuksen kehittämistyöryhmässä, erityisesti osastonjohtajilta on pyydetty palautetta kuukausittaisten kokousten yhteydessä vuosina 2008–2010, ja tietysti myös jatkuvana palautteena tukitoimenpiteisiin osallistuneilta. Palautteita on käsitelty projektityöntekijöiden kesken sekä ohjausryhmässä ja ne on huomioitu aina seuraavan puolivuotiskauden suunnittelussa. Varsinaisen projektin toimenpiteistä kerättävän palautteen lisäksi keväällä 2011 toteutettu sisäinen auditointi toi arvokasta tietoa siitä, mihin seikkoihin hankkeen loppuvaiheessa on syytä panostaa. Sisäisen auditoinnin tuloksista kerrotaan lisää luvussa 5.3.

Kuvio 43. Otteita sanallisista palautteista

Palautteen keräämisessä on ollut myös haasteita, erityisesti kiireisiltä osastonjohtajilta on ollut vaikea kerätä kirjallista palautetta, ja tästä syystä opetuksen kehittämissryhmän toiminta vuosina 2008–2010 olikin ensiarvoisen tärkeää, sillä osastonjohtajat muodostivat kyseisen työryhmän ytimen. Opetuksen kehittämissryhmän kokouksissa käydyt keskustelut ja niiden pohjalta yhteisesti sovitut pelisäännöt sekä jatkuva kuu-kausittainen palaute mahdollistivat hankkeen toimenpiteiden hyvän suunnittelun ja jouhevan etenemisen.

Yrittäjyyden yliopettaja Margit Niemelä toteutti myös opiskelijoille Wish-menetelmällä oppimistehtävän muodossa kartoituksen siitä, millaisia ajatuksia opiskelijoilla on siitä, miten opiskelijat pitäisi ottaa mukaan korkeakoulun kehittämistyöhön. Hän toimitti koosteen tuloksista sekä JEP-hankkeen että VAMKin laatutiimin käyttöön. Esille nousseita asioita olivat muun muassa seuraavat:

- Opiskelijoiden kehitystyöryhmä
- Palautteen antaminen pakolliseksi
- Palaute julkiseksi
- Mahdollisuus vaikuttaa kurssitarjontaan/lukujärjestykseen
- Virtuaalikurssit aineissa, jotka eivät liity suoraan substanssiin
- Kurssipalaute kurssin ½ -välissä
- Palautetunti ryhmänohjaajan kanssa
- Kurssien suunnittelussa ja laitteiden hankinnassa entisten opiskelijoiden mielipiteet
- Kehityskeskustelu
- Opiskelijoiden aktiivisempi kuuntelu

Wish-menetelmään kuuluvan seulonnan avulla tärkeimmiksi kehittämiskohteiksi olivat nousseet palaute julkiseksi, opiskelijoiden kuuntelu, palautekurssi sekä entisten oppilaiden mielipiteet (alumnit).

Seuraavan vaiheen aikana opiskelijat olivat miettineet miten näitä kohteita kehitettäisiin ja esille oli noussut muun muassa tällaisia toimenpiteitä:

- Osastonjohtaja kävisi palautteet opiskelijoiden kanssa kahden (2) periodin jälkeen, samalla keskustelua kehittymisestä/kehityksestä. Tuloksia julki myös toisen vuoden opiskelijoille, kun valitaan suuntaavia opintoja. Julkaisu myös julkisesti, kun haetaan kouluun. Pysyisi taso korkealla ja koululle hyvää mainosta.
- Kesätöiden jälkeen selvitetään, mistä koulutuksessa käydyistä asioista on ollut apua ja mitä pitäisi ottaa lisää Mitä opiskelijat osaavat, mitä pitäisi opettaa.
- Portaaliin kehitystyöhön liittyviä tehtäviä, joissa tulee pohtia kehityskelpoisia asioita tai tietyn asian kehittämisen tarpeellisuutta/hyödyllisyyttä.

Nämä tulokset olivat varsin mielenkiintoista luettavaa ja vaikka JEP-hankkeen puitteissa ei ehditä enää tämän pohjalta varsinaisia korjaavia toimenpiteitä tehdä, huomioidaan nämä VAMKin laatutyössä.

Opiskelijathan ovat olleet OPS-kehityksessä mukana siten, että aiemmin kerättyä palautetta ja osastoilla uudistusten yhteydessä kerättyä palautetta sekä sisäisen auditoinnin opiskelijahaastatteluiden tuloksia hyödynnetään kehitystyössä. Osastojen kokouksissa on myös VAMOK ry:n organisoimana opiskelijaedustus (kunkin opetusalan osastoilla on siis opiskelijoiden osastonkokousedustajat). VAMK hyödyntää myös VAMOKin koulutuspoliittisen kyselyn tuloksia, JEP-hankkeen kannalta oleellisia niistä esitellään luvussa 5.4.

5.3 Sisäisen auditoinnin tulosten kooste

Kevään 2011 sisäisen auditoinnin kohteena olivat JuonneOPSit. Sisäisen auditoinnin tuloksena saatiin kehittämideoita ja hyviä käytänteitä. Vaasan ammattikorkeakoulun strategiassa luvataan, että VAMK on laadukkaita. Sitä päämäärää kohti tavoiteltaessa mitataan säännöllisin väliajoin omaa toimintaamme. Tärkeänä mittaus työkaluna käytössä ovat sisäiset auditoinnit. Sisäiset auditoinnit toteutetaan vuosittain kiertävällä systeemillä siten, että vuonna 2011 auditoinnin kohteena olleet osastot toimivat ensi vuonna auditoinnissa.

Joka vuosi 3–4 osastoa/yksikköä auditoi ja saman verran osastoja on auditoinnin kohteena. Auditoinnin teema vaihtuu vuosittain, vuonna 2011 kohteeksi valittiin juonneopetus suunnitelmat. Osastoista auditoitavina olivat hoitotyön, sähkötekniikan ja matkailualan osastot. Auditoinnissa toimivat edustajat liiketalouden, konetekniikan ja rakennustekniikan osastoilta. Lisäksi auditointiryhmissä oli vahva opiskelijaedustus, noin puolet auditoinnista olikin opiskelijoita.

Tulokset julkistettiin 13.3.2011. Tilaisuudessa auditointiryhmien puheenjohtajat esittelivät havaintoja auditointikierrokselta. Tulokset on jaettu vahvuuksiin ja kehittämiskohteisiin. Osastojen omien vahvuuksien toivotaan leviävän koko VAMK:iin hyviksi käytänteiksi, ja kehittämiskohteille tehdään suunnitelma niiden korjaamiseksi. Rehtori totesi tulosten julkistamistilaisuuden aluksi, että mikäli auditoinnissa ei olisi tulleet kehittämiskohteita, hän joutuisi määräämään uusia auditointin kohteita. Auditoinnissa on siis tarkoituksenaan objektiivisesti tutkia VAMK:n toimintaa ja antaa kehittämissuosituksia toiminnan edelleen laadukkaammaksi tekemiseen. Auditointi toteutettiin pääasiassa haastatellen, tueksi haettiin myös dokumentaatiota.

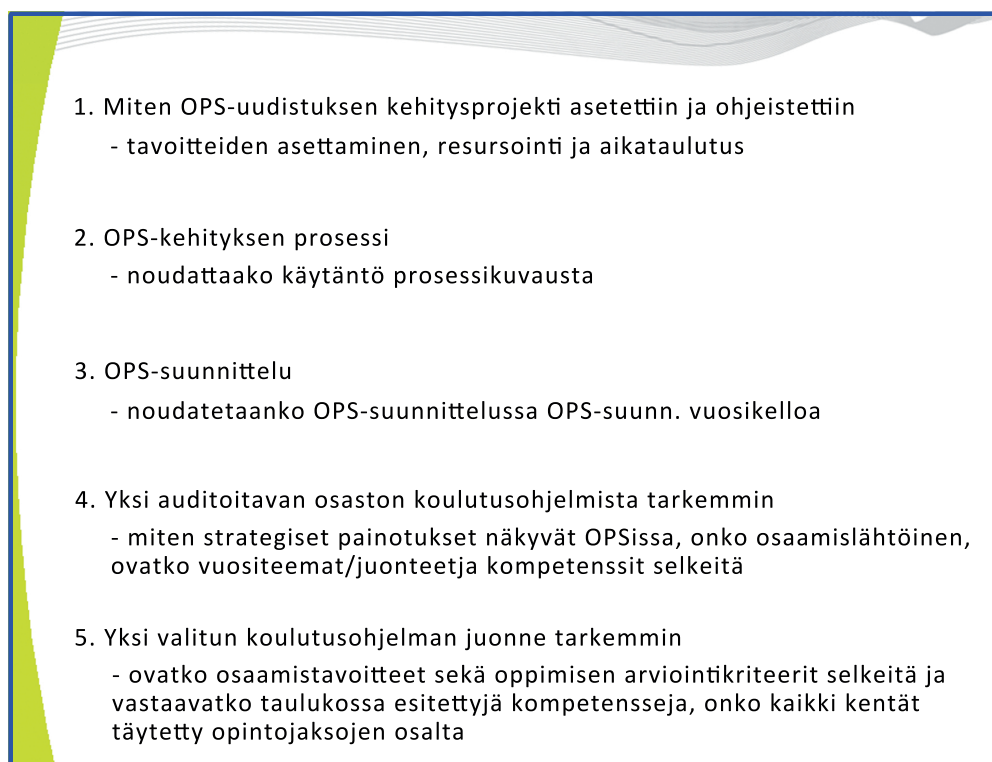
Auditointiryhmät antoivat muun muassa seuraavanlaisia kehittämideoita:

- Opiskelijat tulisi ottaa mukaan opettajien tiimityöskentelyyn.
- Opiskelijoiden työkokemusta tulisi hyödyntää opetuksessa.
- Tutkintorakenne on opiskelijoille osittain epäselvä.
- Poissaolojen korvaamista tulee vielä pohtia (lukukauden poissaolo).
- Tulevissa kehittämishankkeissa on kiinnitettävä huomiota ohjeistukseen ja aikataulutukseen.

Vahvuuksina koettiin muun muassa seuraavaa:

- Neuvottelukunnat ja opiskelijat ovat olleet aktiivisesti mukana opetussuunnitelmatyössä.
- Eräällä osastolla on toteutettu kysely opiskelijoille juonteista ja niiden sisällöistä.
- Juonneopetus antaa opettajille mahdollisuuden keskustella keskenään opetuksen sisällöistä, jolloin mahdolliset päällekkäisyydet poistuvat.

Tuloksia käsiteltiin johdon katselmuksessa 25.3.2011. JEP-hankkeen ja laatutiimin yhteistyön puitteissa osastonjohtajille ja juonnetiimeille on tehty muistilistat OPS-kehitystyön tueksi. Lisäksi laatutiimi ja johto sopivat kehittämistoimista, joihin osastot ottavat ensi vuoden toimintasuunnitelmissaan kantaa. Kaikki auditoinnin tulokset ovat henkilöstön nähtävillä VAMKin intrassa.

Kuvio 44. VAMKin sisäisen auditoinnin kohteet keväällä 2011

Kuviossa 45 on esitetty sisäisen auditoinnin kohteiden kuvaus. JEP-hankkeen projektipäällikkö laati auditointiryhmien puheenjohtajien laatimien raporttien sekä intraan kirjattujen havaintokorttien pohjalta koosteen hyvistä käytänteistä ja kehittämiskohteista siten, että ne lajilteltiin päävastuutahojen eli JEP-hankkeen ja opetuksen kehittämisyksikön (OPKE), opetusalojen osastojen sekä VAMKin yleisen kehittämisen mukaisesti toimintasuunnitelmissa huomioitaviksi.

OPKE-yksikön toimenpidelistalle nousivat seuraavat hyvät käytänteet:

- Laajoihin kehittämishankkeisiin liittyvät asiantuntijavierailut koettiin hyvänä käytänteenä, tätä siis syytä jatkaa edelleen.
- Pedagoginen strategia on huomioitu → uusissa vastaavissa kehittämishankkeissa siis syytä huomioida kytkentä päivityksen alla olevaan pedagogiseen ohjelmaan.
- Opiskelijoilta on kerätty palautetta ja kehitystyötä suunnattu sen perusteella → opiskelijoilta kerättävän palautteen koostaminen ja huomiointi olta-
tava jatkuvaa, ja tämän tulee näkyä myös jatkossa.
- JuonneOPS on lisännyt opettajien keskinäistä vuorovaikutusta ja keskustelua opetuksen sisällöstä. → Tilaisuuksia tälle vuorovaikutukselle luotava lisää jatkossakin.

Kehittämiskohteita puolestaan olivat:

- OPS-työhön liittyville opettajien ohjeille yksi paikka verkkoon (vastaa havaintoihin ohjeiden saavutettavuudesta). → Tämä toteutetaan JEP-hankkeen puitteissa.
- Tulevissa pedagogisissa kehittämishankkeissa kiinnitettävä huomioita ohjeiden saatavuuteen ja ajoitukseen (vastaa kehittämisehdotukseen: dokumentointiohjeiden ajoituksen parantaminen).
- Arviointikohteiden sapluuna osaksi uuden pedagogisen ohjelman TOISUa (vastaa havaittuun selkeämpien yhteisten mallien tarpeeseen, arvioinnin kohteiden sapluuna puuttuu).
- Mietittävä miten tieto tutkintotodistuksen rakenteesta jaetaan ja mihin tämän tyyppinen tieto sijoitetaan, jotta ei jää epäselväksi. Muutoksia ei ole tehty, ja tämä on päätetty opetuksen kehittämissyhmässä yhteisesti (LV 2008–2009), todistuksen liitteessä on siis edelleen arvioinnit opintojaksojen tasolla. (Havainto: Opettajilla ja opiskelijoilla on vielä epätietoisuutta, miten arviointi näkyy tutkintotodistuksessa eli arvioidaanko sekä yksittäiset opin-
tojaksot että juonne.)

Osastonjohtajien muistilistalle nostettiin niin hyviä käytänteitä kuin havaittuja kehittämiskohteitakin, mutta se päätettiin toteuttaa kysymysten muodossa, jotta muistilista toimii työkaluna. Muistilistan ensimmäinen versio liitteessä 6. Koosteessa vastaavat asiat esitettiin havaintojen pohjalta, sisältäen pidemmät selitteet. Osastonjohtajien muistilistan lisäksi projektipäällikkö ja laatutiimi laativat vastaavan muistilistan juonetiimien käyttöön (Liite 7). Kooste on jo julkaistu VAMKin intrassa, lisäksi se ja muistilistat levitetään osastoille lukuvuoden 2011–2012 alussa.

Lisäksi koosteeseen nostettiin muita, koko VAMKia koskevia, huomioitavia havaittuja hyviä käytänteitä:

- Isojen kehittämishankkeiden tavoitteiden vahvistaminen hallitustasolla (sis. hallitus) koettiin hyväksi käytänteeksi. → Näin olisi hyvä toimia jatkossakin.

- Selkeät perustelut kehittämistarpeelle oli tiedossa. → Perustelut tulee olla jatkossakin selkeässä, ymmärrettävässä muodossa (tiedotukseen kiinnitetävä huomiota).
- Kehittämisen vaiheiden seuranta soveltuvassa työryhmässä tai muussa VAMKin toimielimessä (Pidettiin hyvänä käytänteenä, että JOPS-suunnitelutyön vaihetta seuraattiin säännöllisesti opetuksen kehittämissuunnitelmassa.) → Vastaava suurien kehittämishankkeiden seuranta varmistettava jatkossakin.

Kehittämiskohteina pidettiin muun muassa seuraavia kokonaisuuksia:

- Isojen kehittämishankkeiden asettamiseen liittyvää tiedotusta parannettava entisestään, syytä olla selkeä yhteinen malli (esimerkiksi tulossa oleva OKM:lta tuleva koulutusrakenteen uudistaminen pääaine- ja sivuainepohjaiseksi). Tavoitteenasettelua tulisi selkiyttää. Uudistustyön tarpeellisuus pitää perustella hyvin henkilöstölle.
- Johdon sitoutuminen on tehtävä näkyväksi, johtamisen vastuut selkeämiksi ja tiedotus vastuista myös henkilökunnalle. → Yhteisesti sovittujen pelisääntöjen (mallit, ohjeet & aikataulut) noudattaminen.
- Kehittämisen aikataulut: yksityiskohtaisempi aikataulu välitavoitteineen suunnittelulle ja toteutuksen käynnistykselle
- Kehittämisen resursointi on ohjeistettava selkeästi (kaikkien alojen yhdenvertaisuus) ja huomioitava vuosisuunnittelussa sekä tarvittaessa budjetoinnissa. → Yleensä riittänee, kun sovitaan paljonko osastonjohtaja varaa opettajien vuosityöaikaan käynnissä olevaan kehittämiseen.
- Juonnetiimien toiminta ei ole vielä vakiintunut käytännöksi. Kehittämistoinnin kannalta olisi suotavaa, että opettajilla olisi mahdollisuus kokoon tulla kehittämään asioita yhteisesti sovittuna aikana, jolloin ei olisi opetusta.

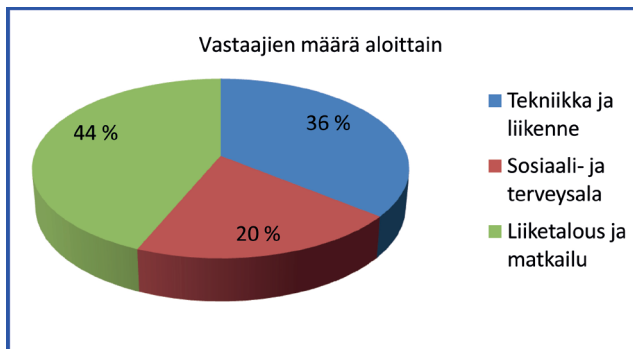
Lisäksi johdolle annettiin pohdittavaksi, onko OPS-suunnittelun prosessin päivitystarpeen sisäisen auditoinnin havaintojen pohjalta. Havainnosta kävi myös ilmi, että uudistetuista prosesseista tulisi tiedottaa paremmin henkilöstöä (vaikka toimitaan pääosin prosessin mukaisesti, ei tiedetä missä prosessikuvaus on ja että sitä on uudistettu).

Havainnossa toivottiin myös uudistusta pienryhmien ryhmäjakojen ja lähituntimäärien perusteille, siten että myös nämä monipuolistuvat opetusmenetelmien uudistuksessa. Havainnoissa tuotiin myös esiin, että uusien opetussuunnitelmien vaikutusta opiskelijoiden osaamistasoon tulisi kartoittaa, näin ollen tulisi päättää, missä vaiheessa ja miten kartoitus toteutetaan. Yksi luonteva vaihtoehto olisi toteuttaa laajempi osaamiskartoitus ennen seuraavaa ulkoista auditointia.

5.4 VAMOKin KOPO-kyselyn tulosten kooste

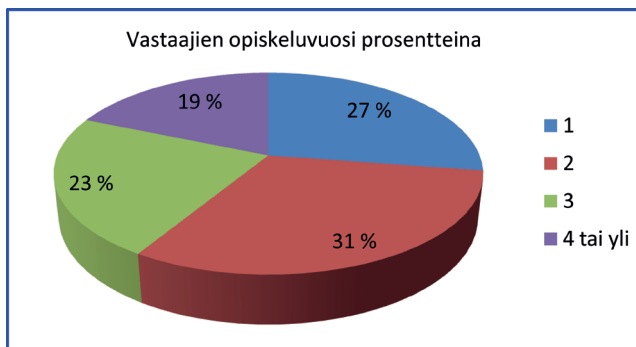
Vaasan ammattikorkeakoulu opiskelijat VAMOK ry. toteutti jo perinteeksi muodostuneen koulutuspoliittisen eli KOPO-kyselyn alkuvuodesta 2011. Kysely toteutettiin ensimmäistä kertaa kaikilla kolmella opetuskielellä: suomi, ruotsi ja englanti. Vastaajien kokonaismäärä oli 332, joista suomenkielisiä 293, englanninkielisiä 17 ja ruotsinkielisiä vastaajia 22. Uusina kysymyksinä mukaan saatiin myös opetussuunnitelmauudistukseen liittyvät kysymykset, joiden tuloksista tiivis kooste ohessa. VAMKin kokonaisopiskelijamäärään suhteutettuna otos on noin 10 %, joka on suhteellisen hyvä tulos tämän tyyppisessä sähköisessä kyselyssä.

Vastauksia saatiin kaikilta aloilta, mutta ne eivät suoraan korreloi VAMKin toimialojen opiskelijamäärien kanssa. Tekniikasta ja liikenteestä vastauksia saatiin 119, sosiaali- ja terveysalalta 68 ja liiketalous- ja matkailualalta 145 kappaletta. Kuviossa 46 näkyvät vastaajien määrät aloittain prosentteina.

Kuvio 45. KOPO-kyselyn vastaajien määrä aloittain

Vastaajista lähes kolmannes (27 %) oli ensimmäisen vuoden opiskelijoita, mutta suurin vastaajien osuus oli kuitenkin toisen vuoden opiskelijoissa, joita oli 31 %. Kolmannen ja sitä ylempien vuosikurssien opiskelijoita oli yhteensä 42 % (kuvio 47).

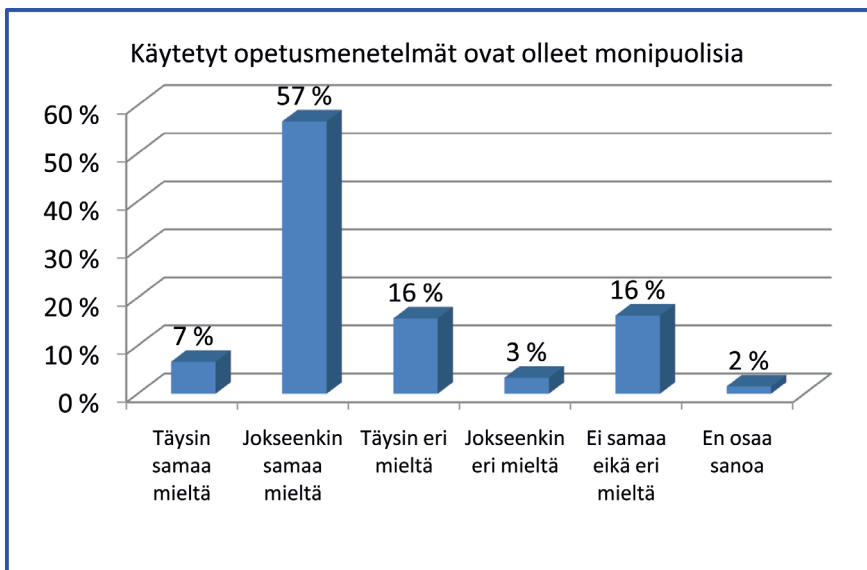

Kuvio 46. Vastaajien opiskeluvuosi

Vastaajien perustietojen jälkeen ensimmäinen juonneopetussuunnitelmiin liittyvä kysymys kuului yksinkertaisuudessaan näin: Tiedätkö mitä juonneopetus tarkoittaa? Vastausvaihtoehdot olivat kyllä, ehkä ja ei. Vastaajista 62 % ei tiennyt, mitä termi tarkoittaa ja 12 % valitsi vaihtoehdon ehkä, vain 26 % vastaajista ilmoitti tietävänsä, mitä juonneopetus tarkoittaa.

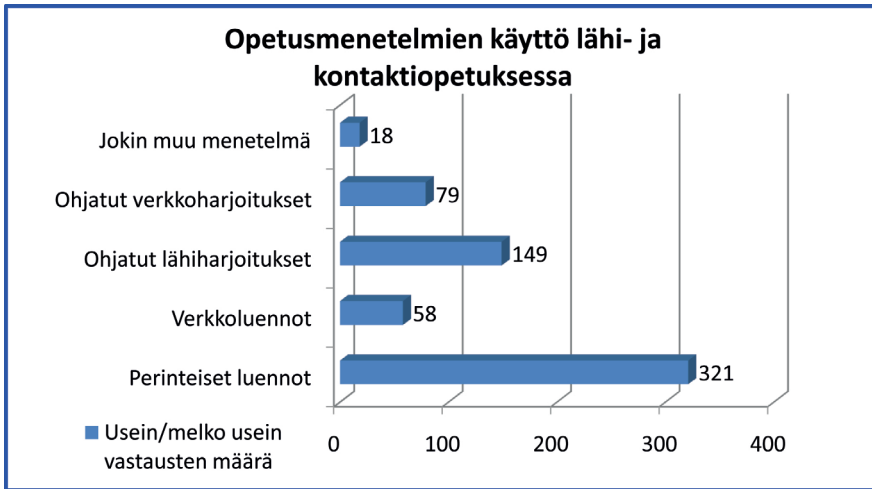
Kun verrataan ensimmäisen vuosikurssin vastaajien määrää (27 %) ja kyllä -vastauksen määrää (26 %), voidaan selkeästi vetää johtopäätös, että pääasiassa sellaiset opiskelijat, joiden opetussuunnitelma pohjautuu JuonneOPS-malliin, siis syksyllä 2010 aloittaneet, ovat tietoisia mitä juonneopetus tarkoittaa, voidaan olettaa, että ehkä vastauksen valinneet kuuluvat sellaisiin opiskelijaryhmiin, joilla on jo opinnoissaan uudistettuja, JuonneOPS-mallin mukaisia kokonaisuuksia. Vastaajien määrän pitäisi silti olla suhteellisesti suurempi, sillä osastonkokousten opiskelijaedustajat eivät ole vain ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoita ja tietoa on pyritty levittämään muitakin väyliä pitkin. Tulos vahvistaa sisäisen auditoinnin havaintoa, että opiskelijoille suunnattua OPS-tiedotusta ja sisällön kirkastamista tulee kehittää.

Seuraava OPS-uudistukseen liittyvä kysymys koski opetusmentelmien monipuolisuutta. Opiskelijoita pyydettiin arvioimaan opetusmentelmien monipuolisuutta viisiporraisella asteikolla (täysin samaa mieltä –täysin erimieltä). Kuviossa 48 on esitetty vastausten jakauma prosentteina. Noin 2/3 vastaajista (yhteensä 64 %) oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä. Täysin eri mieltä oli 16 % vastaajista.

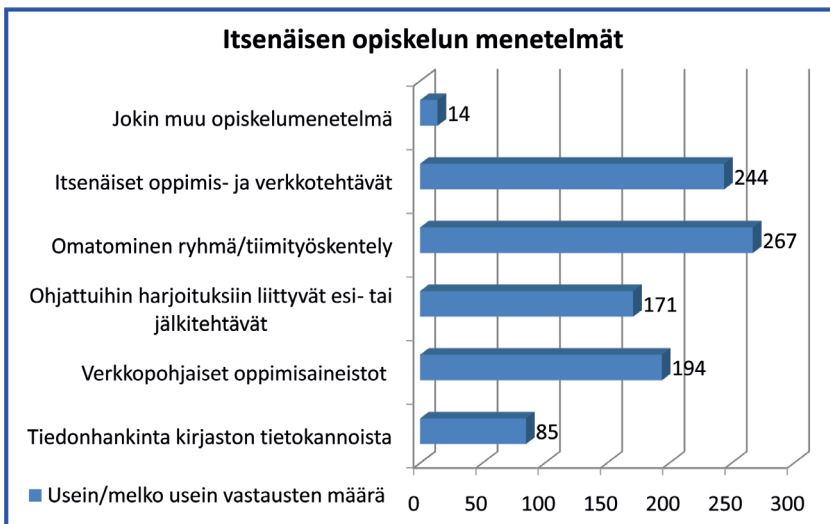
Kuvio 47. Käytettyjen opetusmenetelmien monipuolisuus

Tämä tulos ei ole kovin hälyttävä, mutta kysyttäessä kuinka usein erilaisia opetusmenetelmiä on ollut käytössä lähi- ja kontaktiopetuksessa sekä itsenäisessä opiskelussa havaitaan, että valtaosa opetuksesta on edelleen perinteistä luento-opetusta (kuvio 49).

Kuvio 48. Opetusmenetelmien käyttö

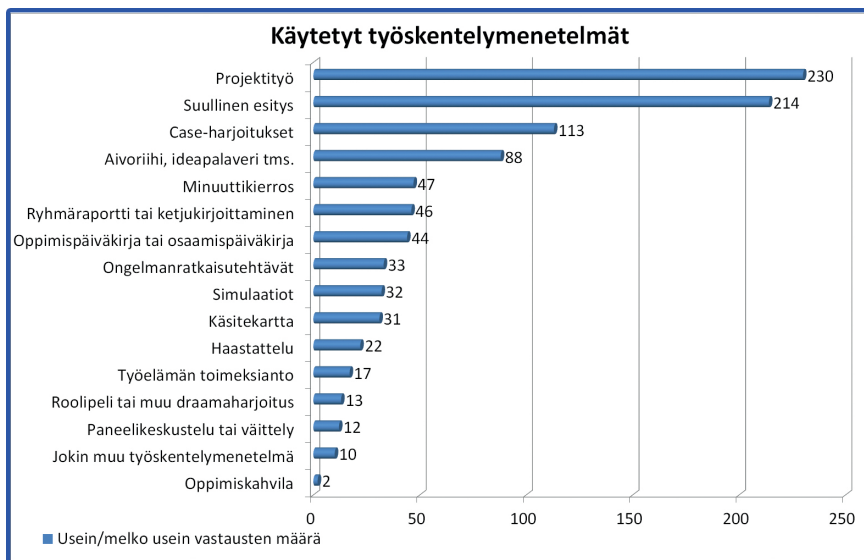
Itsenäisen opiskelun menetelmät painottuvat myös varsin perinteisiin itsenäisesti tehtäviin oppimistehtäviin, mutta oppimaisaineistojen verkkopohjaisuus on myös melko korkealla (kuvio 50). Muiden menetelmien osalta vastausten vähyys voi liittyä myös siihen, että tässä vaiheessa kysymyksiä oli takana jo muutama ruudullinen, kokemukseni mukaan pohdinta “laiskistuu” usein pidemmissä lomakkeissa loppua kohden.

Kuvio 49. Itsenäisen opiskelun menetelmät

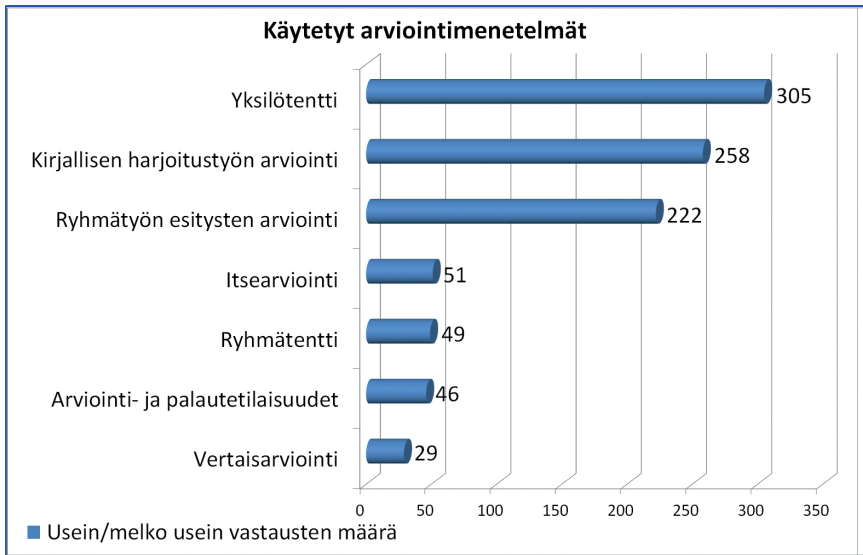
Käytettyjä työskentelymenetelmiä oli listattu varsin laajasti ja niidenkin osalta kysymykseen vastattiin viisiportaisella usein - harvoin -asteikolla. Projektityöt ja suulliset esitykset ovat selkeästi useimmin käytettäviä työskentelymenetelmiä, kun taas oppimiskahvila, roolipeli tai keskustelevat menetelmät olivat vastaajien mielestä harvemmin käytössä. Myöskään yritysten toimeksiannot eivät vielä tämän kyselyn tulosten perusteella olleet laajasti ja läpileikkaavasti opetukseen levinneet. Kuviossa 51 on esitetty käytettyjen työskentelymenetelmien usein ja melko usein -vastausten määrät lajiteltuna suurimmasta pienempään.

JEP-hankkeen tavoitteiden kannalta työskentelymenetelmien vastausten jakauma on ilahduttava. OPSien yleisten kompetenssien tavoitteissa olevat projekti-, tiimityö- ja viestintätaitoja edistävät menetelmät nousevat vahvoina esiin. Viimeisenä OPS-uudistuksen kannalta mielenkiintoisimpiin kuuluvana kysymyksenä oli käytettyjen arviointimentelmien yleisyys. Kuviossa 52 on esitetty kooste usein ja melko usein -vastauksista, tästä nähdään selkeästi, että kolme käytetyintä arviointimentelmää ovat perinteinen yksilötentti, kirjallisen harjoitustyön arviointi sekä ryhmätyön esityksen arviointi. Itse- ja vertaisarviointia, arviointi- sekä palautetilaisuuksia ja ryhmätenttejä käytetään vielä tulosten mukaan melko vähän.

Kuvio 50. Käytetyt työskentelymenetelmät

Arviointimenetelmät painottuvat siis vielä vahvasti perinteisiin menetelmiin, mutta positiivista on se, että muitakin menetelmiä on jo kuitenkin kuudennes vastaajista ilmoittanut käyttävän usein/melko usein. Liitteenä (Liite 12) kaikkien vastausten kooste kuvioiden 50-52 osalta.

Kuvio 51. Käytetyt arviointimenetelmät

KOPO-kyselyn tulokset ovat suuntaa antavia (vastaajien määrä 10 % kokonaisopiskelijamäärästä), mutta ne vahvistavat myös sisäisen auditoinnin kautta saatuja havaintoja sekä JEP-hankkeen sisäisessä arvioinnissa tehtyjä havaintoja. Työsarkaa riittää siis edelleen erityisesti opetus- ja arviointimenetelmien monipuolistamisessa, ja kaikuisuuskyseksi nousevassa tiedotuksessa, jota pitää kehittää jatkuvasti niin hankkeissa kuin pysyvissä organisaatioissakin.

5.5 Hankkeen loppuarviointi ja pysyvien tulosten arviointi

JEP-hankkeen loppuarviointi toteutetaan siten, että hankkeen sisäisen arvioinnin lisäksi pyritään toteuttamaan vertaisarviointi. Vertaisarvioinnin suunnittelu on aloitettu, ja vertaisarviointikumppanina tulee toimimaan näillä näkymin Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Vertaisarviointi pyritään aikataulullisesti toteuttamaan hankkeen viimeisen neljän kuukauden aikana, kesä-syyskuussa 2011. Ajatuksena on, että vertaisarviointimateriaali siirretään portaaliin (Moodle-pohjaan), jossa se on vertaisarviointikumppaneiden käytettävissä.

JEPin-ohjausryhmässä esille tuleen idean pohjalta sama materiaali olisi myös myöhemmin uusien projektipäälliköiden käytettävissä mallina siitä, millaista dokumentaatiota ESR-hankeissa tarvitaan ja voidaan tuottaa. Hankkeen loppuarvioinnin kokonaisuudesta vastaa projektipäällikkö ja ohjausryhmä toimii itsearvioinnin pääasiallisena toteuttajana. Loppuarvioinnissa hyödynnetään luvuissa 5.1–5.4 esitettyjä materiaaleja ja lisäksi tehdään luvussa 5.1 esitetyn tulosten toteuman ja määrällisten tavoitteiden loppuarvioinnit (aikaväli 1.10.2008 – 30.9.2011), joita hyödynnetään sekä ESR-raportoinnissa että hankkeen tulosten levittämisen yhteydessä VAMKin sisällä.

JEP-hankkeen ja VAMKin osaamisohjaisten OPSien kokonaisuudistuksen pysyvien vaikutusten arviointi tullaan toteuttamaan sitten, kun uudet OPSit on kerran ehditty viedä kokonaan läpi. Koska korkeakoulujen arviointineuvoston (KKA:n) seuraava ulkoinen arviointi on VAMKin osalta sovittu toteutettavaksi vuonna 2014, ei erillistä OPS-uudistuksen ulkoista arviointia tarvita. Vuoden 2014 KKA:n auditointi kohdistuu nimenomaan tutkintotavoitteisen koulutuksen toteutukseen. Koulutuksen suunnittelun laadunhallintaan liittyy kolme tasoa: koulutusohjelmataso, opetussuunnitelmataso ja opetuksen toteutuksen taso.

6 OPETUSSUUNNITELMIEN KEHITTÄMISEN TULEVAISUUS

Mira Pihlaja
Vaasan ammattikorkeakoulu

Opetussuunnitelmien kehittäminen on jatkuvaa niin VAMKissa kuin muuallakin, tästä syystä JEP-hankkeen tulosten jalkautus ja kehityksen jatkuminen ei tule olemaan ongelma – jonkintyyppinen suvannevaihe varmasti on kuitenkin luvassa, kunhan tämän uudistuskierroksen viimeistely saadaan ensi lukuvuoden aikana päätökseen arviointikriteereiden sapluunan osalta. Vuosittainen OPSien tarkistus ja tarvittavat korjaustoimenpiteet toteutetaan jatkossakin toimialajohtajien uudistaman OPS-kehityksen prosessin mukaisesti. Myös opetus- ja arviointimenetelmien kehitys jatkuu, ja JEP-hankkeen viimeisinä toimenpiteinä tuleekin olemaan hankkeen aikana havaittujen hyvien käytänteiden jakaminen ja havaittujen kehittämiskohteiden sekä kehitettyjen mallien jalkautuksen vastuutus VAMKin pysyville toimijoille. Opetuksen kehittämisen päälinjausten osalta ensisijaisena työkaluna tulee olemaan nyt uudistettava pedagoginen ohjelma, jolle tehdään myös toiminta- eli jalkautussuunnitelma. Pedagogisen ohjelman toteutumista on myös tarkoitus seurata, vastaavat käytänteet ovat käytössä kaikkien strategisten ohjelmien osalta. Mittariston osalta päävastuu seurannasta on toimialajohtajilla.

Opetus- ja arviointimenetelmien uudistamisen osalta JEP-hankkeen pääasiallisina edistämistoimenpiteinä ovat olleet järjestetyt koulutukset, joita on suunniteltu yhdessä opetuksen kehittämissyksikön pysyvän henkilöstön kanssa. Opetuksen kehittämissyksikkö jatkaa erityisesti pedagogisten menetelmien ja ICT-valmiuksien koulutuksia myös JEP-hankkeen päättymisen jälkeen. Tälle rintamalle on todennäköisesti tulossa myös erilaisia niin verkostoitumista kuin hyvien käytänteiden jakoakin edistäviä hankkeita tulevaisuudessa.

JuonneOPS-malliin liittyvästä yleisestä opetuksen ja sen menetelmien kehittämisestä vastaa siis hankkeen päättymisen jälkeen opetusjohtaja, juonneopetuksen sisältöjen sekä toteutuksen kehittämisestä vastaavat toimialajohtajien johdolla osastonjohtajat. Juonteiden sisällöllisestä kehityksestä vastaavat juonnetiimit, tiimin vetäjinä toimivat pääsääntöisesti yliopettajat.

Nämä vastuut on kuvattu myös päivityksen alla olevaan VAMKin toimintajärjestelmään OPS-kehityksen prosessikuvaukseen. JEP-hankkeen aikana kehitettyjen uusien toimintamallien periyttäminen osaksi VAMKin normaalitoimintaa on aloitettu syksyn 2010 aikana: muun muassa Moodle-mallipohja juonteelle on käsitelty yrittäjyys-tiimin (Yri-tiimi) palaverissa ja siellä sovittiin, että Yri-tiimin opettajat testaavat mallia keuhällä 2011, samoin !NNO WEEK -tapahtuman suunnittelu ja toteutus vuodesta 2011 eteenpäin on tarkoitus periyttää Yri-tiimille.

Tuotettujen mallien ja ohjeiden käyttö pyritään varmistamaan turvaamalla niiden saatavuus ja käytettävyys. Ne tullaan kokoamaan vielä hankkeen viimeisten kuukausien aikana VAMKin uudistuvaan intraan opetuksen kehittämisen sivustolle yhteen paikkaan. Samassa yhteydessä pyritään myös vielä tuottamaan tavoitteina olleita muita malleja, kuten projektioppimisen käsikirja, mikäli sille katsotaan olevan tarvetta ja sen toteuttaminen on aikataulullisesti mahdollista. TKI-toiminan lisääminen ja geneeriset taidot, joista kansainvälisyyteen, viestintään ja vuorovaikutukseen sekä yrittäjyyteen liittyvät tärkeimpiä, tulevat olemaan keskiössä myös tulevaisuudessa.

6.1 JuonneOPS-mallin pedagogiikan jalkautus pedagogisen ohjelman kautta

Mira Pihlaja, Vaasan ammattikorkeakoulu

Edellisissä artikkeleissa kuvatut aiheet ovat vain pieni osa sitä toimintakentän muutosta, jonka pohjalta OPS-uudistus VAMKissakin käynnistyi. JEP-hankkeen tavoitteissa yhtenä osana ollut pedagogiikan implementointi eli uusien opetusmenetelmien käyttöönotto erityisesti aikuiskoulutuksessa lähti kyllä käyntiin erilaisten pilottien kautta ja sitä kehitystyötä on pyritty tukemaan tarjottujen koulutusten kautta. OPS-uudistus itsessään on kuitenkin vaatinut panostusta niin paljon, että opetus- ja arviointimenetelmien kehittämisessä on vielä työsarkaa koko siksi ajaksi, kun uudistettuja OPSeja toteutetaan, nythän useimmat koulutusohjelmat ovat vasta ensimmäisen vuoden päätösvaiheessa.

Pedagogisen muutoksen juurtuminen ja uusien toimintamallien leviäminen kaikkiin koulutusohjelmiin vaatii JEP-hankkeen päättymisen jälkeenkin panostusta. Kuten aiemmissa luvuissakin on jo mainittu, VAMKissa päivitetään parhaillaan pedagogista ohjelmaa. Edellinen pedagogisen ohjelman (silloin pedagoginen strategia) päivitys on vuodelta 2007. Silloin tiedossa olivat jo uudistustarpeet menetelmien monipuolistamisella ja opiskelija- sekä työelämälähtöisyyteen siirtyminen, mutta toimintaympäristön ja OPS-uudistuksen valmistumisen myötä nämä tarpeet ovat entistä vahvemmin esillä ja opetushenkilöstö tarvitsee niin malleja kuin tukeakin uusien menetelmien käyttöönottoon. Johto puolestaan tarvitsee strategisten linjausten pohjalta laadittuja tärkeimpien kehittämiskohteiden ohjelmia ja toimintasuunnitelmia johtamisen ja seurannan työvälineiksi.

VAMKin pedagogisen strategian työstäminen on toteutettu siten, että laajemman opetuksen kehittämisryhmän sijaan lukuvuonna 2010–2011 on toiminut pedagoginen työryhmä, jossa on ollut opettajien lisäksi opetuksen kehittämisyksikön edustajia ja JEP-hankkeen projektipäällikkö. Työryhmän tehtävänä on ollut laatia opetusjohtajan johdolla pedagoginen ohjelma ja sille toteutussuunnitelma, joka vietiin johtoryhmän käsittelyyn keväällä 2011.

Pedagoginen ohjelma jalkautus aloitetaan elokuussa 2011 opettajien lukukauden alkuun sijoitettujen koulutus- ja infotilaisuuksien yhteydessä. Viimeistelyvaiheen vauhdittamiseksi ja näkökulmien laajentamiseksi JEP-hankkeen puitteissa järjestettiin maaliskuussa 2011 pedagoginen innovointipäivä (Peda-innopäivä), jonne kutsuttiin pedagogisen työryhmän jäsenten lisäksi edustajia kaikilta koulutusaloilta.

Työskentelyn pohjaksi kaikilla osallistujilla oli pääsy työryhmän materiaaleihin MOSS-intran työryhmätilaan. Peda-innopäivä toteutettiin innovointimenetelmällä nimeltä Brain Grouping, ja aloituksessa käytettiin Wish-menetelmää. Brain Grouping -menetelmä on hieman saman tyyppinen kuin GOPP (Goal Oriented Project Planning), mutta Brain Grouping on kehitetty nimen omaa innovoinnin ja kehittämisen menetelmäksi. Tavoitteena ei ole välttämättä projektisuunnitelman elementtien kiteyttäminen ja suunnitelmarungon aikaansaaminen. Päivän alkuun Lotta Saarikoski piti esityksen, jossa hän avasi muun muassa nykyisten ja tulevien oppimisympäristöjen elementtejä, oppimiskäsitysten vaikutusta opetusmenetelmien ja -ympäristöjen valintaan ja muita pedagogisesti merkittäviä kysymyksiä, joiden avulla pyrittiin herättelemään läsnäolijat aiheeseen. Alla on kooste Peda-innopäivän ensimmäisen työvaiheen toiveista, osallistujia pyydettiin jatkamaan lausetta: “Toivoisin että, VAM-Kin pedagoginen ohjelma...”, jonka jälkeen toiveet kerättiin fläppitaululle. Toiveita oli yhteensä 34, niistä kukin osallistuja valitsi mielestään tärkeimmät 1–4, jonka perusteella valikoituivat alla esitetyt 15 eniten “ääniä” saanutta toivetta.

TOP 5

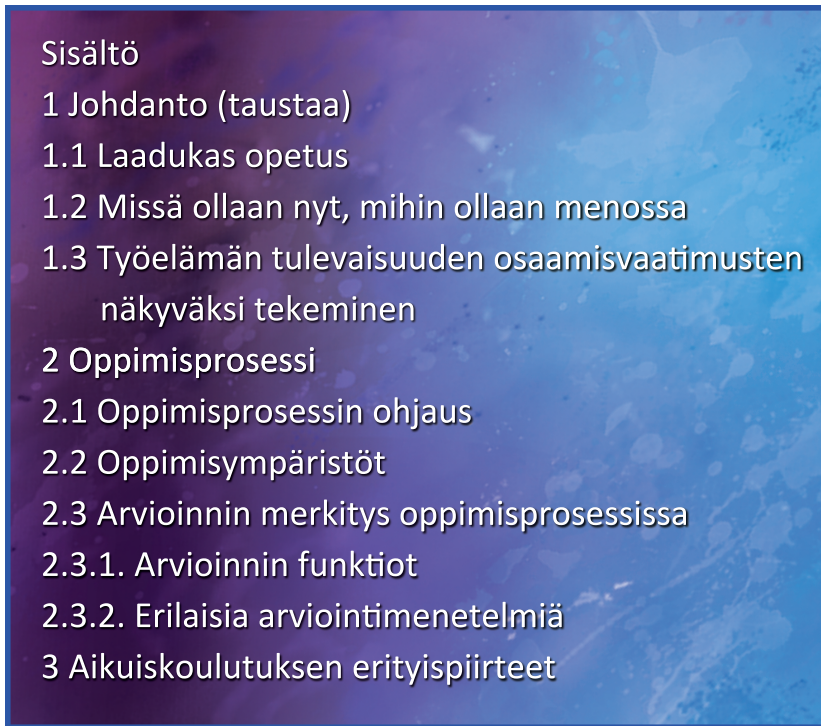
1. Sisältää konkreettisia ehdotuksia opetusmenetelmistä ja perustelut, viitoittaa toimintatavat (toiminnan ohjenuora)
2. Ohjaisi uskallukseen kokeilla uusia menetelmiä ja kehittämistyöhön (+PbL)
3. Työelämälähtöisyys & työelämäyhteistyö tulee näkyä pedagogiikassa (+alumnit)
4. Opiskelijoiden aktiivinen rooli >aktiivointimenetelmät
5. Laaja vuorovaikutus & yhteisöllisyys (opettaja-opiskelija-työelämä)

Seuraavat 10 valikoitunutta:

6. Tulevaisuussuuntautunut
7. Opettajien sitoutuminen pedakehittämiseen (allekirjoitus), opettajien välinen yhteistyö (tiimit)
8. Arvioinnin merkitys oppimisprosessissa (arvioinnin kohteet ja kriteerit, arviointimenetelmien uudistaminen)
9. Joustavat opetus- ja oppimisprosessit sekä erilaisten pedagogisten valintojen mahdollisuus
10. Aikuispedagogiikan erityispiirteet
11. Selkokielineen, selkeä
12. Opettajan toiminnasta kuvio (oppimisprosessin ohjaus)
13. Uusi, laaja näkemys oppimisympäristöstä (viittaa Lotta Saarikosken alustukseen: Oppimisympäristö on mentaalinen tila)
14. Kuvataan missä ollaan, mihin ollaan menossa
15. Resursoinnin uudistaminen (muu huomio, ei pedagogisen ohjelman asia)

Tämän jälkeen työskentelyä jatkettiin pienryhmissä, joiden tehtävänä oli jatkojalostaa näistä toiveista konkreettisia pedagogiseen ohjelmaan sisällytettäviä asioita tai sen työstämisessä ja jalkautuksessa huomioitavia seikkoja. Ryhmätöiden purku tapahtui siten, että tulokset lajiteltiin otsikoiden alle seinälle, minkä jälkeen ryhmittely vielä käytiin uudelleen läpi yhteisesti keskustellen. Lopputuloksena saatiin tiivistetty pedagogisen ohjelman uusi runko (kuvio 53).

Peda-ohjelman rungon päivitetty versio sisältää peda-innopäivänä ryhmissä jalostetut pääotsikot sekä täydentävät alaotsikot.

Kuvio 52. Peda-innopäivässä työstetty pedagogisen ohjelman runko

Tämän uuden rungon lisäksi syntyi ohjelman julkaisutapoihin ja jalkautukseen liittyviä ideoita, joista ehkä merkittävimpänä tavoite julkaista pedagogisen ohjelman tekstiversion lisäksi ohjeena ja mallina toimiva pedagogisen ohjelman digitaalinen versio, jonka perusidea on tuottaa multimediaa sisältävä digitaalinen tarina. Tavoitteena siis on, että pedagogisen ohjelman digitaalinen versio sisältää vähän tekstiä, paljon kuvia ja myös muita multimediaelementtejä, kuten videoleikkeitä. Lyhyitä videoita pyritään saamaan niin työryhmän työskentelyyn osallistuneilta kuin työelämän edustajiltakin.

Peda-innopäivän päätteeksi digitaalisen version sisältöön liittyvät elementit olivat nämä:

- Oppimisympäristöt: missä ollaan nyt, mihin menossa
- Ideoita työelämän edustajilta (vaatimukset/perustelut)
- Opettajan toiminta kuvana
- Lotan työstämä kuva "Oppimisympäristö on mentaalinen tila"
- Lotan, Vesa-Matin ja muiden linkkivinkkejä
- Esimerkkejä työkaluista (Prezi jne.)
- Esimerkkejä menetelmistä (oppiminen, ohjaus ja arviointi)

Lisäksi peda-innopäivän lopuksi ehdittiin vahvistaa pedagogisen ohjelman viimeistelyn karkea aikataulu sekä vastuut ja seuraavan pedagogisen työryhmän kokoontumisen aikataulu. Alustavaa jalkautus- eli toimintasuunnitelman runkoa ehdittiin myös hieman avata, mutta sen viimeistely jäi touko-kesäkuulle.

VAMKin pedagogiseen ohjelmaan tulee siis tämän suunnitelman mukaisesti liittymään kolme eri dokumenttityyppiä: kirjallinen (sekin kuvin ja linkein elävöitetty) pedagogisen ohjelman dokumentti, pedagogisen ohjelman digitaalinen versio, johon koostetaan pääkohdat multimedian keinoin, näiden lisäksi laaditaan pedagogisen ohjelman jalkautus- eli toimenpidesuunnitelma lukuvuosille 2011–2012 ja 2012–2013. Kirjallisen version ja toimenpidesuunnitelman hyväksyy johtoryhmä, mahdollisista korjauksista ja muutoksista vastannee opetuksen kehittämisyksikkö. JEP-hankkeen projektipäällikkö ja ICT-suunnittelija ovat osallistuneet pedagogisen työryhmän toimintaan ja ovat mukana työstämässä ohjelmasta julkaistavaa kirjallista sekä digitaalista versiota. JEP-hankkeen työntekijät auttavat erityisesti pedagogisen ohjelman digitaalisen version toteuttamisessa, se on tavoitteena saada valmiiksi elokuun puoliväliin mennessä, jotta se voidaan julkistaa opettajien koulutus- ja tiedotustilaisuuksissa ennen lukuvuoden 2011–2012 opetuksen alkamista.

Digitaalinen versio onkin tarkoitettu nimenomaan jalkautuksen työvälineeksi ja malliksi. Pedagogisen ohjelman jalkautuksen yhtenä osana, JEP-hankkeen perintönä, on tarkoitus myös toteuttaa VAMKin yhteinen arviointikriteereiden sapluuna lukuvuoden 2011–2012 aikana. Dokumentit julkaistaan aikanaan ainakin VAMKin intrassa, muusta verkkojulkaisusta ei ole vielä sovittu.

6.2 Näkökulmia koulutuksen laadun arviointiin

*Raijaliisa Laakkonen
Vaasan ammattikorkeakoulu*

Laadulla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä ja ominaisuuksia, joilla tuote tai palvelu täyttää asiakkaan asettamat tai oletettavat tarpeet. Toiminnan laatua on oikeiden asioiden tekeminen, asioiden tekeminen oikein ja jatkuva kehittämiskohteiden etsintä. Koulutuksessa laatutoiminnan ja arvioinnin keskeisenä tavoitteena on kehittää toimintaa ja parantaa oppimisen edellytyksiä. Laatutyö kohdistuu opetussuunnitelmiin, koulutuksen toteutukseen, oppimisympäristöihin sekä työyhteisöön ja sen kehittämiseen ja johtamiseen. Laatuajattelussa keskeistä on toiminnan prosessien tunteminen sekä niiden jatkuva arviointi ja parantaminen. Laatutyö on koulutuksen jatkuvaa kehittämistä. (Helakorpi 2001) Laatu kuvaa ominaisuuksia ja haluttavuutta. Se tarkoittaa arvon lisäämistä käyttäjälle ja virheettömyyttä. Huonossa laadussa on vaihtelevuutta suunnittelussa ja tuottamisessa. Laatu on tehokkuutta ja vaikuttavuutta. (Huttula 2011)

OECD on käynnistänyt korkeakouluopiskelijoiden osaamista mittaavan tutkimushankkeen esiselvityksen. AHELO-hankkeen (Assessment of Higher Education Learning Outcomes) ensimmäisessä vaiheessa kehitetään tapaa mitata korkea-asteen opetuksen ja oppimisen tuloksia. Tavoitteena on osaamisen mittaamenetelmä, joka ottaisi huomioon korkeakoulujärjestelmien moninaisuuden sekä eri maiden kieli- ja kulttuurierot. Tutkimushankkeen kohderyhmänä ovat bachelor-tutkinnon loppuvaiheessa olevat opiskelijat.

Tutkimuksen esiselvitys jakautuu osa-alueisiin, joita ovat geneeriset taidot, oppiainekohtaiset taidot taloustieteessä ja tekniikassa, korkeakoulutuksen tuottama lisäarvo sekä ns. kontekstuaalinen osio, jossa kehitetään välineitä mittaamaan epäsuorasti korkeakoulujen laatua. Suomi osallistuu opiskelijoiden geneerisiä taitoja mittaavaan osioon. (AHELO-seminaari 2009)

Ammattikorkeakoulu ei toimi tyhjiössä vaan suhteessa ympäristöönsä. Nykypäivän ympäristössä korostuvat verkostoituminen, netin ja multimedian käyttäminen, mitä edellytetään myös ammattikorkeakouluopetukselta. Opetus on julkista ja avointa ja avoimuutta voidaan lisätä tallentamalla videoidut opetusmateriaalit kirjastoon ja verkostoon kaikkien saataville. Tässä esimerkkinä Unkarin Videotorium:

“In recent years – to take advantage on successful video sharing portal concepts – many research network organizations, universities and research institutions had created their own video sharing portals in support of research and higher education. These portals are not only helping direct teaching and distance learning, but they also provide a great opportunity to give more recognition and a better understanding of the work of research and education community. To serve research and science effectively, these portals must employ special “weaponry” to meet scientific requirements. Videotorium uses special services and innovative user interfaces to allow user exploitation of web technology in sharing multimedia content for a wide audience. The portal allows slide to video synchronization by user to provide maximum viewer experience. In addition, Videotorium features a special metadata model and multi-language thesauruses in order to achieve the best possible retrievability of content to establish a sustainable research and educational video repository. Standard based metadata aggregation features allow metadata exchange with other content aggregators such as national and international repositories.”

Lähteet

Elektroniset lähteet

Helakorpi, S. 2001. Openet –tietoiskut. Opetuksen laatu. Viitattu 23.5.2011. <http://openetti.aokk.hamk.fi/seppoh/TIETOISKUT/KOULUTUKSEN%20LAATU/index.htm>

Kokous- ja konferenssiesitelmät

AHELO –Korkeakouluopiskelijoiden taidot –seminaari 11.9.2009. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Helsinki.

Huttula, T.2011. Laadun monet ulottuvuudet [esitelmä] Valtakunnalliset AMK-päivät 11.-12.5.2011.Seinäjoki. Viitattu 19.5.2011. <http://www.seamk.fi/amkpaivat/Ohjelmat%20pdf/Esitykset/Keskiviikko/Huttula.pdf>

Kovacs, A [presentation].Terena konferenssi 16.-19.5.2011. Amsterdam. Viitattu 23.5.2011. <https://tnc2011.terena.org/core/presentation/38>

7 LOPPUSANAT

Määräaikaisten projektien tarkoituksena on, että projektin aikana kehitetyt uudistukset ja uudet toimintatavat jäävät elämään normaalina toimintana. Ulkopuolisella hankerahalla toteutettujen projektien avulla on mahdollista panostaa kehittämistyöhön ja henkilöstön koulutukseen. Projekteihin liittyy usein myös uuden tiedon levittäminen ja jalkauttaminen, jota JEP-hankkeen aikana on tehty kertomalla kehittämistyöstä seminaareissa, konferensseissa ja julkaisemalla artikkeleita sekä julkaisuja. JEP-hanke on jättänyt näkyvät jäljet VAMKin sisällä OPS-kehityksen vauhdituksen ja hankkeen perintönä jäävien mallien sekä kehittämisen jatkotoimenpiteiden muodossa. Toivokseni se on myös osaltaan vaikuttanut koko korkeakoulukentän uudistukseen niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla luotujen verkostojen kautta.

Haluankin kiittää kaikkia niin JEP-hankkeen toimenpiteisiin aktiivisesti osallistuneita kuin taustatukea antaneita tahoja, erityisesti JEP-hankkeen ohjausryhmää sekä tämän julkaisun tekstien syntyyn vaikuttaneita ja omien osuuksiensa kirjoittajia. Eri-tyiskiitokset tämän julkaisun omien osuuksieni osalta kuuluvat JEPin eri vaiheissa hankkeessa työskennelleille (erityisesti Lasse, Minna, ja Janne) ja opetuksen kehittämissyksikön työntekijöille (Kristiina, Pekka sekä Raijaliisa) sekä niin VAMKin tiedotus- ja markkinointitiimille (Tarja, Sari, Eliina ja Tiina) kuin laatutiimillekin (Tarja & Sanna). Teidän panoksenne hankekirjoittamisessa on ollut ensiarvoisen tärkeä hankkeen eri vaiheissa, ja niiden tekstien pohjalta olen saanut työstettyä luvut 2,5 ja 6. Luvun 3 osalta kiitokset kuuluvat esimerkkien kirjoittajien lisäksi haastatelluille matkailu- ja ravitsemusalan opettajille (Elisa, Saila ja Helena). Kiitokset myös kaikille muille julkaisun työstämiseen osallistuneille. Ilman teitä tätä julkaisua ei olisi syntynyt!

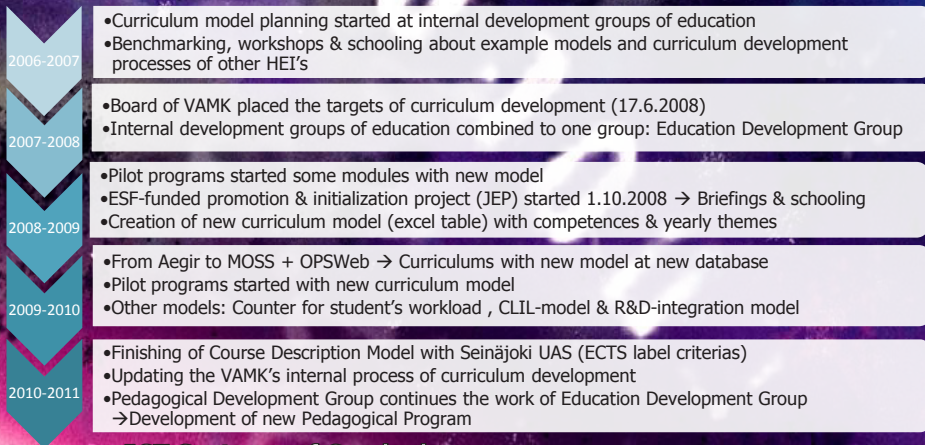
Vaasassa 12.8.2011

Mira Pihlaja
projektipäällikkö,

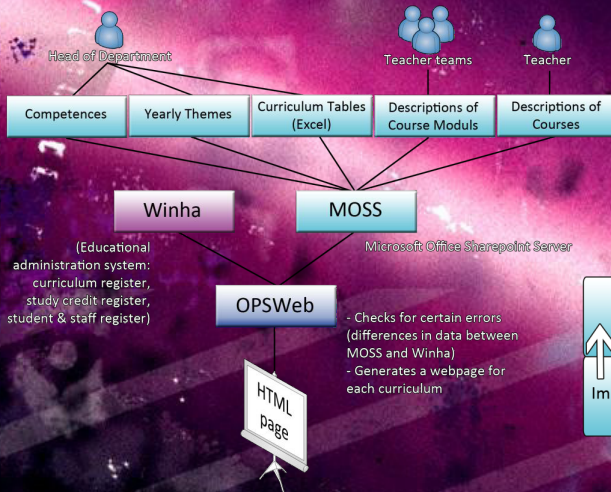
JEP- Juonneopetuksen edistämisen projekti
Pedagoginen muutos -juonneopetuksen implementointi

Tandem Development of Competence Based Curriculum Model and ICT Systems of Curriculum at Vaasa UAS (VAMK)

Timeline

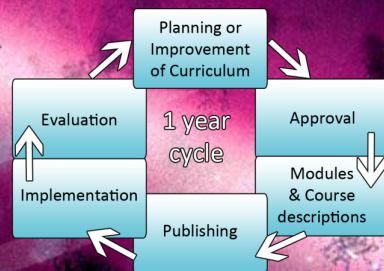

ICT Systems of Curriculum

Poster made by:
Project Manager Mira Pihlaja & ICT Planner Janne Saarela

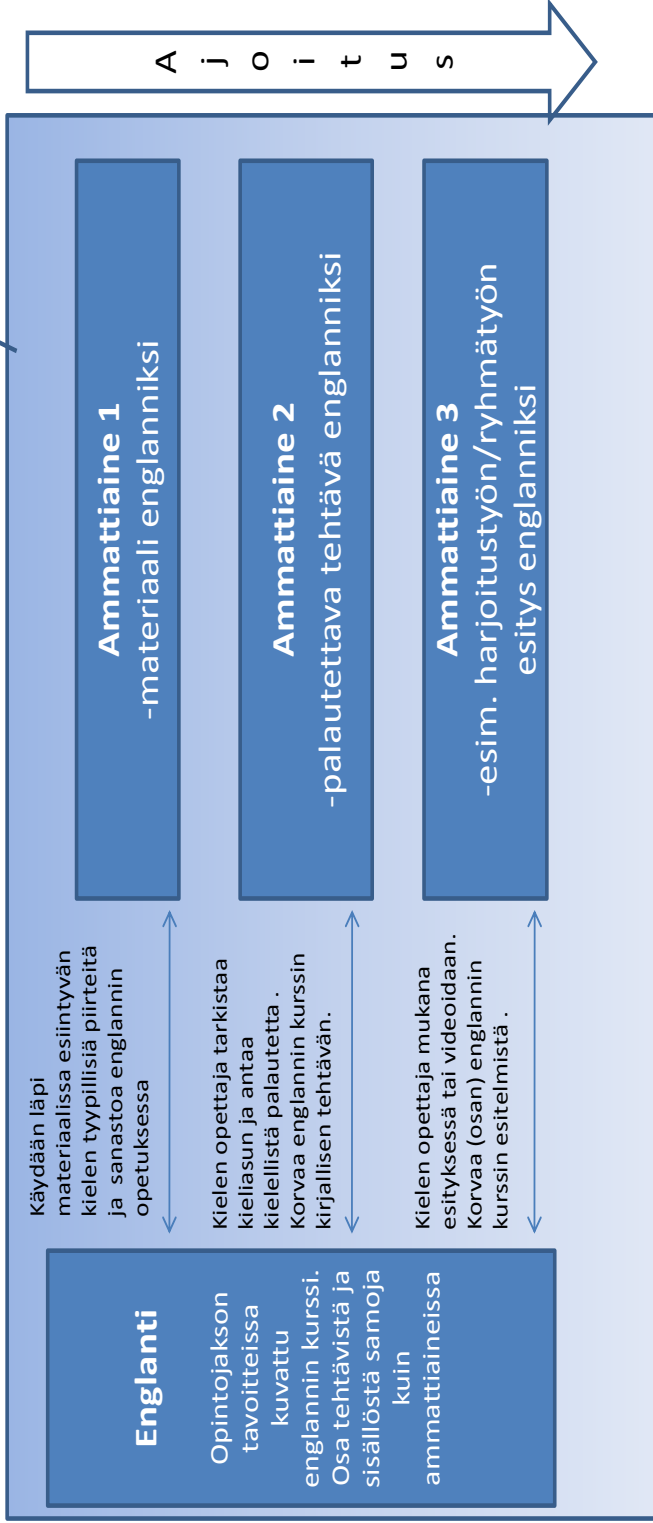
Planning Process of Curriculum

Kielten integraatiomalli 1 = CLIL-malli

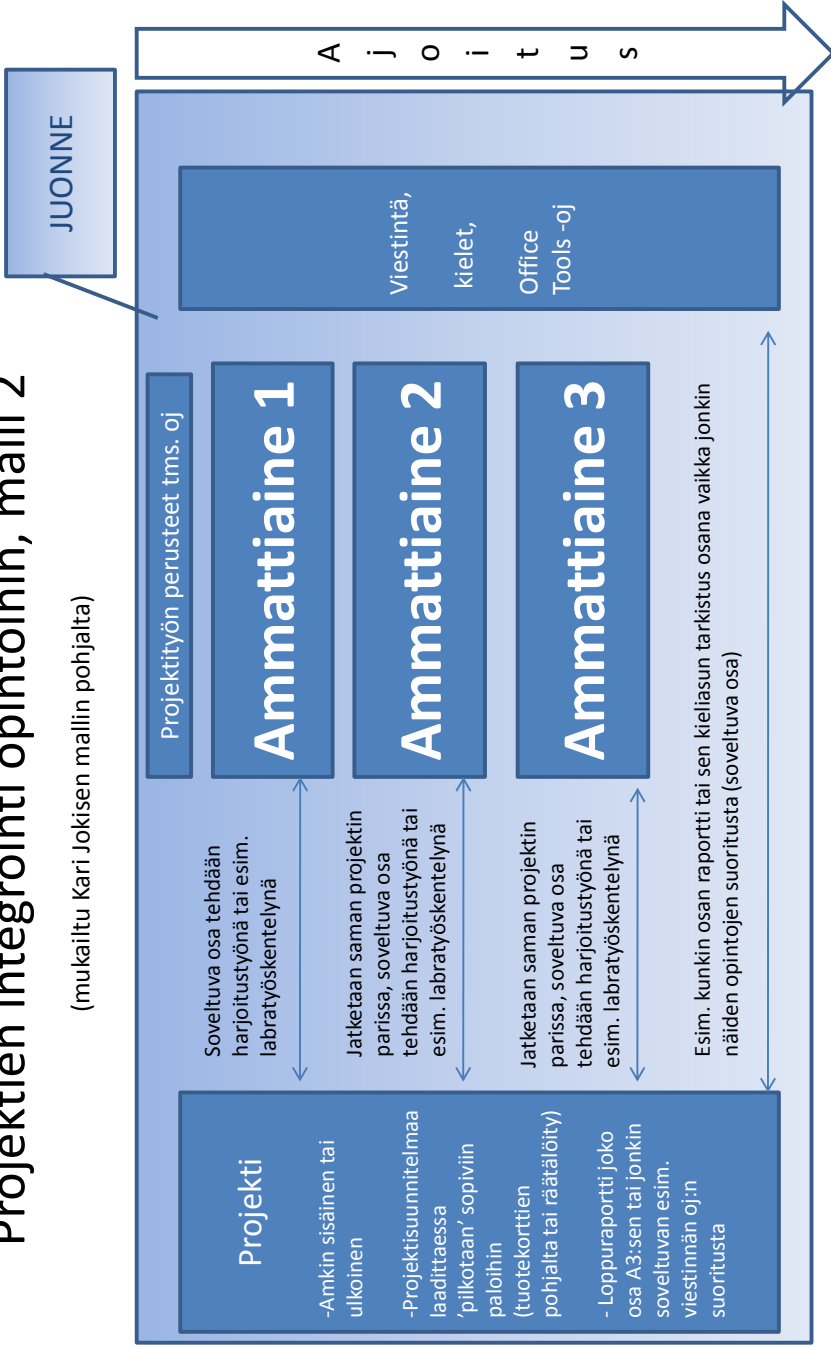
(Tuotettu Eeva Raudon ja Lotta Saarikosken mallin pohjalta)

JUONNE

Projektien integrointi opintoihin, malli 2

(mukailtu Kari Jokisen mallin pohjalta)

Miten mahdollista?

- Katsotaan mihin juonteeseen parhaiten soveltuu
- Tehdään tuotekortit eli 'esimerkki paloista' koostuvia 'projektitöitä' tarjotaan yrityksille (tämän avulla suunnitelmallisuutta ja ennakoitua)
- Kun tulee räätälöityjä projekteja, joustetaan mahdollisuuksien mukaan (Projektimoduulien säilyttämistä jossakin muodossa mietittävä)
- Osa projekteista voi olla toteutettavissa opinnäytteinä

Opiskelijan työmääräarvio

Opintojakson nimi	Ope syöttää tähän op-määrän kokonaislukuna, esim. 5. Kokonaistuntimä kaava (opmääräx27=)
Kokonaistyömäärä/h	Tee tähän kaava, joka laskee B-sarakkeen rivit, joilla merkittävät tunteja x27=
Lähi-/kontaktioppiminen	työmäärä/h Kommentit ja tarkennukset; tähän mitä tarkoittaa kyseisellä toteutuksella
Lähi-/kontaktiopetus	Ope syöttää arvioidun tuntimäärän tai poistaa tarpeettoman rivin
Ohjatut harjoitukset	Ope syöttää arvioidun tuntimäärän tai poistaa tarpeettoman rivin
Ohjattu ryhmätyöskentely	Ope syöttää arvioidun tuntimäärän tai poistaa tarpeettoman rivin
Muu menetelmä, mikä	Ope syöttää arvioidun tuntimäärän tai poistaa tarpeettoman rivin
Tentti	Ope syöttää arvioidun tuntimäärän tai poistaa tarpeettoman rivin
Arviointi- ja palautetilaisuuDET	Ope syöttää arvioidun tuntimäärän tai poistaa tarpeettoman rivin
Opiskelijan itsenäinen opiskelu	
Tiedonhankinta	Ope syöttää arvioidun tuntimäärän tai poistaa tarpeettoman rivin
Oppimisaineistoihin perehtyminen	Ope syöttää arvioidun tuntimäärän tai poistaa tarpeettoman rivin
Ohjattuun harjoitukseen liittyvät esi- ja jälkitehtävät	Ope syöttää arvioidun tuntimäärän tai poistaa tarpeettoman rivin
Itsenäinen ryhmätyöskentely	Ope syöttää arvioidun tuntimäärän tai poistaa tarpeettoman rivin
Itsenäiset oppimistehtävät	Ope syöttää arvioidun tuntimäärän tai poistaa tarpeettoman rivin
Opintojaksopalaute, itse- ja vertaisarviointi	Ope syöttää arvioidun tuntimäärän tai poistaa tarpeettoman rivin
Muu menetelmä, mikä	Ope syöttää arvioidun tuntimäärän tai poistaa tarpeettoman rivin
Tenttiin valmistautuminen	Ope syöttää arvioidun tuntimäärän tai poistaa tarpeettoman rivin
Tarkistusrivi:	Tee tähän kaava, joka vähentää B4-(muut b-sarakkeen rivit, joille merkitset tunteja)

Opiskelijan työmääräarvio mallipohjan ohje

Opintojakson nimi	Op
Kirjoita OJ:n nimi tähän	Syötä tähän op-määrä kokonaislukuna, esim. 5
Kokonaistyömäärä/h	Tähän laitetaan kaava, joka laskee kokonaistyömäärän (tunteina)
Lähi-/kontaktiopiminen	Työmäärä/t Kommentit ja tarkennukset; tähän mitä tarkoittaa kyseisellä toteutuksella
Lähi-/kontaktiopetus	Arvioitu tuntimäärä Luennot, lähiopetus ja muu kontaktiopetus (esim. ConnectPro-sessiot)
Ohjatut harjoitukset	Arvioitu tuntimäärä Tuntiharjoitukset, laboraatiot yms.
Ohjattu ryhmätyöskentely	Arvioitu tuntimäärä Lähitunneilla tehtävät ryhmätyöt, seminaarityöskentely yms.
Muu menetelmä, mikä	Arvioitu tuntimäärä Mikäli toteutuksella on käytössä muita opetusmenetelmiä, lisätään tarvittava määrä rivejä ja nimitään ne. (HOX: Kaavasarakkeiden laskentaväli tarkistettava)
Tentti	Arvioitu tuntimäärä Tentin kesto
Arviointi- ja palautettilaisuudet	Arvioitu tuntimäärä Esim. tentinpalautustilaisuus tai opintojakson palautettilaisuus

Opiskelijan itsenäinen opiskelu	
Tiedonhankinta	Arvioitu tuntimäärä Itsenäiseen tiedonhankintaan varattava aika
Oppimisaineistoihin perehtyminen	Arvioitu tuntimäärä Vaadittavaan aineistoon perehtyminen (kirjallisuus, verkkomateriaali, luentoaineisto ym.)
Ohjattuihin harjoituksiin liittyvät esi- ja jälkitehtävät	Arvioitu tuntimäärä Esim. laboraatioihin liittyvät esi- ja jälkitehtävät ja muu valmistautuminen
Itsenäinen ryhmätyöskentely	Arvioitu tuntimäärä Lähtuntien ulkopuolella tehtävät ryhmätyöt (ei opettajan ohjausta, yleensä tämän lisäksi palautetilaisuus, ryhmätöiden esittelyt tms. kontaktiopetuksena)
Itsenäiset oppimistehtävät	Arvioitu tuntimäärä Esim. kirjallinen työ; oppimistehtävä, raportti, projekti tms.
Opintojakso palaute, itse- ja vertaisarviointi	Arvioitu tuntimäärä Opiskelijan itsenäisesti suoritettavaan arviointiin käyttämä aika, mikäli vertaisarviointi tms. menetelmä on oleellinen osa toteutuksen suoritusta, se voidaan lisätä omana kohtanaan
Muu menetelmä, mikä	Arvioitu tuntimäärä Mikäli toteutuksella on käytössä muita opetusmenetelmiä, lisätään tarvittava määrä rivejä ja nimitään ne. (HOX: Kaavasarakkeiden laskentaväli tarkistettava)

Tenttiin valmistautuminen	Arvioitu tuntimäärä	Tenttiin/kokeeseen valmistautumiseen varattava aika.
Tarkistusrivi:		Tähän laitetaan kaava, joka laskee kokonaistyömäärästä jäljellä olevaa tuntimäärää.

Opiskelijan työmäärän mittaamisen pohjana olevat suositukset:

- Lähiopetustunneille osallistumiseen = työjärjestyksessä olevat tunnit
- Kontaktiopetus = esim. ConnectPro-sessio tai muu vastaava aikaan sidottu ohjattu tilaisuus
- Kirjallisuuteen perehtyminen: suomenkielinen teos 200 – 250 s. = 40 h., vieraskielinen teos (ei englanninkielinen ko) 125 – 150 s. = 40 h. Huomioidaan materiaalin vaativuustaso suhteessa opinnon tasoon (perusopinto, suuntaava tms.)
- Tenttiin/kokeeseen valmistautuminen 6 h/1 op. Mikäli toteutuksen arviointi perustuu vahvasti esim. kirjattenttiin, tulee aikaa varata kirjallisuuteen perehtymisen suositusten mukaisesti.
- Harjoitustöiden/Kirjallisten töiden tekeminen 4 – 6 s. = 1 op.

Muuta huomioitavaa:

- Työmäärää mitoitettaessa tulisi ottaa huomioon myös opintojakson vaativuustaso.
- Opintopiste on käsite, joka on rinnastettavissa yleiseen työaikalakiin. Yksi opintopiste on n. 27 tuntia opiskelijan työtä.
- Opintojakson opintopistemäärä sisältää kaiken sen työn, jonka opiskelija tekee opintojakson suorittamiseksi.
- Työmäärän mittaaminen perustuu ydinainesanalyysiin ja mitoitus laaditaan keskimääräisen opiskelijan mukaan (must know -taso). Oheis- ja lisämateriaaliin tutustuminen kuuluu nice to know -osuuteen.

Osastonjohtajien OPS-kehityksen muistilista

(Tämä 'Check List' on OPSien vuositarkistuksen apuväline, jonka avulla osastonjohtajat voivat osastojensa kokouksissa yhteisesti käydä kunkin koulutusohjelman OPSit läpi vuositarkistuksen yhteydessä. Tämä tiedosto tulee liitteeksi prosessiin OPSien kehittäminen ja laatiminen, prosessinro 200.200.200.20)

Tarkistettava asia	Tilanne/kuvaus	Toimenpiteet/seuraava tarkistusaika
Suunnittelu		
Onko OPSin kokonaistakenne looginen?		
Miten työelämän osaamisvaatimukset ja alan kehitys on huomioitu OPSissa (valtakunnalliset ja alueelliset sekä geneeriset)?		
Miten opiskelijat on otettu mukaan OPS-kehitykseen?		
➤ Miten opiskelijoiden palaute huomioidaan OPSien ja toteutusten kehityksessä?		
Ovatko ammatillisten kompetenssien ja vuositteemojen kuvaukset selkeitä?		
Miten TKI-integraatio näkyy OPSissa?		
Miten yleisaineiden ja ammatillisten opintojen integraatio näkyy OPSissa?		
Toimitaanko OPS-suunnittelussa prosessikuvausten mukaisesti?		
Noudataanko OPS-suunnittelussa OPS-kehityksen vuosikelloa? Miten sitä seurataan?		

Osastonjohtajien OPS-kehityksen muistilista

(Tämä 'Check List' on OPSien vuositarkistuksen apuväline, jonka avulla osastonjohtajat voivat osastojensa kokouksissa yhteisesti käydä kunkin koulutusohjelman OPSit läpi vuositarkistuksen yhteydessä. Tämä tiedosto tulee liitteeksi prosessiin OPSien kehittäminen ja laatiminen, prosessinro 200.200.200.20)

Tarkistettava asia	Tilanne/kuvaus	Toimenpiteet/seuraava tarkistusaika
Suunnittelu		
Onko OPSin kokonaisrakenne looginen?		
Miten työelämän osaamisvaatimukset ja alan kehitys on huomioitu OPSissa (valtakunnalliset ja alueelliset sekä geneeriset)?		
Miten opiskelijat on otettu mukaan OPS-kehitykseen?		
➤ Miten opiskelijoitten palaute huomioidaan OPSien ja toteutusten kehityksessä?		
Ovatko ammatillisten kompetenssien ja vuositteemojen kuvaukset selkeitä?		
Miten TKI-integraatio näkyy OPSissa?		
Miten yleisaineiden ja ammatillisten opintojen integraatio näkyy OPSissa?		
Toimitaanko OPS-suunnittelussa prosessikuvauksen mukaisesti?		
Noudatetaanko OPS-suunnittelussa OPS-kehityksen vuosikelloa? Miten sitä seurataan?		

<p>➤ Ovatko opintojaksovuaukset ajan tasalla myös opiskelijan työmäärän ja arviointikriteereiden osalta?</p>		
<p>Noudatetaanko lukuvuoden aikataulun mukaista lukujärjestysten julkaisu-aikataulua?</p>		
Toteutus		
<p>Onko OPS-rakenteissa varmistettu opintojen jouheva eteneminen?</p> <p>➤ Kertyvätkö opiskelijoiden opintopisteet tasaisesti?</p> <p>➤ Miten kesken kautta aloittavien tai muuten pidemmän jakson poissaolevien opiskelijoiden mukaantulo on huomioitu/mahdollistettu OPSissa ja toteutuksilla?</p>		
<p>Ovatko juonnetiimit toimivia?</p> <p>➤ Ovatko oikeat opettajat oikeissa tiimeissä?</p> <p>➤ Toteutuuko monialainen, osastojen rajat ylittävä tiimityöskentely?</p>		
<p>Miten OPSin rakenteiden ja sisältöjen tiedotus opiskelijoille hoidetaan (kirkastaminen)?</p>		

JEP (Juoneopetuksen edistämisen projekti)

Juonnettiin muistilista

(Tämä 'Check List' on OPSien vuositarkistuksen apuväline juonteiden osalta. Tarkoituksena on, että juonnetiimit tarkistavat yhdessä juonteiden muutostarpeet vuosittain, ennen kuin koko OPSin rakennetta katsotaan yhdessä koko osaston kesken. Tämä tiedosto tulee liitteeksi prosessiin OPSien kehittäminen ja laatiminen, prosessinro 200.200.200.20)

Tarkistettava asia	Tilanne/kuvaus	Toimenpiteet/seuraava tarkistusaika
Onko juonteen rakenne looginen (oikeat opintojaksot, oikein ajoitettuna)?		
Toteutuivatko opinnot juonteen kuvauksen mukaisesti?		
Oliko juonteen toteutuksessa opintojaksojen yhteisiä, kokoavia oppimistehtäviä (tavoitteena helpottaa niin opiskelijoiden kuin opettajien työkuormaa mm. yhdistämällä esityksiä jne)?		
Mitkä muut asiat opintojaksoissa, kuin oppimistehtävät, ovat yhdistäneet opintojaksojen opetuksen juonteen teemaan?		
Onko juonteen ja opintojaksojen vastuupettajat määritelty, onko vastuunjako selkeä?		
Miten Learning by Doing (LbD) näkyy toteutuksissa? Alkaako 'tekeminen' heti ensimmäisenä vuonna (tämä on tavoiteltava)?		
Millaisia autenttisia oppimisympäristöjä ja -tilanteita on käytössä?		

JEP (Juonneopetuksen edistämisen projekti)

Toteutuuko verkko-opintojen vuorovaikutus?		
<p>Ovatko arviointimenetelmät uudistuneet, millaisia arviointimenetelmiä on käytössä?</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Miten opiskelijoiden oman osaamisen arviointia toteutetaan? ➤ Onko juonteen opintojaksoilla yhteisiä arviointimenetelmiä tai osaamisnäytteitä? 		
Onko opiskelijoiden osaamistaso parantunut juonneopetuksessa aikaisempaan nähden?		

JEP (Juonneopetuksen edistämisen projekti)

<p>Y1 Itsensä kehittäminen</p> <p>- osaa arvioida omaa osaamistaan ja määritellä osaamisensa kehittämistarpeita - tunnistaa omat oppimistapansa sekä kykenee itsenäiseen oppimiseen ja oppimistapojen kehittämiseen - kykenee yhdessä oppimiseen ja opitun jakamiseen työyhteisössä - kykenee toimimaan muutoksissa sekä havaitsemaan ja hyödyntämään erilaisia oppimis- ja toimintamahdollisuuksia - osaa suunnitella, organisoida ja kehittää omaa toimintaansa</p>
<p>Y2 Eettinen osaaminen</p> <p>- osaa soveltaa oman alansa arvoperustaa ja ammattieettisiä periaatteita omassa toiminnassaan - ottaa vastuun omasta toiminnastaan ja toimii sovittujen toimintatapojen mukaisesti - osaa soveltaa kestävän kehityksen periaatteita omassa toiminnassaan - osaa ottaa muut huomioon toiminnassaan</p>
<p>Y3 Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen</p> <p>- kykenee toisten kuuntelemiseen sekä asioiden kirjalliseen, suulliseen ja visuaaliseen esittämiseen käyttäen erilaisia viestintätylejä - osaa toimia oman alan tyypillisissä viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa - ymmärtää ryhmä- ja tiimityöskentelyn periaatteet ja osaa työskennellä yhdessä toisten kanssa monialaisissa työryhmissä - osaa hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa omassa työssään</p>
<p>Y4 Kehittämistoiminnan osaaminen</p> <p>- osaa hankkia ja käsitellä oman alan tietoa sekä kykenee kriittiseen tiedon arviointiin ja kokonaisuuksien hahmottamiseen - tuntee tutkimus- ja kehittämistoiminnan perusteita ja menetelmiä sekä osaa toteuttaa pienimuotoisia tutkimus- ja kehittämishankkeita soveltaen alan olemassa olevaa tietoa - tuntee projektitoiminnan osa-alueet ja osaa toimia projekteissa - omaksuu aloitteellisen ja kehittävän työtavan sekä kykenee ongelmanratkaisuun ja päätöksentekoon työssään - ymmärtää kannattavan ja asiakaslähtöisen toiminnan periaatteita sekä omaa valmiuksia yrittäjyyteen</p>
<p>Y5 Organisaatio- ja yhteiskuntaosaaminen</p> <p>- tuntee oman alansa organisaatioiden yhteiskunnallis-taloudellisia yhteyksiä - tuntee yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksia oman alan kehittämiseksi - tuntee organisaatioiden toiminnan ja johtamisen pääperiaatteet sekä omaa valmiuksia työn johtamiseen - tuntee työelämän toimintatavat ja osaa toimia työyhteisössä - osaa suunnitella ja organisoida toimintaa</p>
<p>Y6 Kansainvälisyysosaaminen</p> <p>- omaa oman alan työtehtävissä ja niissä kehitymisessä tarvittavan vähintään yhden vieraan kielen kirjallisen ja suullisen taidon - ymmärtää kulttuurieroja ja kykenee yhteistyöhön kulttuuriltaan erilaisten henkilöiden kanssa - osaa hyödyntää oman alansa kansainvälisiä tietolähteitä - ymmärtää kansainvälisyyskehityksen vaikutuksia ja mahdollisuuksia omalla ammattialallaan</p>
<p>MR1 Palvelukulttuuriosaaminen</p> <p>Ymmärtää vieraanvaraisuuden (hospitality) alan keskeisenä arvona ja menestystekijänä Osaa tuottaa terveellisiä, turvallisia ja taloudellisesti kannattavia palveluja edistämään asiakkaiden hyvinvointia Osaa huomioida esteettiset ja eettiset näkökulmat palvelutoiminnassa (tilat ja palvelutuotteet, viestintä) Tuntee kuluttajakäyttäytymisen periaatteet ja osaa hyödyntää niitä palvelukehityksessä</p>

MR2 Palvelujärjestelmäosaaminen
<i>Osaa suunnitella, tuottaa ja kehittää palveluja toimintaympäristön vaatimusten mukaan Osaa kuvata, ohjata ja arvioida palveluprosesseja (tuotesuunnittelu, toiminnan kannattavuus, työn organisointi, ohjaus ja kehittäminen) Osaa kehittää palveluja tuotekehityksen ja tuotteistamisen keinoin Tuntee omaan toimialaansa liittyvät turvallisuusvaatimukset ja osaa soveltaa niitä työssään</i>
MR3 Palvelujohtamisosaaminen
<i>Tuntee ja ymmärtää yrityksen strategiat ja osaa hyödyntää niitä palvelutoiminnan ohjauksen työvälineenä Osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida oman ja yksikön päivittäistä lähijohtamista Osaa organisoida työyhteisön toimintaa ja hyödyntää yksilöiden, tiimien ja yhteisöjen osaamista</i>
MR4 Liiketoimintaosaaminen
<i>Osaa analysoida asiakkuuksia palveluliiketoiminnan kehittämisen näkökulmasta Ymmärtää liiketoiminnan keskeiset käsitteet ja omaa liiketaloudellisen ajattelun perusteet Osaa ennakoida vaihtoehtoisten toimintatapojen vaikutuksia taloudelliseen tulokseen ja kilpailukykyyn Osaa soveltaa yrittäjyysperiaatteita yrittäjänä ja työntekijänä Osaa toimia erilaisissa verkostoissa sekä hyödyntää ja kehittää niitä</i>
MR5 Alan palveluympäristöosaaminen
<i>Osaa kehittää vapaa-ajan tai työsidonnaisen matkailun palveluympäristöä ja -verkostoja Ymmärtää kansainvälisyyden, globalisaation ja erilaisten kulttuurien merkityksen palvelukulttuurille ja alan kehitykselle Osaa toimia erilaisissa kansainvälisissä toimintaympäristöissä Osaa hyödyntää kansallisen kulttuurin ominaispiirteitä matkailun kehittämisessä Osaa kehittää alueellisia vahvuuksia ja parantaa alueellista vaikuttavuutta matkailun toimialalla</i>

Anneli Rehnin artikkeliin (luku 4.3.1) liittyvät taulukot 1-4

Vastaukset 1. vuosikurssilla oppimisympäristöä koskeviin kysymyksiin (taulukot 1 ja 2)

Taulukko 1.			
	Vastausten lukumäärä		
Oppimisympäristön osa-alue	Myönteinen	Neutraali	Kielteinen
a. sosiaalinen oppimisympäristö: opettajan ja opiskelijan keskinäinen kunnioitus, yhteistyön ja mielihyvän tunne oppimistilanteessa	32	14	2
b1. fyysinen oppimisympäristö: tilat ja valaistus, kalusteet ym.	33	14	1
b2. tekninen oppimisympäristö: opetusvälineistö	32	14	2

Taulukko 2.	
Mitä korostetaan oppimisympäristössänne:	
Vastausvaihtoehto	Vastausten lukumäärä
a. Työelämäyhteyksiä ja toimintaympäristön ymmärrystä	18
b. käytäntöä	0
c. teoriaa	30
d. luovuutta, vapautta	20
e. yrittäjämäistä toimintaa ja itsensä työllistämistä	25

Kolmannen vuosikurssi opiskelijoiden vastaukset oppimisympäristöä koskeviin kysymyksiin (taulukot 3 ja 4)

Taulukko 3.	Vastausten lukumäärä		
Oppimisympäristön osa-alue:	Myönteinen	Neutraali	Kielteinen
a. sosiaalinen oppimisympäristö: opettajan ja opiskelijan keskinäinen kunnioitus, yhteistyön ja mielihyvän tunne oppimistilanteessa	26	10	3
b1. fyysinen oppimisympäristö: tilat ja valaistus, kalusteet ym.	28	9	2
b2. tekninen oppimisympäristö: opetusvälineistö	32	7	0

Taulukko 4.	
Mitä korostetaan oppimisympäristössänne:	Vastausten lukumäärä
a. työelämäyhteyksiä ja toimintaympäristön ymmärrystä	23
b. käytäntöä	15
c. teoriaa	18
d. luovuutta, vapautta	6
e. yrittäjämäistä toimintaa ja itsensä työllistämistä	10

JEP-hankkeen tavoitteiden toteuma

Projektisuunnitelman mukainen tulostavoite	Toteuman tilanne 12/2010	Kommentit
Juonneopetusmalli on otettu käyttöön	Toteutunut	Yhteinen pohja kaikilla
Uusia opetussuunnitelmia on otettu käyttöön kaikilla koulutusaloilla	Pääosin jo toteutunut	Aikataulua muutettu hankkeen aikana
Jokaisella osastolla on aikuisille oma juonneopetussuunnitelma	Osin jo toteutunut	Aikataulua muutettu, loput valmiina syksyllä 2011
Opettajat, etenkin aikuisopettajat, käyttävät virtuaalityökaluja	Osin jo toteutunut	Vaatii vielä panostusta, yhteistyö ICT-lehtorin kanssa
Opintotarjonta on joustava ja houkuttelee monia uusia opiskelijoita	Ei vielä mahdollista mitata kovin laajasti	Opintojen toteutustapojen uudistumista kartoitetaan keväällä 2011
Valmiiksi suunniteltu opettajien työelämäjakso-malli	Alustava suunnittelu käynnistynyt	Toimialoilla tehty, ei ehkä toteudu hankkeen puitteissa
Toimiva yritys-opettaja-opiskelija-yhteistyöverkosto koulun jokaiselle osastolle	Alustava suunnittelu käynnistynyt	Toimenpiteitä tehty aloilla, kaikille aloille soveltuvaa yhteistä mallia ei ehkä mahdollista toteuttaa hankkeen puitteissa
Projektiopiskelun manuaali, opiskelijoille ja opettajille	Alustava suunnittelu käynnistynyt	Vuoden 2011 toisussa, kartoitetaan onko tarvetta VAMKin omalle, nyt käytetään olemassa olevia
Kaikille osastoille vähintään kolme tuotekorttia	Yritysklinikka hoitaa tätä, yhteistyötä tehdään	Uusia tuotekortteja on syntynyt, vaatii vielä panostusta >mietitään tukitoimien mahdollisuuksia
Projektitoiminnalle yhtenäinen brand ja markkinointisuunnitelma	Toimenpiteet käynnissä TKI-toimijoiden johdolla	Ei tod.näk. toteudu hankkeen puitteissa
Valmis InnoBothnia suunnitelma ja toimipaikka	Lepotilassa	Ei tod.näk. toteudu hankkeen puitteissa
Kaikki Vaasan ammattikorkeakoulun työntekijät ovat tietoisia projektista ja sen aktiviteeteista	Pääosin toteutunut	Vaatii vielä panostusta (uudet työntekijät)

KOOSTE KEVÄÄN JA SYKSYN 2009 KOULUTUKSIEN PALAUTEISTA

Koonnut Minna Reipas 28.10.2009

Kevään 2009 koulutukset (LIN09-seminaari, MOSS-, ACP-, Moodle- ja Tehoa tiimityöhön -koulutukset)*Keskimääräinen vastausprosentti: 17,2 %*

*Sekä osallistujat, puhujat että järjestäjät olivat pääosin tyytyväisiä tilaisuuksien sisältöihin ja järjestelyihin.

*Vapaisissa kommentteissa pääasiassa keuhuttiin koulutuksia ja varsinkin Viktoria Walldinin valintaa puhujaksi.

*Virtuaalikurssin toteutuksen esittelyä ja sitä koskevaa koulutusta pidettiin hyvänä, tosin ACP:stä olisi saanut kertoa enemmänkin.

*Jatkossa toivottiin koulutusta seuraavista aihealueista: projektinhallinta, juonteiden tekeminen näkyviksi oppimisprosessissa, opetuksen suunnittelu, oppimistilanteiden järjestäminen, pedagogisten mallien valinta, osaamistiimien työskentely.

arvosanat	sisältö	järjestelyt
5	4/15	7/15
4	8/15	0,3333333333
3	1/15	1/15
2	1/15	1/15
1	0	0
EOS	1/15	1/15
keskiarvo	3,8	4

osallistuneita yht.
87
vastanneita
15
vast.%
17,2 %

Syksyn 2009 koulutukset (Projektinhallinnan ja projektioppimisen teemapäivä sekä SCRUM-päivä)*Keskimääräinen vastausprosentti: 23,1 %*

*Kouluttajien taitoihin oltiin hyvin tyytyväisiä, etenemistahti oli sopiva ja käsitellyt asiat koettiin pääosin sekä hyödyllisiksi että ajankohtaisiksi.

*Materiaalit olivat hyviä ja myös koulutuksien muut järjestelyt onnistuneita.

*Erittymisen hyödyllisenä ja tehokkaana koulutustapana pidettiin simulointia (SCRUM-päivä 15.9.).

arvosanat	sisältö	järjestelyt
5	4/9	2/9
4	2/9	0,6666666667
3	2/9	0
2	1/9	0
1	0	0
EOS	0	1/9
keskiarvo	4	3,8

osallistuneita
39
vastanneita
9
vast.%
23,1 %

SCRUM-kouluttajan keräämää palaute ei ole mukana tässä koosteessa. Arvosteluasteikko oli eri, mutta tulokset samansuuntaisia.

Kaikki vastaukset kuvioihin 50-52 liittyvien kysymysten osalta

